

Anniina Korpela

ARKTISEN POLITIIKAN VALKOINEN HETKI

Median narratiivit Arktisesta neuvostosta Suomen
puheenjohtajuuskaudella 2017–2019

Informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunta

Pro gradu -tutkielma

Maaliskuu 2020

TIIVISTELMÄ

Anniina Korpela: ARKTISEN POLITIIKAN VALKOINEN HETKI – Median narratiivit

Arktisesta neuvostosta Suomen puheenjohtajuuskaudella 2017–2019

Pro gradu -tutkielma

Tampereen yliopisto

Journalistiikan ja mediatutkimuksen maisteriopinnot

Maaliskuu 2020

Tässä pro gradu -tutkielmassa selvitetään, millaisella strategisella narratiivilla Suomen valtio pyrki määrittelemään Suomen arktista toimijuutta Arktisen neuvoston puheenjohtajana 2017–2019 ja millä tavoin tämä Suomen valtion tuottama strateginen narratiivi vastaanotettiin *Yle Uutisissa* ja arktisissa erikoismedioissa (*High North News, Nunatsiaq News ja Arctic Today*) puheenjohtajuudesta uutisoitaessa. Strategisella narratiivilla tarkoitetaan poliittisten toimijoiden tapaa rakentaa yhteisiä merkityksiä kansainväliseen politiikkaan ja muotoilla kotimaisten ja kansainvälisten toimijoiden käsityksiä.

Menetelmänä käytetään narratiivista analyysia, jossa on analysoitu aineiston narratiivien eli kertomusten lisäksi kehyksiä eli temaattisia asiayhteyksiä, joissa eri narratiivit ilmenevät. Tutkimuksen viitekehyksenä ovat strategiset narratiivit kansainvälisen politiikan tutkimuksesta, mediatekstien kehystäminen ja narrativisointi journalistiikan ja viestinnän tutkimuksesta sekä arktista aluetta käsittelevä tutkimus rauhan- ja konfliktitutkimuksen kentältä.

Strategisten narratiivien käsitteen kautta tässä tutkimuksessa avataan Suomen valtion tuottamaa kuvaa Suomen arktisesta toimijuudesta, jolla pyrittiin muun muassa vaikuttamaan median tapaan kuvata Suomen puheenjohtajuutta Arktisessa neuvostossa. Tutkimuksessa selvitetään, missä määrin tätä Suomen arktisella strategialla ja puheenjohtajuusohjelmalla tuotettua valtakertomusta toisinnettiin *Yle Uutisissa* ja arktisissa erikoismedioissa ja missä määrin mediat haastoivat sitä omine vastakertomuksineen. Lisäksi tutkitaan, korostuiko arktista aluetta koskevan poliittisen tilanteen kuvauksille tyypillinen konfliktikehys aiemman tutkimuksen ehdottamalla tavalla myös Suomen Arktisen neuvoston puheenjohtajuudesta uutisoinnissa.

Tämä pro gradu -tutkielma osoittaa, että median narratiivit Suomen puheenjohtajuudesta Arktisessa neuvostossa korostivat Suomen valtion strategisen narratiivin mukaisesti neuvoston keskeisiä tehtäviä: arktista osaamista, ympäristönsuojelua ja kansainvälistä yhteistyötä. Kiristyneestä poliittisesta tilanteesta huolimatta konfliktikehys ei painottunut uutisoinnissa. Tutkimuksesta käy ilmi, että Suomen valtion tuottamaa strategista narratiivista toisinnettiin mediassa paljon puheenjohtajuuskaudesta uutisoitaessa. Arktiset erikoismediat olivat kuitenkin aiemmin valmiita hylkäämään valtakertomuksen *Ylen* pitäessä pidempään kiinni Suomen valtion tuottamasta strategisesta narratiivista. Puheenjohtajuuskauden päättäneestä Rovaniemen ministerikokouksesta uutisoitaessa sekä *Yle* että arktiset erikoismediat tuottivat vastakertomuksia kehystäen Suomen epäonnistujana tai monimutkaisen poliittisen ilmapiirin uhrina.

Avainsanat: Arktinen alue, Arktinen neuvosto, Suomen arktinen politiikka, Suomen Arktisen neuvoston puheenjohtajuus, narratiivit, strategiset narratiivit

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

Sisällys

1 Johdanto.....	4
2 Arktinen politiikka ja Suomen puheenjohtajuus	10
2.1 Arktinen alue	10
2.2 Geopoliittiset jännitteet arktisella alueella	12
2.3 Arktinen neuvosto	16
2.3 Suomen puheenjohtajuuskausi 2017–2019	20
2.3.1 Suomen tavoitteet puheenjohtajuuskaudelle	20
2.3.2 Rovaniemen ministerikokous – epäonnistuminen?	22
3 Narratiivien näkökulma arktiseen neuvostoon	24
3.1 Kehyminen ja narratiivit mediassa.....	25
3.2 Strategiset narratiivit	30
3.3 Arktisen julkisuuden keskeiset kehykset ja narratiivit	34
3.4 Miksi arktisesta alueesta uutisoitaessa korostetaan konfliktin uhkaa?	38
4 Tutkimuskysymykset, tutkimusaineisto ja metodit	41
4.1 Tutkimuskysymykset.....	41
4.2 Tutkimusaineisto	42
4.3 Narratiivinen analyysi	47
5 Analyysi.....	54
5.1 ”Arktinen Suomi arktisena osajana” – Narratiivit Suomen arktisessa strategiassa ja Arktisen neuvoston puheenjohtajuusohjelmassa	56
5.2 ”Arktiset suhteet eivät ole syväjäässä” – Narratiivit <i>Ylen</i> uutisissa	62
5.3 ”Moraalinen epäonnistuminen puheenjohtajana” – Narratiivit arktisten erikoismedioiden uutisissa.....	73
6 Johtopäätökset	82
6.1 Tulokset	83
6.2 Pohdinta	88
6.3 Arviointi ja jatkotutkimus.....	92
Kirjallisuus	96
Aineisto.....	101

1 JOHDANTO

Kun liikutaan arktisilla alueilla, kulkijan eteneminen voi pysähtyä niin sanottuun 'valkoiseen hetkeen' (englanniksi *white out*), jossa näkyvissä ei ole mitään muuta kuin valkoista ja suunnistaminen on hankalaa. *Yleisradion* (tästä eteenpäin *Yle*) analyysissä (2019k) Suomen puheenjohtajuuskautta Arktisessa neuvostossa kuvaillaan tällaisena valkoisena hetkenä. Tämä on toki vain yksi näkemys Suomen puheenjohtajuuskaudesta. Tässä pro gradussa tutkin, kuinka Suomen kaudesta Arktisen neuvoston puheenjohtajamaana vuosina 2017–2019 uutisoitiin laajemmin Suomessa ja arktisella alueella. *Ylen* vertaus kuitenkin antaa hyvän lähtökohdan syventyä aiheeseen, sillä se kuvailee onnistuneesti monimutkaista tilannetta, josta Suomi löysi itsensä aloittaessaan kaksivuotisen kautensa Arktisen neuvoston puheenjohtajamaana. Vuonna 2017 yleinen arktisen politiikan toimintaympäristö oli nopeasti muuttunut aiempaa epävarmemmaksi talouden, turvallisuustilanteen ja ilmastonmuutoksen takia. Tämä epävarmuus jatkui läpi koko kahden vuoden puheenjohtajuuden.

Arktinen neuvosto on arktisten maiden ja alkuperäiskansojen edustajien muodostama valtioidenvälinen foorumi, jonka jäsenmaita ovat Suomi, Ruotsi, Norja, Islanti, Tanska, Yhdysvallat, Venäjä ja Kanada. Neuvoston tehtävänä on edistää arktisten valtioiden ja alkuperäiskansojen yhteistyötä erityisesti ympäristönsuojelun ja kestävä kehityksen saralla. (Ulkoministeriö, 2019.) Suomen puheenjohtajuuden piti päättyä arktisen valtioiden yhteiseen julistukseen, joka olisi samalla ollut suuntaa antava seuraavalle puheenjohtajamaalle Islannille. Suomen puheenjohtajakauden päättänyt Rovaniemen huippukokous oli historiallinen, sillä se epäonnistui synnyttämään jäsenvaltioiden yhteistä loppujulistusta ensimmäistä kertaa Arktisen neuvoston historiassa. Julistusta ei saatu allekirjoitettua sen kaaduttua muun muassa kiistaan ilmastonmuutoksesta. Tulevaisuus näyttää, miten Arktinen neuvosto jatkaa eteenpäin tämän oman valkoisen hetkensä jälkeen.

Ilmastokeskustelu ja ilmastonmuutoksen torjumiseen liittyvät toimet ovat merkittävä megatrendi ja läsnä niin politiikassa, mediassa kuin liike-elämässäkin. Oma kiinnostukseni arktista aluetta kohtaan heräsi TaRC:in (Tampere Research Centre for Russian and Chinese Media) marraskuussa 2018 järjestämällä intensiivikurssilla, jolla käsiteltiin arktisen alueen muutoksia median aiheena. Arktiseen alueeseen erikoistuneiden tutkijoiden ja tutkivien

journalistien opastuksella aloin ymmärtää, kuinka arktinen alue on muuttumassa ilmaston lämpenemisen ja luonnonvarojen hyödyntämisen takia globaalien intressien uudeksi keskuksesi. Arktisen alueen elinkeinot ovat suuressa muutoksessa, kun sen ympäristöön kohdistuvat paineet kasvavat ja geopoliittiset asetelmat arktisten valtioiden välillä jännittyvät.

Mullistusten keskellä olisi sinisilmäistä olettaa, että arktista aluetta koskevat mediaesitykset ja puhetavat eivät myös olisi murroksessa. Aloitan tutkielmani lähtöolettamalla, että median narratiivit arktisesta alueesta etsivät parhaillaan uusia muotoja pyrkiessään sopeutumaan arktisen alueen muuttuvaan todellisuuteen. Tässä pro gradussa hahmottelen, millaisia nuo uudet narratiivit ovat Suomen Arktisen neuvoston puheenjohtajuuden kontekstissa. Arktisen narratiiveja ei tuoteta ainoastaan medioissa, vaan poliittisilla toimijoilla ja valtionhallinnoilla on oma roolinsa kerronnan tapojen muodostumisessa. Strategisilla narratiiveilla valtionhallinnot pyrkivät kertomaan kansallisia narratiiveja kansakuntansa historiasta, arvoista ja tavoitteista (Sirén, Huhtinen, & Toivettula, 2011, s. 15), kuten valtion arktisesta toimijuudesta. Strategisten narratiivien avulla valtiot voivat päästä haluamiinsa poliittisiin tuloksiin median toistaessa valtion tuottamaa strategista narratiivia enemmän tai vähemmän tietoisesti. Ilman strategisilla narratiiveilla tuotettuja yhteisiä kansallisia merkityksiä valtioiden olisi hankala oikeuttaa käyttäytymistään ja käyttämänsä valtaa. (Miskimmon & O’Loughlin, 2017, s. 279.) Myrskyisen arktisen politiikan keskellä uskon myös arktisten narratiivien kilpailevan mediatilasta aivan erilaisella tavalla kuin historiassa on totuttu näkemään. Tämän takia arktisen politiikan narratiivien tutkiminen niin valtionhallinnon kuin mediankin osalta on tärkeää.

Arktinen alue on ilmastonmuutoksen myötä siirtynyt maailmanpolitiikan keskiöön ja siksi on tärkeää lisätä ymmärrystä siitä, minkälaista uutisointi arktisen alueen merkittävimmästä kansainvälisestä toimijasta – Arktisesta neuvostosta – on. Tässä pro gradu -tutkielmassa selvitan, millaisella strategisella narratiivilla Suomen valtio pyrki määrittelemään arktisen alueen poliittista tilannetta ja Suomen arktista toimijuutta Arktista neuvoston puheenjohtajuuskaudella 2017–2019. Aineistoni avulla tarkastelen Suomen ulkoministeriön ja valtioneuvoston tuottamaa strategista narratiivia Suomen arktisesta

toimijuudesta kansakunnan kehityskaarena, Suomen puheenjohtajuuden arvoja ja päämääriä kuvaavana kertomuksena, jolla pyrittiin vaikuttamaan muiden näkemyksiin Suomen toimijuudesta. Strategisella narratiivilla tarkoitan poliittisin tarkoituksin tuotettua tarinaa valtion toimista, jolla pyritään vaikuttamaan muiden mielikuviin valtiosta toimijana (ks. Miskimmon, O'Loughlin, & Roselle, 2012; Roselle, Miskimmon, & O'Loughlin, 2014). Suomen Arktisen neuvoston puheenjohtajuusohjelmaa (Ulkoministeriö, 2017) ja arktista strategiaa (Valtioneuvosto, 2013) analysoimalla tutkin, miten Suomi strategisella narratiivillaan määritteli, minkälainen arktinen toimija Suomi on, minkälainen sen historia on, minne se menossa ja miten se aikoo päästä tavoitteeseensa. Lisäksi tutkin millä tavoin tämä strateginen narratiivi vastaanotettiin *Ylen* verkkouutisissa ja arktisiin asioihin erikoistuneissa medioissa (*Arctic Today*, *High North News* ja *Nunatsiaq News*) sekä millaisia vastakertomuksia niissä mahdollisesti tuotettiin. Tutkin myös millä tavalla konfliktien ja kansainvälisen yhteistyön teemat tulivat narratiiveissa esiin. Strategisen narratiivin vastaanotto eri medioissa on olennaista, jotta voin paremmin ymmärtää mistä kaikista osasista mielikuvamme arktisesta ja Suomen puheenjohtajuudesta Arktisessa neuvostossa syntyvät.

Yhteiskunnasta ja politiikasta on muodostunut tänä päivänä yhä mediavälitteisempi ja siksi Suomen Arktisen neuvoston puheenjohtajuudesta tuotettua kuvaa on mielekästä tukiä kehystämisen- ja narrativisointipäätösten lisäksi myös medialogiikan näkökulmasta. Arktisen politiikan uutisoimiseen vaikuttavaa medialogiikkaa tarkastellessa on kiinnostavaa tutkia, kuinka Suomen valtion strategista narratiivia toisinnettiin¹ tai haastettiin *Yleisradiolla*, toisaalta puolueettomissa arktisissa erikoismedioissa. *Yle* kun on Suomen valtakunnallinen julkisen palvelun viestintäyhtiö ja arktiset erikoismediat kertovat tavoitteekseen lisätä tietämystä arktisesta alueesta.

Aiemman tutkimuksen mukaan mediateksteissä on jo pitkään korostettu mahdollisten konfliktien vaaraa arktisella alueella. Tutkijayhteisössä kuitenkin vallitsee konsensus siitä, että vaikka jännitteitä arktisella alueella on syntynytkin, on valtioiden välisen arktisen konfliktin vaaraa selkeästi liioiteltu (Koivurova et al., 2017, s. 19-20). Näin ollen on

¹ Käytän sanaa *toisintaa* enkä sanaa *toistaa*, sillä haluan korostaa, etteivät mediat suoraan kopioineet Suomen valtion strategista narratiivia, vaan pikemminkin referoivat sitä.

mielestäni tarkoituksenmukaista selvittää, korostuivatko konfliktinarratiivit aiemman tutkimuksen olettamalla tavalla uutisoinnissa myös Suomen puheenjohtajuuskaudella.

Tässä pro gradu -tutkielmassa viitekehyksenä on kansainvälinen politiikka ja sen strategiset narratiivit. Journalistiikan ja viestinnän tutkimuksesta hyödynnän tutkimusta mediatekstien kehystämisestä ja narratavoinnista. Hyödynnän lisäksi arktista aluetta käsittelevää tutkimusta rauhan- ja konfliktitutkimuksen kentältä, jolla teen itse toista maisterintutkintoa. Mediatutkijoiden Laura Rosellen, Alister Miskimmonin, ja Ben O'Loughlinin (2014, s. 70) mukaan sekä mediatutkimus että rauhan- ja konfliktitutkimus hyötyisivät, jos enemmän huomiota kohdennettaisiin strategisten narratiivien analysoimiseen. Tässä tutkimuksessa pyrin osaltani täyttämään tätä tutkimusaukkoa. Nojaan tutkimukseni erityisesti kahden kansainvälisen politiikan tutkijan tutkimukseen. Ensimmäinen heistä on Alister Miskimmon, joka on kumppaneineen tehnyt uranuurtavaa tutkimustyötä strategisten narratiivien käytöstä pehmeän vallan välineenä kansainvälisessä politiikassa (Miskimmon et al., 2012; Miskimmon & O'Loughlin, 2017). Toinen tutkija, jonka työhön nojaan, on arktiseen alueeseen erikoistunut kansainvälisen politiikan sekä konfliktin- ja rauhan tutkija Teemu Palosaari. Palosaari on pyrkinyt purkamaan median ylläpitämiä väärinkäsityksiä, joiden mukaan arktisella alueella olisi käynnissä kilpajuoksu luonnonvaroista ja että merkittävimmät ympäristöuhat alueella liittyisivät öljynporauksen turvallisuuteen. Palosaaren mukaan turvallisuuskysymykset arktisella liittyvät ilmastonmuutokseen ja ilmasto- ja ympäristöön pulmaan siitä, tulisiko arktisia öljy- ja kaasuvaroja valjastaa ihmisten käyttöön vai ei. (Palosaari, 2011; Palosaari, 2013; Palosaari & Tynkkynen, 2015.)

Strategisten narratiivien tutkimiseen konfliktikehysteissä uutisissa on kaksi syytä. Ensinnäkin, strategisten narratiivien tutkiminen on keskeistä konfliktien lukuisten eri näkökohtien ymmärtämiselle ja määrittelylle. Toiseksi, kertomustyyppien tunnistaminen voi auttaa selittämään, kuinka tapahtumien päähenkilöitä ja tilanteita kuvaillaan esimerkiksi mediateksteissä. Uutisointi konfliktitilanteesta voidaan yhdistää tiettyyn luonteenomaiseen kansalliseen kertomukseen, jossa kansakunta esimerkiksi esitetään turmeltumattomana tai muihin verrattuna yhteistyöhaluisempana toimijana. (Roselle et al., 2014, s. 71.) Vaikka puhun konflikteja käsittelevistä mediateksteistä, en kuitenkaan miellä Arktisen neuvoston toimintaa lähtökohtaisesti konfliktiksi. Kyseessä on konsensukseen

pohjaava valtioidenvälinen foorumi, jonka toiminnasta kuitenkin usein kirjoitetaan konfliktin mahdollisuuksia korostaen. Median harjoittaman konfliktikehystämisen takia näen, että uutisointi Arktisen neuvoston toiminnasta voidaan yhdistää tiettyyn luonteenomaiseen kansalliseen kertomukseen. Kansallinen kertomus, jota Suomen valtio arktisella strategiallaan ja puheenjohtajuusohjelmallaan rakensi, kehysti Suomen vahvana neuvottelijana ja arktisen yhteistyön johtohahmona kansainvälisten jännitteiden kasvaessa pohjoisilla alueilla. Silti Suomi ajautui puheenjohtajana ensimmäistä kertaa Arktisen neuvoston historiassa tilanteeseen, jossa konsensus jäsenmaiden välillä murentui niin täydellisesti, ettei yhteistä loppujulistusta saatu aikaiseksi. Mediatutkimus hyötyisi konfliktikehysteisen uutisoinnin perusteellisemmasta käsittelystä, sillä konflikteista tai niiden uhasta uutisoitaessa vaarana on aina, että konfliktitilanteet kehystetään puutteellisen tiedon ja resurssien takia yksipuolisesti ja monisäikeiset taustatekijät sivuten. Merkittävä määrä tutkimusta on omistettu konfliktien kehystämiseksi uutisissa, mutta itse konfliktikehysten tuottamisprosessi on yhä vähän tutkittu aihe. Konfliktin- ja kansainvälisen politiikan tutkimukselle strategisten narratiivien analyysi puolestaan toisi perusteellisempaa ymmärrystä informaatiovaikuttamisen seurauksiin nykyisessä globaalissa mediaympäristössä.

Tämän johdantoluvun jälkeen käyn läpi mitä arktisella alueella maantieteellisesti tarkoitetaan, mitä muutoksia arktisen alueen politiikka on läpikäynyt viime vuosikymmeninä ja kuinka alue on noussut ennennäkemättömän tärkeään rooliin ilmastonmuutoksen mullistamassa maailmanpolitiikassa. Arktisen taustoituksen jälkeen esittelen Arktisen neuvoston toimintaperiaatteita sekä Suomen puheenjohtajuutta neuvostossa vuosina 2017–2019. Tätä seuraa tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen esittely, jossa käsittelen narratiivien suhdetta arktiseen alueeseen sekä esittelen aiempia arktisen alueen uutisoinnista tehtyjä tutkimuksia. Niiden tulosten pohjalta hahmotan kolme tulkinnallista kehystä, joita käytän vertailupohjana omassa analyysissäni. Nämä ovat konfliktikehys, yhteistyökehys ja ympäristökehys. Teorialuvun jälkeen esittelen tarkemmin tutkimuskysymykseni, tutkimukseni aineiston sekä käyttämäni menetit. Tätä seuraa analyysiluku, jossa tarkastelen Suomen valtion tuottamaa strategista narratiivia Suomen arktisesta toimijuudesta ja tämän strategisen narratiivin vastaanottoa medioissa. Lisäksi tarkastelen, korostetaanko narratiiveissa konfliktien vaaraa arktisella alueella, kuten aiempi tutkimus ehdottaisi. Tutkimuksen päätelmäluvussa kokoan tutkimustuloksiani yhteen ja

vertailen löytämiäni narratiiveja ja kehyksiä aiempaan tutkimukseen. Lopuksi käsittelem tutkimustani kriittisesti ja esitän aiheita jatkotutkimukselle.

2 ARKTINEN POLITIIKKA JA SUOMEN PUHEENJOHTAJUUS

Arktinen alue nykyisellään on lukemattomien aluevaatimusten ja kolonialistisen historian tuotos. Kilpajuoksu arktiselle alueelle ei ole uusi ilmiö, vaan arktisen alueen luonnonvaroja on hyödynnetty jo pitkään. Arktinen alue on jo nyt yksi johdonmukaisimmin hyödynnetyistä alueista maan päällä. (Huggan, 2016, s. 5.) Ilmaston lämmitessä jään alaisten resurssien hyödyntäminen helpottuu, mutta luonnonvarojen käyttöönotto saastuttaa arktista ainutlaatuista luontoa (Heikkilä & Laukkanen, 2013, s. 51). Ilmastonmuutos onkin tuonut meidät uusien moraalisten kysymysten äärelle. Kannattaako öljynporaus aloittaa alueella, joka jo nyt kärsii pahiten ilmastonmuutoksen vaikutuksista?

Tässä luvussa käsittelen arktisen alueen kehitystä syrjäisestä periferiasta kohti valtioiden rajat ylittävän yhteistyön aluetta, jonka merkitys kansainvälisessä politiikassa on alati kasvanut ilmastonmuutoksen myötä. Esittelen myös Arktisen neuvoston toimintaa, sen neljännesvuosisadan mittaista taivalta tähän päivään asti sekä neuvoston tulevaisuutta. Luvun lopuksi tarkastelen Suomen puheenjohtajuutta Arktisessa neuvostossa vuosina 2017–2019 ja puheenjohtajuuskauden päättäneitä Rovaniemen ministerikokousta, jossa ensimmäistä kertaa Arktisen neuvoston historiassa ei päästy yhteisymmärrykseen yhteisestä julkilausumasta.

2.1 Arktinen alue

”Arktiselta alueelta puuttuu loppu ja alku. Se on kiistatta olemassa, mutta sen määrittely häilyy.” (Heikkilä & Laukkanen, 2013, s. 10.)

Arktiselle alueelle eli Arktikselle ei ole yhtä oikeaa määritelmää. Määritteiden kirjo on yhtä laaja kuin arktinen alue itsekin. Maantieteellisesti arktinen alue on pohjoisnavan ympärille levittäytyvä alue, mutta sen eteläraja vaihtelee. Pysyvin raja on pohjoinen napapiiri, mutta arktisen alueen eteläraja voidaan määritellä myös esimerkiksi lämpötilan, metsänrajan, ikiroudan tai jääpeitteen mukaan. Kulttuurisesti määriteltynä arktinen alue kattaa pohjoisten alkuperäiskansojen kotiseudut. Poliittiset rajaukset vaihtelevat sen

mukaan, miten ne palvelevat esimerkiksi valtion tai kansainvälisen yhteistyön etuja. (Arktinen keskus, 2019.)

Entä onko Suomi, Arktisen neuvoston väistynyt puheenjohtajamaa, itse asiassa arktinen valtio? Suurin osa Suomen Lapista on määriteltävissä arktiseksi alueeksi, jos alueen etelärajana käytetään pohjoista napapiiriä. Arktisessa strategiassaan (2013) Suomi määrittelee olevansa kokonaan arktinen maa, mutta Arktisen neuvoston käyttämässä rajauksessa (Arctic Council, 2019) arktisen alueen etelärajana on Lapin maakuntaraja.

Arktista aluetta kutsutaan ilmastonmuutoksen ennakkovaroitusalueeksi koska siellä ilmastonmuutoksen vaikutukset näkyvät nopeammin ja intensiivisemmin kuin missään muualla maapallolla. Arktinen jääpeite sulaa ennennäkemätöntä vauhtia. 2010-luvun alkaessa arktisen jääpeitteen arvioitiin olevan enää puolet siitä mitä se oli ollut vain puoli vuosisataa aiemmin. Ilmastonmuutos lämmittää arktista aluetta erityisen nopeasti, koska lumen ja jään sulaessa auringonvaloa avaruuteen heijastavat valkoiset pinnat häviävät, mikä kiihdyttää alueen lämpenemistä entisestään. (Koivurova, 2017, s.12.)

Ilmaston lämpenemisellä on arktisella alueella myös myönteisinä pidettyjä seurauksia. Ilmastonmuutoksen mukanaan tuomat taloudelliset mahdollisuudet Arktiksella voi jakaa kahteen kategoriaan. Ensimmäinen niistä on luonnonvarojen hyödyntäminen. (Järvenpää & Ries, 2011, s. 130.) Arktinen alue on jo pitkään tunnettu suurena luonnonvararesurssina, ja arktisen alueen luonnonvaroja käytetään koko ajan enemmän (Koivurova, 2017, s. 23). Arktisen alueen on arvioitu sisältävän noin 13 prosenttia maapallon hyödyntämättömistä öljyvaroista ja 30 prosenttia hyödyntämättömästä maakaasusta (Huggan, 2016, s. 15). Kilpajuoksun arktisille luonnonvaroilta odotetaan voimistuvan Jäämeren jääpeitteen sulaessa, sillä parempi saavutettavuus on tehnyt arktisen alueen resursseista paremmin hyödynnettäviä. Myös arktisen alueen kalastuspotentiaali on kasvavan kiinnostuksen kohteena. Jääpeitteen sulaminen ei kuitenkaan välttämättä tuo merkittävää helpotusta arktisen alueen öljy- ja kaasuvarantojen hyödyntämiseen, sillä jääpeite on pitänyt tähän mennessä arktiset myrskyt kurissa ja meren auetessa myrkyistä tulee vaikeammin hallittavia. Tämä vaikeuttaisi kaikkea toimintaa Jäämerellä. (Koivurova, 2017, s. 23.)

Arktisen alueen luonnonvarat, kuten öljy ja kaasu, ovat nousseet merkittäväksi kansainväliseksi taloudelliseksi, mutta myös eettiseksi, kysymykseksi. Arktisten energiavarojen käyttö tulee lämmittämään ilmastoa entisestään. Teemu Palosaari (2013, s. 70) kutsuu tätä ”arktiseksi paradoksiksi”: mitä enemmän käytämme öljyä ja kaasua ja edistämme ilmastomuutosta, sitä nopeammin pääsemme käsiksi jäljellä oleviin arktisiin öljy- ja kaasuvaroihin, joiden käyttö tulee lämmittämään ilmastoa entisestään. Jään sulassa tai ei, olosuhteet Pohjoisella jäämerellä ovat joka tapauksessa vaikeat ja kielteiset ympäristövaikutukset olisivat peruuttamattomia arktisen alueen jo valmiiksi herkässä ekosysteemissä (Pietikäinen, 2017, s. 41-43).

Toinen ilmastomuutoksen tuoma taloudellinen mahdollisuus liittyy logistiikkaan. Arktisten olosuhteiden muutoksen odotetaan näkyvän merikuljetusten voimakkaana lisääntymisenä Pohjois-Aasian, Euroopan ja Pohjois-Amerikan välillä. (Järvenpää & Ries, 2011, s. 130.) Koillisväyläksi kutsuttu pohjoinen laivareitti lyhentää rahtimatkaa Euroopan ja Kiinan välillä neljänneksellä. Reittinä Koillisväylä ei kuitenkaan ole ongelmaton. Laivareittinä se on matala, irtojäiden täyttämä ja satamainfrastruktuuriltaan varsin kehittymätön. Jäiden sulaminen on kuitenkin jo nyt lisännyt liikennettä Jäämerellä etenkin Norjan ja Venäjän aktiivisuuden myötä. (Pietikäinen, 2017, s. 41.)

2.2 Geopoliittiset jännitteet arktisella alueella

Arktisen alueen hallintajärjestelmä on monitasoinen, sillä aluetta sääntelevät kansainväliset ja Euroopan unionin oikeusjärjestelmät, kansallisvaltioiden ja niiden osavaltioiden oikeusjärjestelmät sekä alkuperäiskansojen omat tapaoikeusjärjestelmät. Kahdeksalla arktisella maalla on täysivaltaisuus Arktiksella, ja kansainväliset sitoumukset ohjaavat niin kansallista kuin kansainvälistäkin arktista politiikkaa ja sääntelyä. (Koivurova et al., 2017, s. 9.) Ennen kylmän sodan alkua arktinen alue oli pysynyt pitkään kansainvälisen politiikan marginaaleissa (Huggan, 2016, s. 17). Poliitiikan ja hallinnon näkökulmasta arktinen alue on kaukainen periferia ja arktiset valtiot ovat myös itse halunneet säilyttää Arktiksen erillään perinteisistä geopoliittisista vastakkainasetteluista. (Koivurova, 2017, s. 28-29.)

Arktisen alueen geopoliittinen merkitys kasvoi kylmän sodan aikana. Arktiksella oli kylmän sodan tärkeimpiä tukiasemia ja maapallon pohjoiset alueet toimivat siten erittäin leimallisesti kylmän sodan näyttämönä. (Heikkilä, 2019, s. 31; 106). Kylmän sodan jälkeen arktinen alkoi avautua. Muutos kohti nykyisenkaltaista kansainvälistä, valtioiden rajat ylittävää yhteistyötä arktisella alueella tapahtui 1980- ja 1990-lukujen vaihteessa, kun kylmän sodan aikaisesta Yhdysvaltojen ja Neuvostoliiton välisestä vastakkainasettelusta luovuttiin (Heininen, 2011, s. 38). Kansainvälinen yhteistyö alkoi arktisella alueella hiljalleen kehittyä vähemmän strategisilla politiikkasektoreilla, kuten luonnonsuojelussa. Ydinsodan tuoman eksistentiaaliuhan laannuttua arktisen alueen geopoliittinen merkitys kuitenkin samalla väheni. (Heininen, 2011, s. 38; Koivurova et al., 2017, s. 19.) Arktis ei ponnahtanut vielä tuolloin maailmanpolitiikan keskiöön vaan jatkoi kylmää sotaa edeltävää hiljaiseloaan muutaman vuosikymmenen. (Järvenpää & Ries, 2011, s. 129.) Vasta vuoden 2007 tienoilla maailma havahtui jälleen Arktiksen merkittävään geopoliittiseen asemaan ilmastomuutoksen aiheuttamien geopoliittisten jännitteiden herättelemänä.

Arktinen alue nousi tuolloin maailmankartalle kahdesta syystä. Ensinnäkin, jäätutkijat ilmoittivat arktisen merijään kutistuneen ennätysellisen paljon. Toiseksi, venäläinen sukellusretkikunta pystytti Venäjän lipun merenpohjaan Pohjoisnavalla. Kansainvälisessä mediassa tilanteesta muodostui kuva, jossa lipunpystytys nähtiin kilpajuoksun julistuksena ilmastomuutoksen paljastamille arktisille luonnonvaroille. Skandaali perustui kuitenkin väärinkäsitykseen, sillä muiden Jäämeren rantavaltioiden tapaan Venäjä oli noudattanut YK:n merioikeusyleissopimusta², jolla arktisia mannerjäälustavaatimuksia hallinnoidaan. (Koivurova, 2017, s. 25-27.) Tästä huolimatta monet pelkäsivät arktisen alueen luisuvan valtioidenvälisen vastakkainasettelun tilaan. Arktisen ”kultakuumeen” ja Venäjän lipun pystytysskandaalin lisäksi kansainvälistä huolta herättivät Venäjän ja Norjan toimet sotilaallisen suorituskykynsä parantamisessa. Tutkijayhteisössä, poliittisten päättäjien keskuudessa ja mediassa kaiken tämän arvioitiin johtaneen lisääntyneeseen konfliktin vaaraan arktisella alueella. Puhuttiin jopa arktisen alueen militarisaatiosta, jossa sotilasvoima nousisi keskeiseksi työkaluksi arktisten kiistojen ratkaisussa. (Koivurova et al., 2017, s. 19.) Nykyään arktisen alueen tutkijoiden keskuudessa vallitsee kuitenkin

² Sopimussarja 50/1996. asetys yhdistyneiden kansakuntien merioikeusyleissopimuksen ja sen XI osan soveltamiseen liittyvän sopimuksen voimaansaattamisesta sekä näiden eräiden määräysten hyväksymisestä annetun lain voimaantulosta, (1996). Haettu osoitteesta: <https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1996/19960050>

konsensus siitä, että valtioiden välisen arktisen konfliktin vaaraa on liioiteltu. Syitä tähän käsittelen luvussa 3.2.

Arktisen alueen rooli kansainvälisessä politiikassa on vuodesta 2007 lähtien ollut voimakkaan muutoksen alaisena. Kansainvälisen hallinnan ja yhteistyön näkökulmasta arktisessa kehityksessä painottuvat nyt jään sulamiseen liittyvien uhkien globaalisuus sekä alueomistuskiihkojen ratkaisut arktisten luonnonvarojen paljastuessa sulavan jään alta (Palosaari, 2011, s. 93.) Jos ilmastonmuutoksen tuomia väistämättömiä muutoksia ei onnistuta hallitsemaan poliittisesti ja ekologisesti, on Arktis vaarassa muuttua paitsi massiivisen ekokatastrofin tapahtumapaikaksi, myös huomattavien poliittisten jännitteiden pesäkkeeksi (Järvenpää & Ries, 2011, s. 129). Ilmastonmuutoksen vaikutukset arktisella alueella ovat monisäikeiset, mutta jo yksistään jääpeitteen sulamisella on merkittäviä vaikutuksia kansainväliseen politiikkaan (Palosaari, 2011, s. 82-83). Kansainvälinen media on maalannut kuvan ilmastonmuutoksen käynnistämästä taistelusta arktisen alueen resurssiherruudesta, mutta suurin osa arktisen alueen tutkijoista, kuten Teemu Palosaari (2011, 2012) kyseenalaistavat näkemyksen, jonka mukaan sotilaallisia konflikteja Arktiksella tulnaisiin näkemään lähitulevaisuudessa. Yleinen konsensus on, että vaikka poliittiset jännitteet arktisella ovatkin kiristyneet, on arktisen konfliktin vaaraa liioiteltu.

Jos tarkastellaan luonnonvaroiltaan rikkaita alueita ympäri maailmaa, erottuu arktinen alue tervetulleena poikkeuksena poliittisen epävakauden ja konfliktien piinamien öljyn ja mineraalien tuotantoalueiden joukossa. Arktiksen äärimmäiset ympäristöolosuhteet ovat osaltaan pakottaneet arktiset valtiot ylläpitämään rauhaa alueella. Jos Jäämeren alaisia luonnonvaroja on haluttu pystyä hyödyntämään, on valtioidenvälinen yhteistyö ollut ennemminkin välttämättömyys kuin valinta. (Palosaari & Tynkkynen, 2015, s. 99.) Arktisen alueen öljy- ja kaasuvarojen ei odoteta aiheuttavan sotilaallisia konflikteja tulevaisuudessakaan, sillä arktisten öljy- ja kaasukenttien ympärillä ei ole vakavia poliittisia jännitteitä tai väkivaltaa. Selvät aluerajat jakavat luonnonvarat Jäämeren rannikkovaltioiden kesken rauhanomaisesti. (Palosaari, 2013, s. 70.)

Todelliset turvallisuusongelmat arktisella alueella liittyvät resurssikamppailun sijasta ilmastonmuutoksen vaikutuksiin paikallisiin elinolosuhteisiin ja elinkeinoihin sekä

herkkään arktiseen ympäristöön, eivät öljyvaroista käytävään resurssikamppailuun (Palosaari, 2013, s. 75). Päällekkäisiä aluevaatimuksia arktisella säätelevät omat kansainväliset sääntönsä ja ratkaisuperiaatteensa ja meriympäristöä suojelee kansainvälinen laki, jolla on määritelty kansalliset ja kansainväliset toimet saastumista vastaan (Palosaari, 2011, s. 94-97). Arktisen alueen tulevaisuudesta on akateemisissa tutkimuksissa tuotettu kaksi kilpailevaa tulevaisuudenkuvaa. Niistä ensimmäisessä korostetaan valtioiden suvereniteettia ja arktisten mahtien välisiä suhteita. Toisessa nostetaan esille kansainvälinen hallinta ja yhteistyö. Konflikteilla pelottelun sijaan molemmat mallit ennustavat rauhanomaisen kehityksen jatkuvan arktisella alueella. (Palosaari, 2012, s. 17-18.) Myös Suomen Valtioneuvoston Arktisen neuvoston puheenjohtajuutta varten tekemässä selvityksessä (Koivurova et al., 2017, s. 33) todetaan, että kasvaneesta geopoliittisesta mielenkiinnosta ja sisä- sekä ulkosyntyisten konfliktien mahdollisuuksista huolimatta kansainvälisen yhteistyön ja rauhan ilmapiiri arktisella alueella jatkunee lähitulevaisuudessa.

Rauhanomaisen muutoksen jatkumista alueella tukevat vakiintuneet yhteistyön muodot sekä se, ettei arktisella alueella ole mainittavaa historiaa konflikteista, jos kylmän sodan aikaista ydinsodan uhkaa ei lasketa (Palosaari, 2012, s. 24). Arktisen konfliktin olisi myös hankala nähdä hyödyttävän ketään arktisen alueen osapuolista. Taloudellisesti kannattava toiminta Arktiksella vaatisi stabiilin investointiympäristön, jotta konflikti alueen luonnonvaraherruudesta olisi taloudellisesti järkevää. Kiista luonnonvaroista olisi epätodennäköinen syy konfliktiin siinäkin suhteessa, että suurin osa arktisen alueen luonnonvaroista on jo jaettu. Aluevaatimukseen perustuvat konfliktit taas ovat epätodennäköisiä, sillä kiistelevät osapuolet, lähinnä Yhdysvallat ja Kanada, ovat läheisiä kumppaneita ja NATO-maita. Toiset kiistakumppanit, Venäjä ja Norja, puolestaan onnistuivat 2010-luvun alussa sopimaan vuosikymmeniä jatkuneen kiistansa merirajoistaan Barentsin merellä. (Koivurova et al., 2017, s. 20.)

Pidemmällä aikajänteellä arktisen alueen poliittiseen ilmapiiriin vaikuttavat ilmastonmuutoksen lisäksi kaksi merkittävää epävarmuustekijää. Niistä ensimmäinen on Arktiksen globalisoituminen ja siitä seuraava alueen geopoliittisen ja strategisen merkityksen kasvu. Toinen liittyy Venäjän arktiseen politiikkaan. Jos Venäjän

aggressiivisempi ulkopoliittinen linja jatkuu, on vaarana, että Venäjä pyrkii siirtämään arktista politiikkaansa entistä enemmän turvallisuuspolitiikan piiriin. Jos turvallisuus nostetaan muun arktisen politiikan yläpuolelle, vaikutukset arktisen alueen kansainväliseen yhteistyöhön olisivat ongelmallisia. (Koivurova et al., 2017, s. 15.) Vaikka ekologiset ja turvallisuuteen liittyvät ongelmat kiistämättä ovat läsnä Arktiksella, valtaosa tutkimuksesta puoltaa rauhanomaisen kehityksen jatkumista alueella. Kylmän sodan jälkeen saavutettu rauhanomainen, kansainvälisiin instituutioihin pohjautuva yhteistyö alueella nauttii yhä arktisten valtioiden kannatusta. (Palosaari, 2012, s. 21-24.) Merkittävin pohjoisnapaa ympäröivien alueiden yhteistyöfoorumeista on Arktinen neuvosto.

2.3 Arktinen neuvosto

”Arktinen alue ei ole kupla, jonka sisälle voisi sulkea ongelmat ja niiden ratkaisuvaihtoehdot.” (Pietikäinen, 2017, s. 40.)

Arktisen yhteistyön alkupiste sijoitetaan usein vuonna 1991 käynnistyneeseen arktisiin ympäristökysymyksiin keskittyneeseen Rovaniemi-prosessiin. Suomen aloitteesta alkanut Rovaniemi-prosessi johti viralliseen arktisten valtioiden väliseen ympäristöyhteistyöhön, joka puolestaan synnytti tarvittavat rakenteet vuonna 1996 perustettua Arktista neuvostoa varten. (Heikkilä & Laukkanen, 2013, s. 91.) Yhtenä syynä Suomen aloitteellisuuteen arktisen yhteistyön perustamisessa oli maan halu korostaa ja ennen kaikkea oikeuttaa omaa arktista identiteettiään. Suomi oli vaarassa jäädä arktisten rantavaltioiden välille kehittyvän yhteistyön ulkopuolelle koska se ei omannut rantaviivaa Jäämerelle. Siksi Suomi otti ajaakseen *’Arctic Eight’* -konseptin, jolla tänäkin päivänä korostetaan kahdeksan arktisen valtion legitimitettä arktisella alueella. (Graczyk & Koivurova, 2015, s. 300.)

Reilussa kahdessakymmenessä vuodessa Arktisesta neuvostosta on muodostunut arktisen alueen merkittävin kansainvälinen toimija. Arktinen neuvosto on arktisten maiden ja alkuperäiskansojen edustajien muodostama valtioidenvälinen foorumi. Neuvoston tehtävänä on edistää arktisten valtioiden ja alkuperäiskansojen yhteistyötä erityisesti ympäristönsuojeluun ja kestäväan kehitykseen liittyvissä asioissa. Neuvosto on

malliesimerkki alueellisesta, valtioiden rajat ylittävästä ja alkuperäiskansat mukaan ottavasta politiikasta; se on tuonut yhteen länsimaista tutkimusta ja alkuperäiskansojen tietotaitoa sekä ollut ehdolla Nobelin rauhanpalkinnon saajaksi.

Kuudella arktisella alkuperäiskansajärjestöllä on Arktisessa neuvostossa pysyvä edustusasema. Alkuperäiskansojen rooli on Arktisessa neuvostossa vahvempi kuin millään muulla kansainvälisellä areenalla. (Heikkilä & Laukkanen, 2013, s. 92.)

Alkuperäiskansajärjestöjä konsultoidaan ennen valtioiden päätöksentekoa ja ne osallistuvat neuvoston työhön kaikilla tasoilla. Mitkään päätösesitykset eivät esimerkiksi etene päätöksentekoon, jos alkuperäisjärjestöt vastustavat niitä. Arktisen neuvoston pysyväksi jäseneksi voivat päästä kaikki arktisen alueen alkuperäiskansoja³ edustavat järjestöt.

(Koivurova, 2017, s. 30.) Varsinaisten jäsenten lisäksi Arktisessa neuvostossa on useita kymmeniä tarkkailijajäseniä, ja niiden määrä on kasvussa. Tarkkailijaksi voidaan hyväksyä ei-arktisia valtioita, hallitusten- tai parlamenttien välisiä järjestöjä ja kansalaisjärjestöjä. (Arctic Council, 2019.)

³ Arktisen alkuperäiskansan määritelmänä on, että alkuperäiskansa asuttaa useampaa kuin yhtä Arktisen neuvoston jäsenmaata, tai että yhdessä jäsenmaassa asuu useampi kuin yksi arktinen alkuperäiskansa. Arctic Council. Haettu osoitteesta: <https://arctic-council.org/index.php/en/>



Kuva 1: Arktisen neuvoston jäsenmaita ovat Suomi, Ruotsi, Norja, Islanti, Tanska, Yhdysvallat, Venäjä ja Kanada. Kuusi arktista alkuperäiskansajärjestöä ovat neuvoston pysyviä edustajia. Pääosa neuvoston työstä tehdään kuudessa työryhmässä. Kuva haettu osoitteesta: <https://arctic-council.org/index.php/en/about-us>

Arktista neuvostoa johtaa vuorollaan kukin jäsenmaa kahden vuoden ajan, ja neuvoston päättävä elin on kahden vuoden välein järjestettävä ulkoministerikokous. Kokous järjestetään kunkin puheenjohtajuuskauden lopussa puheenjohtajamaan johdolla. Arktisen neuvoston päätökset tehdään neuvoston jäsenmaiden konsensusperiaatteella alkuperäiskansajärjestöjä konsultoiden. Ulkoministerikokousten välissä Arktisen neuvoston toimintaa ohjaa virkamieskomitea (*Senior Arctic Officials*). Arktisen neuvoston työ tehdään suurimmalta osin kuudessa työryhmässä. Työryhmät tekevät tieteellistä tutkimusta, toteuttavat ympäristöhankkeita ja antavat suosituksia. (Ulkoministeriö, 2019.)

Arktisen neuvoston vahvuudet pääsevät loistamaan neuvoston keskittyessä ongelmakohtiin, joissa se arktisena instituutiona nauttii erityistietämystä. Arktisena toimijana neuvosto voi siksi olla paremmassa asemassa ratkaista Arktiksen ongelmia kuin

monet muut kansalliset tai kansainväliset toimijat. Neuvosto on onnistunut tuomaan yhteen arktisia valtioita ympäristönsuojelun saralla korostamalla arktisen alueen ainutlaatuisen herkkää luonnetta ja vedoten tieteelliseen tutkimukseensa aktisella alueella. (Stokke, 2007, s. 182.)

Kunnianhimoisesta ilmastopolitiikasta ja arvostetuista tieteellisistä panostuksistaan huolimatta Arktisen neuvoston toiminta on monin tavoin rajattua. Kasvavasta tarkkailijajoukosta huolimatta Arktinen neuvosto ei ole kykenevä ratkaisemaan ilmastomuutosta vain arktisille valtioille osoittamallaan suosituksilla. Neuvosto ei ole kansainvälisen oikeuden mukainen valtioidenvälinen järjestö, sillä ei ole omaa budjettia eikä valtaa tehdä oikeudellisesti sitovia päätöksiä. (Koivurova, 2017, s. 32.) Turvallisuus- ja puolustuspoliittiset kysymykset on rajattu neuvoston työn ulkopuolelle. Tästä on toisaalta myös hyötynsä, sillä sotilaallisen turvallisuuden asioiden ollessa neuvoston toimivallan ulkopuolella, on Arktinen neuvosto pystynyt jatkamaan työtään kireissäkin kansainvälispoliittisissa tilanteissa. (Koivurova et al. 2017, s. 54.) Rajoituksistaan huolimatta Arktisen neuvoston olennainen rooli arktisen alueen ilmastomuutokseen sopeutumisessa ja alkuperäiskansojen kuulemisessa arktisista asioista päätettäessä on kuitenkin kiistaton. Arktinen neuvosto nauttii myös kansainvälistä mainetta alkuperäiskansojen asiain ajajana. (Stokke, 2007, s. 182.)

Arktisen neuvoston rooli kansainvälisenä toimijana on lujittumassa ja laajentumassa nykyisten toimialojensa ulkopuolelle Arktiksen kasvattaessa kansainvälistä poliittista merkitystään muun muassa ilmastomuutoksen myötä. Joidenkin tutkijoiden (ks. Graczyk & Koivurova, 2015, s. 307) mukaan Arktinen neuvosto on kehittymässä nykyisestä asemastaan valtioidenvälisenä foorumina kohti kansainvälistä organisaatiota. Tämän kehityssuunnan tukeminen on ollut muun muassa Suomen agendalla (Ulkoministeriö, 2017). Viimeisimpiä puheenjohtajuuskausia piinanneet ristiriidat ilmastomuutoksesta ja Rovaniemen ulkoministerikokouksen kaatunut loppujulistus ovat kuitenkin ainakin omasta mielestäni tehneet kyseenalaiseksi, onko Arktinen neuvosto ainakaan nykyisellään valmis kehittymään kansainväliseksi organisaatioksi tai lisäämään integraatiota arktisten valtioiden välillä.

2.3 Suomen puheenjohtajuuskausi 2017–2019

Suomi toimi Arktisen neuvoston puheenjohtajavaltiona toukokuusta 2017 toukokuuhun 2019. Yhdysvallat luovutti Suomelle Arktisen neuvoston puheenjohtajuuden neuvoston ministerikokouksessa Alaskan Fairbanksissa 11.5.2017. Kyseessä oli Suomen toinen puheenjohtajuuskausi Arktisessa neuvostossa. Edellisen kerran Suomi toimi puheenjohtajana vuosina 2000–2002. Verrattuna Suomen edelliseen puheenjohtajuuskauteen 2000-luvun alussa Suomi otti keväällä 2017 ohjokset aivan erilaiseen, voimakkaampaan instituutioon. Puheenjohtajuutensa 2017–2019 aikana Suomi oli vastuussa kaikesta Arktisen neuvoston toiminnan valvonnasta ja maan tehtävänä oli varmistaa, että instituutio pystyy jatkamaan toimintaansa tehokkaasti kauden aikana ja sen jälkeen. Lisäksi Suomen vastuulla oli pitää yhteyttä neuvoston tarkkailijamaihin ja -järjestöihin ja edustaa neuvostoa foorumeilla, joiden työ on kytkeytynyt Arktisen neuvoston toimintaan⁴. Lisäksi Suomi toimi Arktisen neuvoston kestävä kehityksen työryhmän puheenjohtajana. (Koivurova et al., 2017, s. 61-62.)

2.3.1 Suomen tavoitteet puheenjohtajuuskaudelle

Arktisen neuvoston kiertävä puheenjohtajuus on merkittävä mahdollisuus sitä hoitavalle jäsenmaalle, sillä puheenjohtaja voi ohjata neuvoston huomiota tärkeinä pitämiinsä asioihin tai kehityskuluihin (Koivurova et al., 2017, s. 11). Verrattuna esimerkiksi Euroopan unioniin, jossa myös on käytössä kiertävä puheenjohtajuusmalli, Arktisen neuvoston kaksivuotinen puheenjohtajuuskausi on poikkeuksellisen pitkä ja mahdollistaa siksi puheenjohtajamaalle suuremman vaikutuksen neuvoston työhön. Jokainen puheenjohtajamaa määrittelee puheenjohtajuuskaudelleen prioriteetit, joita se pyrkii kaudellaan edistämään⁵. (Koivurova et al., 2017, s. 59-61.)

Suomen puheenjohtajuusohjelmaansa kirjaamat prioriteetit olivat 1) ympäristönsuojelu, 2) viestintäyhteydet, 3) meteorologia ja 4) koulutus. Ympäristönsuojelun saralla Suomen tavoitteena oli ”kannustaa Arktista neuvostoa keskittymään edelleen luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen ja saastumisen ehkäisemiseen sekä ilmastonmuutoksen

⁴ Näitä ovat Arktinen talousneuvosto, Arktinen rannikkovartiostojen foorumi sekä Arktinen avomeritoiminnan viranomaisfoorumi.

⁵ Ennen puheenjohtajuusohjelman virallistamista täytyy puheenjohtajamaan esittämien tavoitteiden ja prioriteettien kuitenkin olla muiden jäsenmaiden hyväksymiä.

hillitsemiseen ja siihen sopeutumiseen”. Puheenjohtajuusohjelmassa Suomi kannusti jäsenvaltioita panemaan käytäntöön neuvoston tuottamia toimintasuosituksia luonnonsuojelun saralla sekä tiedottamaan tuloksista myös kansainvälisissä yhteyksissä. Suomi ehdotti lisäksi ”tehokkaampaa tiedonvaihtoa parhaista käytännöistä ja uusista teknologioista kestävä ja vastuullisen kehityksen edistämiseksi arktisella alueella”. Viestintäyhteyksien saralla Suomen tavoitteena oli, että ”Arktisen neuvoston työtä tietoliikenteen parissa jatketaan ja etsitään keinoja viestintäyhteyksien ja laajakaistapalveluiden saatavuuden parantamiseksi arktisella alueella”. Mahdollisina viestintäteknologioina ehdotettiin satelliittiyhteyksiä, mobiilijärjestelmiä, matalan taajuusalueen liikennettä ja merikaapeleja. Meteorologia oli kirjattuna puheenjohtajuusohjelmaan prioriteetiksi, sillä ”Arktisen alueen kattava meteorologinen ja oseanografinen yhteistyö parantaa yleistä turvallisuutta, hyödyttää kansainvälistä meri- ja lentoliikennettä sekä vahvistaa arktista ilmastotutkimusta”. Suomi ehdotti meteorologisen ja oseanografisen yhteistyön syventämistä arktisten maiden sekä Maailman ilmatieteen järjestön WMO:n kanssa. Suomen neljättä prioriteettia, koulutusta, perusteltiin sillä, että Arktisella alueella asutus on harvaa, kulttuurit monimuotoisia, vähemmistökieliä on useita, sosioekonomiset olot vaihtelevia ja välimatkat paikoin todella pitkiä. Suomen tavoitteena oli parantaa arktisten alueiden asukkaiden oikeutta päästä tasavertaisesti hyvätasoisen perusopetuksen piiriin. (Ulkoministeriö, 2017, s. 22-23.)

Edellä kuvattujen neljän prioriteetin lisäksi Suomi piti tervetulleena arktisen yhteistyön vahvistamista. Näin syvemmän yhteistyön puheenjohtajamaan ja työryhmien välillä uskottiin lisäävän Arktisen neuvoston yleistä tehokkuutta. Lisäksi Suomi kannatti kaksivuotista puheenjohtajuuskautta pidemmälle ulottuvien strategisten tavoitteiden asettamista. Näitä tavoitteita kaavailtiin vahvistettaviksi arktisessa huippukokouksessa ”kansainvälisen tilanteen salliessa”. (Ulkoministeriö, 2017, s. 30-31.) Arktisen huippukokouksen toteutuminen ja pitkän aikavälin strategian vahvistaminen olisivat olleet suuri voitto Suomelle arktisena toimijana ja Arktisen neuvoston puheenjohtajanaan, mutta pitkälle edenneistä kokousvalmisteluista huolimatta Suomen haaveilemaa huippukokousta ei koskaan järjestetty.

Suomi korosti tavoitteissaan myös Arktisen neuvoston viestinnän tärkeyttä ja tuki neuvoston uuden viestintästrategian tehokasta toimeenpanoa (Ulkoministeriö, 2017, s. 30-31). Koska yksi Suomen puheenjohtajuuskauden tavoitteista oli viestiä entistä konkreettisemmalla tavalla Arktisen neuvoston toiminnasta, tällä tutkimuksella voin osin myös selvittää näiden tavoitteiden toteutumista ja keinojen toimivuutta.

2.3.2 Rovaniemen ministerikokous – epäonnistuminen?

Jokainen puheenjohtajuuskausi Arktisessa neuvostossa päättyy ulkoministerikokoukseen, joka toimii neuvoston päättävänä elimenä. Joka toinen vuosi järjestettävässä kokouksessa arktisten valtioiden edustajien on tarkoitus kirjoittaa yhteinen julkilausuma, hyväksyä neuvoston strateginen suunnitelma ja päättää neuvoston työryhmien suuntaviivoista. (Ulkoministeriö, 2019.) Suomen puheenjohtajuuden piti päättyä Rovaniemen ministerikokouksessa tehtävään arktisten maiden yhteiseen julistukseen, jonka oli samalla määrä näyttää suuntaa neuvoston seuraavalle puheenjohtajamaalle Islannille. Puheenjohtajuuskausi päättyi kuitenkin odottamattomalla tavalla, kun Rovaniemen deklaratio kaatui kiistaan ilmastonmuutoksesta. Yhteinen julistus Arktisen neuvoston tavoitteista oli tätä ennen päättänyt jokaisen puheenjohtajuuskauden neuvoston historiassa. Rovaniemellä kahdeksan arktisen maan ulkoministerit eivät kuitenkaan päässeet sopuun yhteisestä julistuksesta. Suurimpana syyllisenä tähän epäonnistumiseen pidetään usein Yhdysvaltoja, joka ei muun muassa halunnut julistuksessa käytettävän termiä ”ilmastonmuutoksen vastainen työ”. (Yle uutiset, 2019l.) Yhdysvaltain arktisen politiikan suunta on ollut ailahtelevaista Donald Trumpin valtaannoususta alkaen. Yhdysvallat on Trumpin johdolla vetäytynyt Pariisiin ilmastopöytäkirjasta ja siten rampauttanut Arktisen neuvoston roolia ilmastonmuutoksen vastaisessa työssä. Neuvoston työ keskittyy eniten juuri ilmastonmuutoksen vastaiseen työhön ja sen vaikutuksiin sopeutumiseen arktisella alueella. (Koivurova et al., 2017, s. 17.)

Arktisten maiden yhteisen julistuksen kaaduttua ulkoministerit allekirjoittivat lopulta sen sijaan yhteisen lausunnon, jossa ilmastonmuutosta tai kansainvälisiä sitoumuksia ei mainittu lainkaan. Koska yhteistä julistusta ei saatu aikaiseksi ilmastonmuutoksen estämiseksi tehtävän työn odotetaan neuvostossa vaikeutuvan. Suomi julkaisi myös oman, puheenjohtajan lausuntonsa, jossa viitattiin vahvasti ilmastonmuutoksen torjumiseen,

kansainvälisen ilmastopaneelin raporttiin ja Pariisin ilmastonsopimukseen. (Yle uutiset, 2019l.) Rovaniemen ministerikokouksen päättyessä Suomi luovutti puheenjohtajuuden Islannille 7.5.2019.

Rovaniemen ulkoministerikokousta pidetään yleisesti käännekohtana, jolloin kansainvälinen voimapolitiikka lopulta tunkeutui arktiselle alueelle. Neuvoston ollessa pohjimmiltaan ympäristökysymyksiin keskittynyt konsensushakuinen yhteistyöelin, ei geostrateginen suurvaltapolitiikka ole perinteisesti vaikuttanut sen toimintaan. Jään alta paljastuvat luonnonvarat, yhdentyvä maailmantalous sekä ilmastokriisin globaalit vaikutukset ovat tuoneet tähän muutoksen ja nostaneet arktisen alueen suurvaltapolitiikan pelikentälle. Rovaniemen julistuksen kaatuminen teki selväksi sen, mitä jo kahta vuotta aiemmin Alaskan ministerikokouksessa pelättiin: Arktiset valtiot eivät kykene sopimaan siitä, miten puuttua ilmastomuutokseen, vaikka ilmastokriisi on kiireellisin arktista aluetta koskeva kysymys ja sen vaikutukset näkyvät jo nyt arktisella alueella asuvien ihmisten elämässä.

Tässä luvussa olen tarkastellut, kuinka arktinen on muuttunut syrjäisestä periferiasta alueeksi, jonka merkitys maapallolle on ilmastomuutoksen takia alati suurempi. Konsensuskulttuuriin nojaava Arktinen neuvosto ei Suomen puheenjohtajuuskaudella ollut kykenevä tekemään päätöksiä tarvittavien ilmastotoimien suhteen. Yhteisen julistuksen puuttuminen voidaan nähdä arktisen politiikan rampautumisena. Seuraavaksi otan narratiivien näkökulman Arktiseen neuvostoon ja kysyn, kenellä on vastuu kertoa arktisen alueen ihmisille Arktisen neuvoston toiminnasta sekä sen mahdollisista epäonnistumisista.

3 NARRATIIVIEN NÄKÖKULMA ARKTISEEN NEUVOSTOON

Arktinen neuvosto on pitkään pyrkinyt tuomaan toimintaansa paremmin näkyväksi, ja neuvoston saama mediahuomio onkin kasvanut ajan myötä (Chater & Landriault, 2016, s. 71). Arktinen neuvosto on monelle arktisen alueen asioihin perehtymättömälle kuitenkin vieras ja etäinen toimija, johon saatetaan törmätä ainoastaan melko vähäisen medianäkyvyyden kautta. Suomen puheenjohtajuuskausi neuvostossa oli Suomen mediamaisemassa poikkeusaikaa tässä suhteessa, sillä uutisointi neuvostosta lisääntyi jonkin verran suomalaisissa viestimissä. Pitkäjänteinen uutisointi arktisesta politiikasta kuitenkin uupuu useimpien arktisten maiden valtamedioissa. Vastuuta arktisten asioiden uutisoimisesta ovat osaltaan ottaneet kantaakseen useat kansainväliselle yleisölle kirjoittavat riippumattomat verkkomediat, jotka ovat erikoistuneet ainoastaan arktisiin aiheisiin, ja joiden artikkeleita tässäkin tutkielmassa analysoidaan. Kansainvälisyydestään huolimatta arktiset erikoismediat eivät tavoita kovin suurta yleisöä. Arktista politiikkaa käydään pitkälti kansainvälisen politiikan periferioissa (Koivurova, 2017, s. 28), ja vaikka suurvaltajohtajien myötä aihe ajoittain nousee uutisotsikoihin, on Arktinen neuvosto suurelle yleisölle melko tuntematon foorumi.

Ihmisten mielikuvat arktisesta ovat suurelta osin juuri erilaisten mediaesitysten tuotosta. Koska useimmat ihmiset tietävät arktisesta politiikasta vain hyvin vähän, korostuu median rooli portinvartijana Arktisesta neuvostosta uutisoitaessa. Portinvartijuudella tarkoitetaan median roolia sen päättämässä, mitkä asiat pääsevät julkisuuteen ja miten. Portinvartijan rooliin kuuluu myös esiin nostettujen aiheiden määrittely ja käsittely. (Seppänen & Väliverronen, 2012, s. 185.) Juttujen kehystäminen ja narrativisointi ovat osa siis portinvartijuutta. Arktisen politiikan niin sosiaalinen kuin maantieteellinenkin etäisyys vahvistaa mediarepresentaatioiden roolia arktisten mielikuvien muodostumisessa (Steinberg, 2014, s. 3). Se, millaisen kuvan media arktisesta politiikasta ja Arktisesta neuvostosta antaa, luo vallitsevan mielikuvan neuvoston toiminnasta, jos muuta tietoa ei ole tarjolla. Jos arktisesta alueesta kirjoitetaan vaikkapa kilpajuoksun kehyksin, voi seurauksena olla ihmisten korostunut mielikuva Arktiksesta luonnonvararesurssina. Tästä syystä arktisen saama mediahuomio näyttää tärkeää roolia arktisen identiteetin lähteenä ja geopolitiittisten mielikuvien tuottajana (Steinberg, 2014, s. 3).

Tässä luvussa käsittelen mediajulkisuuden kytköksiä arktiseen politiikkaan sekä narratiivien suhdetta arktiseen alueeseen. Laajempaa viitekehyksenä ovat strategiset narratiivit kansainvälisen politiikan tutkimuksesta, mediatekstien kehystämisen ja narrativisointi journalistiikan ja viestinnän tutkimuksesta sekä arktista aluetta käsittelevä tutkimus rauhan- ja konfliktitutkimuksen kentältä. Aloitan esittelemällä mediajulkisuuden merkitystä politiikalle yleensä ja arktiselle politiikalle erityisesti. Sitten käsittelen kehystämistä ja narratiivien käyttöä mediateksteissä politiikasta uutisoitaessa. Tämän lisäksi avaan tutkimukselleni keskeistä strategisen narratiivin käsitettä. Lopuksi käsittelen arktisen julkisuuden keskeisiä kehyksiä ja pohdin, miksi arktisesta alueesta uutisoitaessa korostetaan niin usein konfliktien uhkaa alueella.

3.1 Kehystämisen ja narratiivit mediassa

Kun tutkitaan tapoja, joilla arktinen alue ja Arktinen neuvosto esitetään mediassa, ei voida ohittaa kehysten ja narratiivien tärkeää asemaa. Näiden kahden termin käytössä on eroja ja ne menevät osin päällekkäin, mutta avaan seuraavaksi, mitä tarkoitan kyseisillä käsitteillä tämän tutkimuksen kontekstissa. Kehyksellä tarkoitan temaattisen asiayhteyden tuottamista mediaesitykselle (ks. Seppänen & Väliverronen, 2012, s. 97) eli kokonaisuuden määräävää rakennetta, joissa eri narratiivit ilmenevät. Narratiivilla tarkoitan kertomusta, tarinaa tai tapahtumaketjua. Mediaesityksen narratiiviseen rakenteeseen on yleensä upotettu sisäistä arviointia kertomuksen toimijoiden identiteetistä ja toiminnasta. (ks. Heikkinen, 2018, s. 172-173.) Kehys on siis kokonaisuuden määräävä rakenne, ja narratiivi on tietynlainen kerronnan tapa. Narratiivi olisi esimerkiksi Yhdysvaltojen kuvaaminen vihollisena, joka esti Suomea saavuttamasta tavoitteitaan Arktisen neuvoston puheenjohtajana. Kehys, jossa tämä narratiivi voisi esimerkiksi esiintyä olisi arktisen politiikan valtakamppailun kehys. Tämän pro gradu -tutkielman analyysissä tunnistan aineistostani lukuisia narratiiveja, joilla Suomen puheenjohtajuutta on kuvattu ja jaottelen nämä narratiivit muutamien kehysten alle.

Muita kehystämiseen ja narratiivisuuteen liittyviä käsitteitä, joita tässä pro gradu -tutkielmassa käytän, ovat strateginen narratiivi (englanniksi *strategic narrative*),

valtakertomus (*master narrative*) ja vastakertomus (*counter narrative*). Strategiset narratiivit ovat ”poliittisten toimijoiden tapa rakentaa yhteisiä merkityksiä kansainväliseen politiikkaan ja muotoilla kotimaisten ja kansainvälisten toimijoiden käsityksiä, uskomuksia ja käyttäytymistä” (Miskimmon et al., 2012, s. 1). Strateginen narratiivi on valtion tuottama kertomus⁶ siitä, mistä se on kansakuntana tulossa, minne se on menossa, mitä haasteita sen täytyy matkallaan ylittää, mikä on sen toivoma loppuasetelma ja kuinka se aikoo siihen päästä (vrt. Miskimmon et al., 2012, s. 1). Strategisten narratiivien avulla valtiolliset ja poliittiset toimijat voivat strategisesti pyrkiä vaikuttamaan median tapaan käsitellä asioita. Palaan aiheeseen strategisia narratiiveja käsittelevässä luvussa 3.3. Valtakertomuksella (joskus myös *vallitseva kertomus*) tarkoitetaan hallitsevaksi koettua tarinalinjaa, legitimoitua ajattelutapaa tai virallista totuutta jostakin yhteisöllisestä asiasta. Valtakertomus saattaa olla niin hallitseva ja abstrakti, että se tulee näkyviksi vasta vastakertomuksen reagoidessa siihen. Vastakertomus (joskus myös *vaihtoehtoinen kertomus*) on valtaa pitävien narratiivia haastava kertomus, joka asemoituu tietoisesti valtakertomuksen kääntöpuoleksi. (Mäkelä, 2019, s. 6.) Strategisella narratiivilla ja valtakertomuksella viitataan tässä tutkimuksessa vain yhteen narratiiviin: Suomen arktisella strategialla ja Arktisen neuvoston puheenjohtajuusohjelmalla tuotettuun kertomukseen Suomen arktisesta toimijuudesta. Tämä strateginen narratiivi⁷ koostuu muutamasta erilaisesta kehyksestä ja kehykset puolestaan konkreettisemmista narratiiveista. Palaan aiheeseen tarkemmin myöhemmin luvussa 5. Olen tunnistanut tämän Suomen valtion tuottaman strategisen narratiivin valtakertomukseksi Suomen arktisesta toimijuudesta. Vastakertomuksen käsitettä käytän tutkiessani median tuottamia kerronnan tapoja, jotka haastavat tätä valtakertomusta. Tutkimuksessani selvitän, missä määrin Suomen arktisella strategialla ja puheenjohtajuusohjelmalla tuotettua valtakertomusta toisinnettiin *Yle Uutisissa* ja arktisissa erikoismedioissa ja missä määrin mediat haastoivat sitä omine vastakertomuksineen.

Viestinnän tutkimuksessa kehystämällä viitataan kontekstin eli asiayhteyden tuottamiseen sekä samalla koko siihen valintojen ja muokkauksen prosessiin, jolla

⁶ Käytän kautta tämän tutkimuksen termejä kertomus ja narratiivi toistensa synonyymeinä.

⁷ Analysoimani Suomen strateginen narratiivi tai siitä rakentuva valtakertomus ei varsinaisesti ole narratiivi eikä kertomus vaan kokoelma toisiaan täydentäviä kertomuksia. Kutsun tätä kokonaisuutta yksinkertaisuuden vuoksi yksikössä Suomen strategiseksi narratiiviksi.

yksittäinen uutinen tai mediaesitys on tuotettu. Kehykset antavat merkityksiä tapahtumille, ja niiden kautta toimittajilla on valtaa muokata ja jäsentää yleisiä mielikuvia maailman tilasta. (Seppänen & Väliaverronen, 2012, s. 97.) Valinnoillaan ja keskustelunavauksillaan toimittajat osallistuvat aktiivisesti yhteiskunnallisten kysymysten käsittelyyn (Reunanen & Koljonen, 2014, s. 91). Kehykset näyttävät osaltaan, millaiseksi journalismi (tai journalisti) politiikan ymmärtää. Kyse ei ole kuitenkaan journalistien yksinvallassa maalata oma näkemyksensä maailman tapahtumista, vaan kehyksiin vaikuttavat vahvasti toimitustyön rutiinit ja mallit, joiden pohjalta kehystämispäätöksiä tehdään. (Seppänen & Väliaverronen, 2012, s. 98.) Toimittajat yleensä luottavat mediassaan jo vakiintuneisiin tulkintoihin ja kehyksiin eivätkä lähde kyseenalaistamaan näitä hallitsevia näkökulmia (Reunanen & Koljonen, 2014, s. 91). Tämä selittää osaltaan, miksi uutisaiheista kirjoitetaan toistuvasti samoin kehyksin.

Uutisointi arktisesta alueesta Suomen Arktisen neuvoston puheenjohtajuuskaudella henkilöityi kenties vahvimmin presidentti Sauli Niinistöön, joka puheenjohtajuuskaudella puhui paljon mustan hiilen eli nokipölyn ilmastohaitoista arktisella alueella.

Tämänkaltaisen politiikan henkilöityminen on median vaikutusta siinä missä politiikan kehystäminen toistuvien kehyksien. Poliittinen julkisuus henkilöityy median nostaessa keskeisillä paikoilla vaikuttavia poliitikkoja julkisuuteen (Herkman, 2011, s. 95).

Henkilökeskeisyys korostui mustan hiilen uutisoinnissa osin siksi, että Niinistö pyrki nostamaan aiheita esiin kahdenkeskisissä keskusteluissaan presidenttien Vladimir Putinin ja Donald Trumpin kanssa. Juuri nämä keskustelut nostivat mustan hiilen melko suureksi uutisaiheeksi Suomen puheenjohtajuuskaudella, eivät niinkään ilmastofoorumit tai kokoukset, joissa aiheita myös käsiteltiin Suomen johdolla. Suurvaltajohtajien suosima tapa henkilökeskeistää politiikkaa lienee palvelut täten osaltaan myös arktisesta politiikasta uutisoimista. Henkilökeskeinen uutisointi voi kuitenkin aiheuttaa vääristymää ihmisten arktista politiikka koskevissa mielikuvissa, sillä yksittäisiin henkilöihin keskittyessä median narratiivit jättävät auttamatta vähemmälle huomiolle Arktisen neuvoston taustalla vaikuttavat yhteistyön periaatteet.

Esa Väliaverronen (2009, s. 232) on erotellut toisistaan kolme yleistä politiikan kehystystä: politiikan esittäminen ideologioiden kamppailuna, menettelytapoihin liittyvinä valintoina

tai puhtaana valtapelinä. Näitä poliittisia ristiriitoja ja valtakamppailuja myös kärjistetään ja liioitellaan toimittajien kehystysten kautta, jotta mediaesityksistä saataisiin lukijoille houkuttelevampia (Bartholomé, Lecheler, & de Vreese, 2015, s. 2). Poliitiikan kehystämistä kiistaksi, kilpailuksi ja valtakamppailujen kentäksi voidaan myös kutsua termillä konfliktikehystämisen. Konfliktikehyksellä (englanniksi *conflict frame*) tarkoitetaan yksilöiden, ryhmien tai instituutioiden välisten ristiriitojen korostamista keinona herättää yleisön kiinnostusta (Semetko & Valkenburg, 2000, s. 95). Voimakkaimmillaan konfliktikehystämisen tarkoittaa sotilaallisten konfliktien spekulointia. Konfliktikehysten runsasta esiintymistä mediassa on tutkittu paljon, mutta verrattain vähän tutkimustuloksia on toimittajien roolista konfliktikehysten tuottajina. Aihetta tutkineet Guus Bartholomé, Sophie Lechele ja Claes de Vreese (2015) esittävät, että toimittajat ottavat aktiivisen toimijan roolin kehystäessään uutistapahtumia konfliktien kautta. Toimittajat osallistuvat konfliktikehysten tuottamiseen muun muassa käyttämällä liioittelevaa kieltä ja vahvistamalla tai jopa keksimällä itse poliittisten konfliktien mahdollisia seurauksia (Bartholomé et al., 2015, s. 1). Toimittajien osuutta konfliktikehysten tuottamiseen on tarkasteltu yksilötasolla, rutiinien tasolla ja ulkoisella tasolla. Yksilötasolla kyse on toimittajien erilaisista arvopohjista ja uskomuksista siitä, minkälaisia uutisaiheita heidän tulisi tuoda julkiseen keskusteluun. Rutiinien tasolla tietyt journalistiset rutiinit voivat toimitustyöskentelyssä tukea konfliktikehysten korostamista uutisissa. Yksi tällainen rutiini on journalistinen tarinankerronta, joka voi johtaa konfliktin elementin lisäämiseen tai korostamiseen, jotta uutistekstiin saataisiin lukijoita houkutteleva draaman elementti. Viimeiseksi, ulkopuolisten tekijöiden tasolla kyse on poliittisen eliitin pyrkimyksistä tuoda konfliktikehyksiä uutisiin oman tai kansallisen edun takia. (Bartholomé et al., 2015, s. 4-6.)

Toimittajan aktiivisesti kehystävä ote voi herättää kysymyksen siitä, onko raportointi totuudenmukaista ja objektiivista. Totuudellisuus eli objektiivisuus on journalismin ydinarvoja ja olennaista onkin pohtia, voiko journalismi olla sekä tulkitsevaa että totuudellista (Reunanen & Koljonen, 2014, s. 47). Totuuden suhdetta journalistiseen raportointiin voidaan tarkastella kahden objektiivisuuskäsityksen mukaan. Ensimmäinen on mekanistinen objektiivisuuskäsitys, jonka mukaan toimittajan on poimittava ja välitettävä tieto ja totuus ilman tulkintaa. Toisen käsityksen mukaan objektiivisuus on totuuden metsästyksiä, jossa toimittaja pyrkii totuudellisiin tulkintoihin arvioimalla aihetta kriittisesti. (Reunanen & Koljonen, 2014, s. 51.) Jos toimittajat aktiivisesti osallistuvat

konfliktikehysten tuottamiseen, mihin saakka toimintaa voidaan pitää totuuden metsästyksenä? Jos toimittaja käyttää liioittelevaa kieltä politiikasta kirjoittaessaan, voidaanko sanoa, että toimittaja pyrki totuudellisiin tulkintoihin arvioimalla aihetta kriittisesti? Entä jos toimittaja osallistuu konfliktikehysten tuottamiseen vahvistamalla ja jopa keksimällä itse poliittisten konfliktien mahdollisia seurauksia, kuten Bartholomé kumppaneineen (2015, s. 1) ehdottaa, voidaanko sanoa, että kyse on yhä tulkitsevasta esitystavasta, jolla toimittaja tuo esiin tilanteen ”totuuden”? Journalismin kriittisyysihanteiden toteutuminen median konfliktikehysten tuotannossa on aihe, joka mielestäni kaipaisi lisää relevanttia tutkimusta.

Mediaa arktisen politiikan yhtenä areenana voi tutkia analysoimalla siinä ilmeneviä kehyksiä ja narratiiveja, jotka ovat osin median, osin arktisen politiikan osapuolten tuottamia. Kehystäminen ei ole toimittajien yksinoikeus, vaan myös monet muut yhteiskunnalliset toimijat pyrkivät määrittelemään aiheita omasta näkökulmastaan (Seppänen & Väliaverron, 2012, s. 98). Tässä tutkimuksessa erittelen mediaesitysten lisäksi Suomen valtion tuottaman valtakertomuksen kehyksiä ja narratiiveja sekä tutkin, tosinnettäinkö niitä mediassa. Jos mediat toistivat Suomen valtion niille tarjoamia narratiiveja asettamatta niitä kyseenalaisiksi, nousee arktisen journalismin kriittinen ja tulkitseva objektiivisuus kiistanalaiseksi. *Yle* valtiollisena julkisen palvelun mediana tuo tutkimukseen vielä oman vivahteensa. Mediana *Yle* on journalismin objektiivisuusihanteiden alainen siinä missä mikä tahansa muukin puolueeton media. Se on kuitenkin Suomen valtion omistama, mikä tekee mielenkiintoiseksi tutkia, millä tavalla *Yle* uutisoi Suomen valtion toiminnasta Rovaniemen ulkoministerikokouksen kaltaisessa tilanteessa, jossa Suomen voidaan sanoa epäonnistuneen Arktisen neuvoston puheenjohtajana. Pyrittiinkö Rovaniemen loppujulistuksen kaatumista pehmentämään lieventävillä asianhaaroilla kuten haastavalla poliittisella tilanteella tai etsittiinkö puheenjohtajuudesta onnistumisia Rovaniemen epäonnisen kokouksen rinnalla esitettäväksi? Entä haastatteliko *Yle* jutuissaan muita kuin suomalaisia asiantuntijoita ja miten tämä heijastui kuvaan, jonka *Yle* uutisissaan rakensi Suomen arktisesta puheenjohtajuudesta?

Hypoteesini on, että Suomen puheenjohtajuuden alkumetreillä Suomen arktisella strategialla ja puheenjohtajuusohjelmalla tuotettua valtakertomusta toisinnettiin niin *Ylellä* kuin arktisissa erikoismedioissakin, kun käytännön näyttöä Suomen toimista puheenjohtajana ei vielä ollut. Oletan, että lähempänä Rovaniemen ministerikokousta erot medioiden välillä tulisivat selkeämmiksi. Uskon, että arktisissa medioissa valtakertomusta haastettiin enemmän ja että ne tuottivat *Yleä* runsaammin omia vastakertomuksiaan Suomen valtion strategiselle narratiiville. Selvitettäväksi jää, missä määrin *Yle* oli valmis myöntämään Suomen epäonnistumisen ja hylkäämään Suomen valtion tuottaman strategisen narratiivin. Perustelen hypoteesiani sillä, että Suomen valtion omisteinen *Yle* halunnee tiettyyn pisteeseen asti miellyttää Suomen hallitusta, mikäli kritiikin esittäminen sen toiminnasta ei ole vaikkapa moraalisesti tarpeen. Rovaniemen kokouksen tilanteessa Suomen toimissa ei sinänsä voi sanoa olleen mitään väärää, minkä takia kritiikin esittäminen Suomen roolista ministerikokouksen johtajana näyttäytyy *Ylen* kontekstissa turhana. Osalta kritiikin ja vastakertomusten vähäisyys voisi johtua myös siitä, että suomalaiselle yleisölle on mielekkäämpää esittää myönteistä suomikuvaa. Arktisten erikoismedioiden suuremman kriittisyyden perustelisin niiden syvemmällä arktisten asioiden tuntemuksella. Niiden epäillessä, että Suomen puheenjohtajuus oli saamassa epäsuotuisan lopun Rovaniemellä, ne olisivat kokeneet velvollisuudekseen kertoa siitä arktisen alueen ihmisille. Puolueettomina ja Suomen kontekstista katsottuna ulkomaisina medioina niillä ei myöskään olisi ollut mitään selvää syytä miellyttää Suomen hallitusta kehumalla sen toimia.

3.2 Strategiset narratiivit

Strategiset narratiivit (paikoin myös *strateginen kommunikaatio / strateginen kertomus / strateginen viestintä / kansallinen narratiivi*) liittyvät kiinteästi kansainvälisen politiikan tutkimukseen, propagandaan, psykologiseen vaikuttamiseen, informaationsodankäyntiin ja valtioiden käyttämään pehmeään valtaan. Strategisten narratiivien käyttö poliittisessa kommunikaatiossa voi johtaa strategisiin ideologiakamppailuihin (Sirén, 2011, s. 203). Käsitteenä strategiselle narratiiville on esitetty useita hieman eriäviä määritelmiä. Mediatutkijat Alister Miskimmon, Ben O’Loughlin ja Laura Roselle (2012, s. 1) ovat määritelleet strategisten narratiivien olevan ”poliittisten toimijoiden tapa rakentaa yhteisiä merkityksiä kansainväliseen politiikkaan ja muotoilla kotimaisten ja kansainvälisten

toimijoiden käsityksiä, uskomuksia ja käyttäytymistä”. Miskimmonin ja kumppaneiden (2012, s. 1) mukaan poliittiset toimijat käyttävät strategisia narratiiveja kertoakseen yhteisellä äänellä kansallisen narratiivin siitä, keitä kyseisen maan kansalaiset ovat, mitä he arvostavat ja mihin he pyrkivät. Informaatiosodankäyntiä tutkineet Torsti Sirén, Aki-Mauri Huhtinen ja Matti Toivettula (2011, s. 15) puolestaan tutkivat strategisen narratiivin käsitteen avulla valtionhallinnon informaatiovaikuttamista, jolla rakennetaan tai suojellaan valtion julkisuuskuva. Tässä tutkimuksessa tarkoitan strategisella narratiivilla valtion tavoitteellisesti tuottamaa kertomusta siitä, mistä se on kansakuntana tulossa, minne se on menossa, mitä haasteita sen täytyy matkallaan ylittää, mikä on sen toivoma loppuasetelma ja kuinka se aikoo siihen päästä (vrt. Miskimmon et al., 2012, s. 1).

Strategisilla narratiiveilla ja kehyksillä luodaan yhteisiä merkityksiä. Ilman näitä yhteisiä merkityksiä toimijoiden, kuten valtioiden, on haastavaa oikeuttaa käyttäytymistään ja käyttämäänsä valtaa. Valtiot yrittävät rakentaa näitä merkityksiä perustelemalla toimiaan strategisilla narratiiveilla. (Miskimmon & O’Loughlin, 2017, s. 279.) Tutkin, miten Suomen valtio määritteli arktista toimijuuttaan strategisessa narratiivissaan, miten media otti tämän narratiivin vastaan ja millaisia vastakertomuksia se esitti.

Strategisilla narratiiveilla on paljon yhteistä kehyksien kanssa, sillä molemmilla käsitteillä kuvataan jonkin asian kertomista tietyssä valossa. Pelkistäen voi sanoa, että kehyksestä saa strategisen narratiivin käyttämällä kyseistä kehystä strategisesti. Käsitteenä kehyksillä viitataan kuitenkin strategisia narratiiveja vapaammin erilaisiin teemoihin ja tapoihin puhua tai kirjoittaa asioista. Strateginen narratiivi eroaa kehyksestä ensinnäkin siksi, että se on narratiivi eli kertomus ja toiseksi siksi, että se on pohjimmiltaan strateginen eli sitä käytetään tarkoitushakuisesti. Toisin kuin kehys, strateginen narratiivi kertoo mistä jokin on tulossa, minne se on menossa, mitä haasteita sen täytyy matkallaan ylittää, mikä on sen toivoma loppuasetelma ja kuinka se aikoo siihen päästä (Miskimmon et al., 2012, s. 1). Kehysten tutkimisessa suurin huomio kiinnitetään yleensä itse kehyksiin, ei niinkään kehystämisen prosesseihin. Strategisten narratiivien tapauksessa huomio kiinnitetään päinvastoin narratiivien taustalla vaikuttaviin tekijöihin ja (poliittisiin) pyrkimyksiin, ei niinkään narratiiveihin itseensä. Näitä pyrkimyksiä tulkitseen tässä pro gradu -tutkielmassa

narratiivisen analyysin perusteella, mikä asettaa tutkimukselleni rajoituksia. Analyysin kohteena tutkimuksessa ovat itse narratiivit, ja toimijoiden pyrkimyksistä voin tehdä niiden pohjalta lähinnä tulkintoja.

Strategisella narratiivilla voidaan pyrkiä tuomaan esimerkiksi tietyn maan kansalaisia yhteen tuottamalla valtion toimista halutunlaista imagoa. Toisaalta strategisilla narratiiveilla voidaan myös pyrkiä vaikuttamaan kansainväliseen yleisöön luomalla oman valtion toimista esimerkiksi yhteistyötä korostavaa ja rauhaa rakentavaa kuvaa. Strategiset narratiivit keskittyvät yleensä tulevaisuuteen, niiden sisältö on alati muuttuvaa ja täysin kytköksissä kulloinkin hallitseviin sosiaalisiin ja poliittisiin muutoksiin ja niiden narratiivit pyritään usein pohjaamaan menneisyyteen. Strategiset narratiivit ovat usein valtiollisten toimijoiden tuottamia, mutta ne voivat olla myös toimittajien luomia. Portinvartijoina toimivien toimittajien kautta narratiivit tulevat median välittämänä osaksi julkista keskustelua. (Miskimmon et al., 2012, s. 4-5.)

Strategisilla narratiiveilla voidaan rakentaa yhteisiä merkityksiä kansainväliseen politiikkaan ja niillä voidaan muokata käsityksiä, uskomuksia ja käyttäytymistä niin paikallisella, kansallisella kuin kansainvälisellä tasolla. Strategisten narratiivien kautta valtiot voivat päästä haluamiinsa poliittisiin tuloksiin tai tehostaa politiikkaansa ja poliittista legitimiyyttään. Narratiivit tarjoavat rakenteen, jonka kautta yhteinen mielikuva saavutetaan. Omalla tavallaan kertomukset edustavat menneisyyttä, nykyisyyttä sekä tulevaisuutta, sillä narratiivien avulla voidaan esittää haluttu päätepiste. (Miskimmon et al., 2012, s. 1.) Tässä tutkimuksessa analysoimalla Suomen valtion tuottamaa strategista narratiivia voin tehdä tulkintoja Suomen valtion pyrkimyksistä muotoilla kansainvälistä järjestystä ja arktisen Suomen roolia siinä.

Strategiset narratiivit ovat nousseet erityisen merkittävän asemaan modernissa globaalissa mediaekologiassa, joissa valtioiden on esitettävä narratiivinsa entistä useammalle yleisölle. Tämä sekä mahdollistaa että rajoittaa valtioiden toimintaa. Niille ei ole jäänyt muuta vaihtoehtoa kuin suunnitella ja kilpailla strategisilla narratiiveillaan kansainvälisen politiikan näyttämöillä. (Miskimmon & O’Loughlin, 2017, s. 278.) Kansainvälisen

politiikan on jopa luonnehdittu muuttuneen kilpailuksi siitä, kenen tarina voittaa (Roselle et al., 2014, s. 71). Miskimmonin ja O’Loughlinin (2017) mukaan läpinäkyvämpi järjestys on vaikuttanut siihen, kuinka valtiot saavuttavat narratiiveilleen legitimitetin ja siksi eri tahojen narratiivit ovat entistä enemmän valtakamppailussa keskenään modernissa mediaekologiassa.

Tässä pro gradu -tutkielmassa käytän strategisen narratiivin käsitettä kuvaillakseni Suomen valtion poliittisin tarkoitusperin tuottamaa kertomusta Suomen arktisesta toimijuudesta. En tutki muiden valtioiden tai poliittisten toimijoiden strategisia narratiiveja, vaan tutkimukseni päähuomio on Suomen valtion tuottamassa Suomen arktista toimijuutta koskevassa strategisessa narratiivissa ja sen vastaanotossa mediassa. Tätä strategista narratiivia rakennettiin Suomen arktisessa strategiassa (Valtioneuvosto, 2013) ja Suomen Arktisen neuvoston puheenjohtajuusohjelmassa (Ulkoministeriö, 2017) määrittelemällä minkälainen arktinen toimija Suomi on ja mihin Suomi Arktisen neuvoston puheenjohtajana pyrkii. Kutsun tätä strategista narratiivia Suomen puheenjohtajuuden valtakertomukseksi, jolla Suomen valtio pyrki vaikuttamaan kotimaisten ja kansainvälisten toimijoiden mielikuviin Suomesta arktisena toimijana. Koen tärkeäksi selvittää, millaisella strategisella narratiivilla Suomen valtio pyrki määrittelemään arktisen alueen poliittista tilannetta ja Suomen puheenjohtajuutta Arktisessa neuvostossa. Aineistoni avulla tutkin, millä tavoin Suomen valtion tuottama strateginen narratiivi vastaanotettiin *Ylellä* ja arktisissa erikoismedioissa. Selvitän, toistivatko mediatekstit Suomen valtion rakentamaa strategista narratiivia Suomen toimijuudesta vai haastoivatko mediat sitä omilla vastanarratiiveillaan.

Olen nyt käsitellyt kehystämistä ja mediajulkisuuden piirteitä arktisesta politiikasta uutisoitaessa ja tuonut esille, kuinka tärkeää roolia arktisen saama mediahuomio näyttelee arktisen identiteetin lähteenä ja geopolitiittisten mielikuvien tuottajana. Olen tarkastellut strategisten narratiivien roolia kansainvälisessä politiikassa ja havainnollistanut, kuinka merkittävän asemaan strategiset narratiivien ovat nousseet nykyajan globaalissa mediaekologiassa. Seuraavaksi käsittelen arktisen julkisuuden keskeisiä kehyksiä ja

pohdin, miksi arktisesta alueesta uutisoitaessa korostetaan niin usein konfliktien uhkaa alueella.

3.3 Arktisen julkisuuden keskeiset kehukset ja narratiivit

Arktiksen noustessa entistä enemmän kansainvälisen politiikan keskiöön, toimittajien on täytynyt vastata haasteeseen, kuinka raportoida sekä maantieteellisesti että sosiaalisesti kaukana tapahtuvasta politiikasta. Korkean tason poliittisten päättäjien alettua kiinnittää huomiota pohjoiseen, ovat uutisorganisaatiot ympäri maailmaa joutuneet ratkaisemaan, kuinka perustella arktisen alueen merkitys laajoille yleisöille. (Steinberg, 2014, s. 12.) Mediajulkisuuden rooli Arktisesta neuvostosta uutisoitaessa on epäselvä. Perinteisesti mediajulkisuuden tärkeimpiä tehtäviä edustuksellisessa demokratiassa ovat tiedonvälityskanavana toimiminen politiikan ja kansalaisten välillä, politiikan toimijoiden kontrolloiminen ja äänen antaminen yhteiskunnan eri toimijoille (Herkman, 2011, s. 55). Arktinen neuvosto on kuitenkin valtioidenvälinen foorumi eikä selvärajainen kansallisvaltio. Kenen vastuulla on kertoa arktisen alueen ihmisille Arktisen neuvoston toiminnasta? Entä millaisen muutoksen neuvostosta tehtävä uutisointi kokee kulloisessakin puheenjohtajamaassa, kun neuvostosta yhtäkkiä aletaankin uutisoida runsaammin kahden vuoden ajan?

Tässä alaluvussa tarkastelen aiemman tutkimuksen valossa miten arktista aluetta ja Arktista neuvostoa on mediassa käsitelty ja millaisia kilpailevia strategisia narratiiveja Arktiksen kuvailuun mahdollisesti liittyy. Kehykset, joilla arktisesta uutisoidaan, ovat merkittäviä, sillä niiden kautta toimittajat tuottavat paitsi narratiiveja arktisesta politiikasta myös merkityksiä koko arktisesta alueesta (Steinberg, 2014, s. 3). Näitä kehyksiä ja narratiiveja käytän myöhemmin oman analyysini vertailupohjana tutkiessani uutisointia Suomen kaudesta Arktisen neuvoston puheenjohtajana.

Arktisen alueen uutisointia on tutkittu monesta eri näkökulmasta monin eri metodein. Termien vaihtelevuudesta huolimatta tutkimustulokset, joita olen eritellyt, ovat suurimmalta osin konsensuksessa siitä, kuinka Arktis mediassa esitetään. Erityisesti aiemmasta tutkimuksesta nousee esiin median tapa korostaa arktiseen alueeseen liitettyä konfliktipotentialia. Kuten jo johdannossa toin esille, on tämä median konfliktikehys

politiikan tutkimuksen valossa valheellinen, tai vähintäänkin liioiteltu versio todellisesta poliittisesta tilanteesta arktisella alueella. Tämän luvun lopussa esittelen perusteita sille, miksi median hallitseva konfliktikehys ei välitä kovin todenmukaista käsitystä arktisesta alueesta ja pohdin lisäksi syitä sille, miksi arktisen konfliktin mahdollisuutta kuitenkin jatkuvasti korostetaan mediassa.

Arktisen alueen hallitsevat kehykset löytäkseni olen ottanut tähän kirjallisuuskatsaukseen mukaan laajasti eri metodein ja termein eri aikoina toteutettuja tutkimuksia. Aiemmasta tutkimuksesta kirjoittaessani olen joutunut käyttämään vaihtelevasti käsitteitä kuten diskurssi, kehys ja narratiivi. Tässä pro gradu -tutkielmassa keskityn analysoimaan kehyksiä, narratiiveja sekä Suomen valtion tuottamaa strategista narratiivia. Huomioin, että narratiivisuudessa on paljon yhteistä diskursiivisen analyysin ja kehysanalyysin elementtien kanssa.

Aiemmissa arktisen alueen uutisointia koskeneissa tutkimuksissa on löydetty lukuisia erilaisia kehyksiä, diskursseja ja narratiiveja, joilla arktista aluetta on uutisissa käsitelty. Käytyäni tutkimuskenttää perusteellisesti läpi, olen löytänyt kolme hallitsevaa teemaa, jotka ovat korostuneet arktisesta alueesta ja Arktisesta neuvostosta uutisoitaessa. Aiempien tutkimusten pohjalta olen hahmotellut kolme tulkinnallista kehystä, joita käytän vertailupohjana omassa analyysissäni. Nämä kehykset ovat: **1) kansainvälinen hallinta ja yhteistyö, 2) ympäristönsuojelu ja globaali ilmastokatastrofi** sekä **3) konfliktien uhka ja arktinen kilpajuoksu**. Tästä eteenpäin kutsun näitä tulkinnallisia kehyksiä lyhyemmin yhteistyökehyyksi, ympäristökehyyksi ja konfliktikehyyksi. Kuten aiemmin toin esille, tarkoitan kehyyksellä temaattisen asiayhteyden tuottamista mediaesitykselle (ks. Seppänen & Väliaverron, 2012, s. 97) ja narratiivilla tarkoitan kertomusta, tarinaa tai tapahtumaketjua, jonka rakenteeseen on yleensä upotettu sisäistä arviointia kertomuksen toimijoiden identiteetistä ja toiminnasta (ks. Heikkinen, 2018, s. 172-173). Tunnistamalla aiemmasta tutkimuksesta nämä kolme kehystä miellän ne siis raameiksi, jotka sisältävät kukin lukuisia eri narratiiveja. Esimerkiksi yhteistyön kehyyksen sisällä voidaan kertoa hyvin monenlaisia erilaisia kertomuksia arktisista toimijoista. Strateginen narratiivi puolestaan voi pitää sisällään useita kehyksiä ja niiden sisältämiä narratiiveja/kertomuksia. Esimerkiksi yhteistyökehys ja ympäristökehys vastaavat melko tarkasti Suomen valtion

tuottamaa strategista narratiivia Suomen toimijuudesta Arktisen neuvoston puheenjohtajana ja ne ovat myös siksi oleellisia tämän tutkielman kannalta. Aiemman tutkimuksen perusteella näistä kolmesta kehyksestä hallitsevin on kuitenkin konfliktikehys. Kehys on mielenkiintoinen, koska tämän tutkielman aineistossa esiintyessään se toimisi eräänlaisena vastakertomuksena Suomen valtion tuottamalle strategiselle narratiiville.

Ensimmäinen käsittelemäni kehys on **yhteistyökehys**. Tätä kehystä käytetään etenkin Arktisen neuvoston toiminnasta uutisoitaessa. Yhteistyökehys on noussut eri tavoin esiin eri maiden uutisointia koskevissa tutkimuksissa. Esimerkiksi Philip Steinberg (2014) analysoi uutisointia Arktisen neuvoston Kiirunan vuoden 2013 kokouksen ympärillä. Steinbergin tutkimusaineistosta selvisi, että Arktisesta neuvostosta rakennettiin enimmäkseen kuvaa kansainvälisen keskustelun areenana, jossa arktisten aiheiden lisäksi voitaisiin neuvotella myös muista maailmanpoliittisista kysymyksistä. Erityisesti pohjoismaalaisissa medioissa korostettiin kansainvälistä yhteistyötä ja Arktisen neuvoston roolin tärkeyttä rauhan ylläpitämisessä Arktiksella. Yhteistyökehystämässä korostuu arktisten valtioiden keskinäisriippuvuus kansainvälisten suhteiden ja kaupan saralla. Kehykseen liittyy myös arktisten valtioiden protektionismi, joka on uutisissa noussut esiin erityisesti arktisten maiden epäluulona Kiinan kasvavasta roolista Arktiksella. (Steinberg, 2014, s. 6-8.) Yhteistyön jatkuminen jännitteistä huolimatta nousi Andrew Chaterin ja Mathiu Landriaaultin (2016, s. 70) tekemässä laajassa tutkimuksessa keskeisimmäksi narratiiviksi Arktiseen neuvostoon liittyvässä uutisoinnissa Pohjois-Amerikassa. Tutkimuksessa tutkittiin Arktisesta neuvostosta kirjoitettuja artikkeleita pohjoisamerikkalaisissa medioissa tutkimusta edeltävien 20 vuoden ajalta. Tällainen yhteistyön narratiivia korostanut uutisointi vastaa arktisesta alueesta tehdyn akateemisen tutkimuksen konsensusta siitä, että arktisten konfliktien syttyminen lähitulevaisuudessa on epätodennäköistä.

Toinen kehys, joka toistuu useimmissa arktisen alueen uutisointia koskevissa tutkimuksissa, on **ympäristökehys**. Kehystä käytetään sekä yleisesti arktisesta alueesta uutisoitaessa, että Arktisen neuvoston toiminnasta uutisoitaessa. Andrew Chaterin ja Mathiu Landriaaultin (2016, s. 67) tutkimuksessa ilmastonmuutos oli ylivoimaisesti suurin yksittäinen teema, jonka yhteydessä Arktisesta neuvostosta uutisoitiin. Ympäristökehys myötäilee Arktisen neuvoston tavoitteita olla vaikuttava voima ilmastonmuutoksen

torjunnassa. Kehys asettaa samalla neuvoston osaksi suurempaa kansainvälisten toimijoiden joukkoa, joka pyrkii välttämään globaalin ilmastokatastrofin. (Chater & Landriault, 2016, s. 70.) Ympäristökehys on tunnistettu myös muutamissa viimeaikaisissa pro gradu -tutkielmissa (ks. Keski-Nisula, 2017; Riitala, 2019). Arktisen alueen kehystämediassa tutkinut Oona Riitala tunnisti arktisen alueen hallitsevimaksi kehukseksi globaalin ilmastokatastrofin kehysten. Ilmastokehys ja konfliktikehys ovat osin limittäisiä, kuten Riitalan tunnistama ilmastokatastrofin kehys osoittaa.

Ympäristökehys on kehystenä muutenkin monisäikeinen, ja siihen sisältyy niin luonnonsuojelun, ilmastonmuutoksen vastustamisen kuin ilmastokatastrofinkin narratiiveja. Mari Keski-Nisula (2017, s. 71) esittää, että Suomen identiteettiä arktisessa mediassa määrittelevät pääasiassa journalistit sekä juttuja varten haastattelut ympäristö-, luonnonsuojelu- ja ilmastojärjestöt sekä aktivistit, tutkijat ja tiedeinstituutit, poliitikot sekä kansalaiset. Ympäristökehys ei siis vaikuta olevan minkään yksittäisen sektorin tuotosta, vaan hyvin yleinen arktiseen alueeseen liitetty kerronnan tapa.

Kolmas kehys arktisesta alueesta uutisoitaessa on **konfliktikehys**. Kehystä käytetään sekä arktisesta alueesta että Arktisesta neuvostosta uutisoimisessa. Konfliktikehyyksessä arktinen alue nähdään enenevässä määrin tuliherkkänä alueena konfliktien syttymiselle. Arktista kuvataan alueena, jonka resurssikiistat, ympäristöuhat ja geopolittiset jännitteet voivat eskaloitua konfliktiksi joko naapurivaltioiden tai suurvaltojen välillä (Steinberg, 2014, s. 10). Arktinen neuvosto puolestaan kytketään mahdollisiin arktisiin konflikteihin poliittisten vastakkainasettelujen, resurssikamppailujen ja rajakiistojen kautta. Arktisia turvallisuusuhkia tutkinut Teemu Palosaari (2012; 2013) on tunnistanut potentiaaliset konfliktit hallitsevaksi kehukseksi arktisesta alueesta kirjoitettaessa. Konfliktikehys on korostunut arktisesta alueesta uutisoitaessa vuoden 2007 Venäjän lipun Pohjoisnavalle pystytyksestä lähtien, vaikka koko tapaus perustui väärinkäsitykseen. Mediassa on maalailtu visioita arktisesta kilpajuoksusta, arktisen valloittamisesta ja otsikoitu jopa arktisesta sodasta. (Palosaari, 2013, s. 75.)

Yksi konfliktikehysten useimmin käytetyistä narratiiveista on arktisen kilpajuoksun narratiivi (englanniksi *scramble for the Arctic*), joka on juuri arktiselle alueelle erittäin ominainen kerronnan tapa. Kirjoittamalla arktisesta kilpajuoksusta korostetaan paitsi

alueen geopoliittista tärkeyttä, myös oikeutetaan kansainvälisen huomion kohdentamista pohjoiseen. Arktisen neuvoston Kiirunan vuoden 2013 kokouksen uutisointia tutkinut Philip Steinberg (2014, s. 10) tunnisti konfliktikehyksen vallitsevaksi erityisesti kiinalaisissa medioissa. Arktiseen kilpajuoksuun kannustava viesti uutisissa kuului: se kuka hallitsee Arktista, hallitsee maailmaa. Arktisen kilpajuoksun narratiivi on ollut suosittu kansainvälisessä mediassa, ja sitä on tosinnettu suomalaisissakin viestimissä, mutta narratiivi on kohdannut myös kritiikkiä. Tutkija Graham Huggan (2016) on ehdottanut, että arktisesta alueesta puhuttaessa tulisi pyrkiä purkamaan kilpajuoksun narratiivia (*unscramble the Arctic*), sillä se kuvaa nykyajan mediavetoisia käsityksiä arktisen alueen korostuneesta merkityksestä strategisena resurssina.

Vaikka kansainvälinen media on maalannut kuvan ilmastonmuutoksen käynnistämästä taistelusta arktisen alueen resurssiherruudesta, suurin osa arktisen alueen tutkijoista (ks. esim. Palosaari, 2011, 2012) puoltavat rauhanomaisen kehityksen jatkumista Arktiksella. Tutkija Teemu Palosaaren mukaan median konfliktikehys antaa vääristä tietoa siitä, kuinka todellinen konfliktin uhka arktisella alueella lopulta on. Palosaari (2012, s. 21-24) on haastanut konfliktikehyksen kysymällä, miksi arktisesta alueesta kirjoitetaan korostaen potentiaalisia konflikteja, vaikka konkreettista näyttöä konfliktien uhalle ei ole. Konfliktikehys on siksikin kyseenalainen, että valtioiden väliset jännitteet ovat pitkään olleet arktisella alueella melko matalalla. Lisäksi Arktisella neuvostolla ei ole mandaattia neuvotella sotilas- tai raja-asioista. (Chater & Landriault, 2016, s. 70.)

Tässä aluvussa olen eritellyt arktisen julkisuuden keskeisiä kehyksiä ja tunnistanut aiemmasta tutkimuksesta kolme vallitsevaa kehystä: yhteistyökehityksen, ympäristökehityksen ja konfliktikehyksen. Seuraavaksi vedän yhteen pohdintojani arktisen kehystämisen ja narratavoinnista ja esitän syitä sille, miksi arktisesta alueesta uutisoitaessa korostetaan niin usein konfliktien uhkaa alueella.

3.4 Miksi arktisesta alueesta uutisoitaessa korostetaan konfliktin uhkaa?

Kauhuskenaarioita maalaileva konfliktikehys on monella tapaa pinttynyt mielikuva, jonka varjolla Arktisen neuvoston toimintaan kuulumattomia sotilasasioita nostetaan

uutisotsikoihin ja siten yleiseen keskusteluun arktisesta politiikasta uutisoitaessa. Kuten olen jo tuonut esille, vallitsee tutkijayhteisössä nykyään suurelta osin konsensus siitä, että valtioiden välisen arktisen konfliktin vaaraa on liioiteltu (Koivurova et al., 2017, s. 19-20). On siis tärkeää kiinnittää huomiota syihin, jotka konfliktikehyksen taustalla vaikuttavat. Ensimmäiseksi pitää muistaa, että mediateksteissä esiintyvä konfliktikehys ei ole ainoastaan arktisen politiikan ominaispiirre, vaan valtataisteluiden ja ristiriitojen korostaminen on luontaista kaikelle poliittiselle journalismille (Bartholomé et al., 2015, s. 3.) Tämä Bartholomé ja kumppaneiden kuvailema kehystämisen edustaa laajempaa politiikan julkisuuden tutkijoiden tapaa hahmottaa konfliktikehys. Arktisen konfliktikehyksissä korostetaan vahvemmin nimenomaan sotilaallisen konfliktin mahdollisuutta (ks. Palosaari, 2012). Tämän voi mieltää konfliktikehyksen käyttämiseksi sanan konkreettisemmässä muodossa. Arktisen neuvoston erimielisyyksien kuvailun mediateksteissä ajattelen edustavan politiikan julkisuuden tutkijoiden hahmottelemaa, lievempää konfliktikehystä. Kyse on siis saman konfliktikehyksen omaksumisesta lievemässä mielessä. Omassa aineistossani sotilaallisen konfliktin mahdollisuuksiin liittyvä konfliktikehys loisti poissaolollaan, mutta valtataisteluja ja ristiriitoja korostava konfliktikehys oli jossain määrin läsnä.

Toiseksi, tietyt toimitustyön rutiinit ohjaavat toimittajia konfliktikehysten käyttämiseen. Kenties suurin yksittäinen tekijä konfliktikehysten suosimisen takana on journalistinen tarinankerronta, jossa mediatekstistä pyritään saamaan lukijoita houkuttelevampi korostamalla vaikkapa politiikassa esiintyviä vastakkainasetteluja. Dramaattiset narratiivit, joissa vastakkain ovat selkeät 'hyvikset' ja 'pahikset' kiinnostavat lukijoita ja ovat siksi omiaan kannustamaan konfliktikehystämiseen mediateksteissä. Poliittisen konfliktin vetovoima perustuu siihen, että yleisö pääsee valitsemaan suosikkinsa konfliktin osapuolista, tunnistamaan poliitikoista tai puolueista itsensä ja samaistumaan tähän valitsemaansa osapuoleen. Tärkeää mielenkiinnon säilymisen kannalta on, että kertomuksen loppu on ennalta tuntematon. Konfliktilla tulee olla selkeitä seurauksia, joiden toteutuminen riippuu siitä, mikä osapuoli poliittisen pelin voittaa. (Bartholomé et al., 2015, s. 11.)

Konfliktikehyksen voidaan siis nähdä palvelevan tarinankerronnan tarpeita. Tarinankerronnan tarpeiden lisäksi on kuitenkin myös muita syitä. Vastakkainasettelun korostamisen ollessa luontaista kaikelle poliittiselle journalismille, syyt konflikteja painottavan arktisen mediakuvan taustalla voi juontaa historiaan. Konfliktipainotteisen mediahuomion syyksi juuri Arktiksen kontekstissa on esitetty historiasta tuttua romantisoitua käsitystä napa-alueista tuntemattomina valkoisina kohtina kartalla. Näin on maalattu kuva alueista, jotka voidaan sankarillisesti valloittaa ja nimetä isänmaan kunniaksi. (Palosaari, 2012, s. 24; Palosaari, 2013, s. 75.) Kun jostakin löydetään luonnonvaroilla kyllästetty rikas alue – jollainen Arktis on – se valloitetaan yleensä enemmän tai vähemmän rauhanomaisesti. Juuri tämä käsityksiimme juurtunut kehys saattaa osaltaan selittää arktiseen kilpajuoksuun painottuvia narratiiveja mediateksteissä.

Median perinteiden ja arktisen eksotiikan lisäksi voi tunnistaa myös kansainvälispoliittisia ja geopoliittisia syitä sille, että eri toimijat tuovat esiin konfliktikehyksen sisältäviä narratiiveja. Yleistä ja myös mediaan tiensä löytänyttä huolta ovat herättäneet arktisen ”kultakuumeen” lisäksi arktisella alueella tapahtuneet sotavoimien rakennemuutokset. Venäjän ja Norjan kehitettyä sotilaallista suorituskykyä alueella on pelätty johtavan lisääntyneeseen konfliktin vaaraan Arktiksella. (Koivurova et al., 2017, s. 19.)

4 TUTKIMUSKYSYMYKSET, TUTKIMUSAINEISTO JA METODIT

Aloitin tutkielmani lähtöolettamalla, että median narratiivit arktisesta alueesta ovat muutoksessa. Tutkiakseni näitä muuttuneita narratiiveja olen käsitellyt mediajulkisuuden merkitystä arktiselle politiikalle ja käsitellyt kehystämistä ja narratiivien käyttöä mediateksteissä arktisesta alueesta uutisoitaessa. Aiemmasta tutkimuksesta tunnistin kolme hallitsevaa kehystä, joilla arktisesta alueesta on uutisoitu: yhteistyökehysten, ympäristökehysten ja konfliktikehysten. Tutkimuksessani tarkastelen, korostuivatko konfliktinarratiivit aiemman tutkimuksen ehdottamalla tavalla uutisoinnissa myös Suomen puheenjohtajuuskaudella. Arktisen saama mediahuomio on suuressa roolissa arktisen identiteetin lähteenä ja geopoliittisten mielikuvien tuottajana. Olenkin esittänyt huoleni siitä, onko mahdollisia arktisia konflikteja korostava uutisointi totuudenmukaista tai objektiivista tieteellisen tutkimuksen puoltaessa rauhan jatkumista Arktiksella.

4.1 Tutkimuskysymykset

Arktisen narratiiveja ei tuoteta ainoastaan medioissa, vaan poliittisilla toimijoilla ja valtionhallinnoilla on oma roolinsa kerronnan tapojen muodostumisessa. Havainnollistaakseni kuinka merkittävän asemaan valtionhallintojen strategiset narratiivien ovat nousseet nykyajan globaalissa mediaekologiassa, olen tarkastellut valtioiden pyrkimyksistä vaikuttaa saamaansa mediahuomioon. Omassa tutkimuksessani käytän strategisten narratiivien käsitettä kuvaillakseni Suomen valtion tuottamaa kertomusta Suomen arktisesta toimijuudesta kansakunnan kehityskaarena. Uskon, että tällä strategisella narratiivilla pyrittiin vaikuttamaan paitsi median tapaan kuvata Suomen toimijuutta Arktisen neuvoston puheenjohtajana myös muovaamaan kotimaisten ja kansainvälisten toimijoiden mielikuvia Suomesta arktisena toimijana. Tutkimuksessani haluan selvittää, missä määrin mediat toistivat tätä kertomusta ja siitä muodostui hallitsevaksi koettu tarinalinja eli niin sanottu valtakertomus (Mäkelä, 2019, s. 6) ja missä määrin mediat haastoivat sitä omilla vastakertomuksillaan. Tutkimuksessani haluan selvittää, missä määrin mediat toistivat tätä kertomusta ja missä määrin ne haastoivat sitä omilla vastakertomuksillaan.

Tämän pro gradu -tutkielman tutkimuskysymys on seuraava:

Millaisella strategisella narratiivilla Suomen valtio pyrki määrittelemään Suomen arktista toimijuutta Arktisen neuvoston puheenjohtajana 2017–2019 ja millä tavoin tämä Suomen valtion tuottama valtakertomus vastaanotettiin *Yle Uutisissa* ja arktisissa erikoismedioissa puheenjohtajuudesta uutisoitaessa?

Tutkimuskysymykseeni liittyviä alakysymyksiä ovat seuraavat:

Missä määrin *Yle Uutiset* ja arktiset erikoismediat toistivat Suomen valtion tuottamaa valtakertomusta Suomen arktisesta toimijuudesta ja missä määrin ne haastoivat sitä omilla vastakertomuksillaan?

Korostuiko konfliktikehys aiemman tutkimuksen ehdottamalla tavalla arktisesta alueesta uutisoinnissa myös Suomen puheenjohtajuuskaudella?

Analyysissä tarkastelen, kuinka aiemman tutkimuksen pohjalta hahmottelemani tulkinnalliset kehykset näyttäytyivät Suomen puheenjohtajuuskaudesta uutisoitaessa. Selvitän, missä määrin Suomen arktisella strategialla ja puheenjohtajuusohjelmalla tuotettua valtakertomusta tosinnettiin *Yle Uutisissa* ja arktisissa erikoismedioissa ja missä määrin mediat haastoivat sitä omine vastakertomuksineen. Strategisten narratiivien käsitteen kautta tutkin Suomen ulkoministeriön ja valtioneuvoston tuottamaa kuvaa Suomen arktisesta toimijuudesta kansakunnan kehityskaarena, jolla pyrittiin vaikuttamaan median tapaan kuvata Suomen toimijuutta Arktisen neuvoston puheenjohtajana. Analysoidessani Suomen valtion tuottamaa valtakertomusta sekä *Ylen* ja arktisten erikoismedioiden uutisointia Suomen puheenjohtajuudesta, tutkin minkälaisin narratiivein Suomen arktisesta toimijuudesta on kirjoitettu. Narratiivien ohella tarkastelen kehyksiä eli temaattisia asiayhteyksiä, joihin narratiivit on sijoitettu.

4.2 Tutkimusaineisto

Aineistoni koostuu kolmesta eri osasta:

1. Suomen valtion tuottamat dokumentit

1a. Suomen arktinen strategia 2013 (Valtioneuvosto, 2013)

1b. Arktisen strategian päivitys⁸ (Valtioneuvosto, 2016)

1c. Yhteisiä ratkaisuja etsimässä – Suomen puheenjohtajuusohjelma Arktisessa neuvostossa 2017–2019 (Ulkoministeriö, 2017)

2. *Yle Uutisten* verkkoartikkelit

2a. *Yle Uutisissa* Suomen Arktisen neuvoston puheenjohtajuudesta kirjoitetut artikkelit ajalta 5/2017–5/2019

3. Arktisten erikoismedioiden⁹ verkkoartikkelit

3a. *Arctic Todayssa* Suomen Arktisen neuvoston puheenjohtajuudesta kirjoitetut artikkelit ajalta 5/2017–5/2019

3b. *High North Newsissa* Suomen Arktisen neuvoston puheenjohtajuudesta kirjoitetut artikkelit ajalta 5/2017–5/2019

3c. *Nunatsiaq Newsissa* Suomen Arktisen neuvoston puheenjohtajuudesta kirjoitetut artikkelit ajalta 5/2017–5/2019

Olen valinnut kyseisen aineiston, koska halusin ensinnäkin tarkastella, kuinka Suomen valtio kuvaili maan arktista toimijuutta ennen puheenjohtajuuskauden alkamista ja toiseksi, kuinka puheenjohtajuudesta kirjoitettiin *Ylellä* ja arktiseen alueeseen erikoistuneissa medioissa. Monipuolinen aineisto myös mahdollistaa erojen etsimisen eri medioiden tuottamien narratiivien välillä. Aineistosta on huomioitava, että Suomen arktinen strategia ja Suomen arktisen neuvoston puheenjohtajuusohjelma kuvaavat tavoitteita, joita puheenjohtajuuskaudelle asetettiin, kun taas aineistoon valitut mediat ovat puheenjohtajuuskauden ajalta (2017–2019), joten ne sisältävät konkreettista kuvailua siitä, millainen Suomen puheenjohtajuuskausi todella oli.

Aineistoni ensimmäisen osan muodostavat Suomen puheenjohtajuusohjelma Arktisessa neuvostossa 2017–2019 ja Suomen arktinen strategia 2013 päivityksineen. Tätä edeltänyt arktinen strategia vuodelta 2010 painottui ulkosuhteisiin. Vuoden 2013 strategia on

⁸ Suomen arktinen strategia julkaistiin elokuussa 2013 ja strategiaa päivitettiin elokuussa 2016. Päivitys otetaan huomioon tässä tutkimuksessa. Strategian päivityksessä täsmennettiin Suomen silloisen valtion tavoitteita niin arktiseen kehitykseen kuin Suomen arktiseen rooliin liittyen. Päivityksessä on huomioitu vuonna 2015 julkaistujen raporttien Kasvua pohjoisesta ja Pohjoinen tahtotila suositukset sekä huhtikuussa 2016 julkaistu EU:n arktinen tiedonanto.

⁹ Arktisilla erikoismedioilla tarkoitan vain arktisista asioista kirjoittavia, puolueettomia internetissä ilmestyviä medioita, jotka on tarkoitettu kansainväliselle yleisölle.

edeltäjäänsä laaja-alaisempi ja siinä käsitellään Suomen arktisen aseman vahvistamista, avautuvia liiketoimintamahdollisuuksia, ympäristöä, turvallisuutta ja vakautta, maan pohjoisten alueiden asemaa, kansainvälistä yhteistyötä sekä arktista osaamista (Valtioneuvosto, 2013).

Pohdin, haluaisinko suomalaista aineistoa *Ylen*, *Helsingin Sanomien* vai *Lapin Kansan* arkistoista, mutta päädyin *Yleen* sen verraten laajan Arktisen neuvoston uutisoinnin takia. Valitsin *Ylen* myös siksi, että se on mediana koko Suomen kattava ja tutkimuksessani vertaan suomalaista uutisointia arktisen alueen uutisointiin. Päätökseeni vaikutti myös se, että *Yle* on Suomen valtiollinen julkisen palvelun media, mikä tekee mielenkiintoiseksi selvittää, kuinka kriittisesti tai myötäsukaisesti *Yle* Suomen valtion toiminnasta raportoi ja kuinka täysin se Suomen valtion tuottaman strategisen narratiivin omaksui. Tutkin, onko *Yle* ollut uutisoinnissaan samoilla linjoilla Suomen ”virallisen linjan” eli valtakertomuksen kanssa vai onko *Yle* esittänyt jutuissaan kritiikkiä Suomen puheenjohtajuudesta ja luonut siten vastakertomuksia.

Yleisradio Oy (lyhyesti *Yle*) on Suomen eduskunnan alaisuudessa toimiva valtakunnallinen julkisen palvelun yleisradiotoimintaa harjoittava viestintäyhtiö. *Ylen* ohjelmatarjonta tv:ssä, radiossa ja verkossa on kaikkien suomalaisten saatavilla ilmaiseksi varallisuudesta ja asuinpaikasta riippumatta. Tässä tutkimuksessa analysoin vain *Yle Uutisten* verkkosivuilla julkaisemia uutisia. Kahdenkymmenen neljän aluetoimituksensa avulla *Ylen* tavoitteena on tuoda lukijoilleen kattava kuva Suomesta. *Yle* tavoittaa viikoittain noin 96 prosenttia ja päivittäin 79 prosenttia suomalaisista (Yle.fi, 2019).

Halusin tässä pro gradu -tutkielmassa tutkia, kuinka Suomen valtion strateginen narratiivi Suomen arktisesta toimijuudesta vaikutti uutisointiin Suomen puheenjohtajuuskaudesta paitsi kotimaassa, myös kansainvälisesti. Arktisen alueen uutisointia käsittelevissä aiemmissa tutkimuksissa tutkimuskohteena on useimmiten ollut suuria kansainvälisiä medioita, kuten New York Times. Tällaisten suurten medioiden uutisista kuitenkin vain hyvin pieni osa käsittelee arktista aluetta, eikä lehdissä välttämättä ole arktiseen politiikkaan kovin perehtyneitä toimittajia. Tässä tutkimuksessa halusin osaltani täyttää

tutkimusaukkoa analysoimalla medioita, jotka kirjoittavat ainoastaan arktisista asioista. Valitsemani kolme arktista erikoismediaa *Arctic Today*, *High North News* ja *Nunatsiaq News* ovat puolueettomia medioita arktisen alueen eri kolkista. Niiden toimitukset ovat esimerkiksi *Yleen* verrattuna pieniä, mutta niiden toimittajakunnan omaama arktisen alueen erikoistuntemus tekee niiden uutisten tutkimisesta erittäin mielenkiintoista. Oletan, että medialogiikaltaan hyvin erilaisten *Ylen* ja arktisten erikoismedioiden erona on, että arktiset mediat ovat kirjoittaneet Suomen puheenjohtajuuskaudesta kriittisemmin kuin *Yle*.

Valitsemani kolme arktista erikoismediaa tekevät yhteistyötä keskenään ja määrittelevät itsensä kumppanimedioiksi (englanniksi *news partner organizations*) julkaisten ajoittain toistensa artikkeleita. Asiantuntemuksellaan arktisissa kysymyksissä ne kykenevät tuottamaan lukijoilleen ainutlaatuista uutisia ja näkökulmia, jollaiseen suuret mediatalot eivät kykenisi. Ne palvelevat kansainvälistä lukijakuntaa ympäri Arktista. *Arctic Today* on vuonna 2012 perustettu riippumaton ja voittoa tavoittelematon digitaalinen uutissivusto, joka raportoi arktisesta alueesta. Sen toimitus sijaitsee Yhdysvalloissa, mutta se raportoi arktisesta alueesta paikan päältä avustajien ja kirjeenvaihtajien avustuksella. (*Arctic Today*, 2019.) *High North News* on norjalaisessa Nord-yliopistossa toimivan High North Center -tutkimuskeskuksen toimittama itsenäinen verkkojulkaisu. Artikkeleita julkaistaan kahdella kielellä: englanniksi ja norjaksi. (*High North News*, 2019.) *Nunatsiaq News* on vuodesta 1975 julkaistu sanomalehti, jonka toimitus on Nunavikissa, Kanadassa. Verkkojulkaisun lisäksi se toimittaa painettua lehteä englanniksi ja inuktitiksi. Se saavuttaa verkossa 70 000 lukijaa viikoittain. (*Nunatsiaq News*, 2019.) Arktisten medioiden tarkoituksena on ”tarjota lukijoilleen paikan päällä tapahtuvaa raportointia, kansainvälisiä uutisia, ilmiöjuttuja ja yhteisöllisyysnäkyviä yhdeltä maailman nopeimmin muuttuvasta alueesta” (*Arctic Today*, 2019.). *High North Newsin* ja *Nunatsiaq Newsin* uutissisällöt ovat verkossa maksuttomia. Niiden voi siis katsoa olevan varallisuudesta ja asuinpaikasta riippumatta kaikkien arktisesta alueesta kiinnostuneiden saatavilla. *Arctic Todaylla* on puolestaan käytössään maksumuuri, joka mahdollistaa vain viiden ilmaisen artikkelin lukemisen kuukaudessa.

Huomioon on otettava, että Suomen valtion taho ei tässä tutkimuksessa saa mahdollisuutta itse arvioida omaa puheenjohtajuuskauttaan, koska Suomen arktinen strategia sekä

puheenjohtajuuskauden ohjelma ovat ajalta ennen puheenjohtajuuskauden alkamista. En kuitenkaan tässä pro gradu -tutkielmassa tutki, miten Suomen valtio arvioi puheenjohtajuuskauttaan vaan miten valtion strateginen narratiivi otettiin vastaan *Ylellä* ja arktisissa medioissa. Toinen mainittava seikka aineistostani on, että arktisen erikoismedioiden artikkelien huomattavasti pienempi määrä verrattuna *Ylen* artikkelien määrään. Tämä saattaa aiheuttaa liiallista yleistämistä erikoismedioiden aineistojen analyysissä. *High North Newsin*, *Nunatsiaq Newsin* ja *Arctic Todayn* näkemykset Suomen puheenjohtajuudesta ovat keskenään hyvin samankaltaisia. Tähän vaikuttanee se, että ne tekevät yhteistyötä keskenään ja määrittelevät itsensä kumppanimedioiksi. Näin olenkin voinut analyysissä tunnistaa erikoismedioiden artikkeleista yhteisiä kehyksiä ja narratiiveja. Huomioitavaa on, että analysoin kaikista aineiston osista ainoastaan tekstejä, eli jätin visuaaliset elementit ja mahdolliset artikkelien yhteydessä olleet videoklipit analyysin ulkopuolelle. Näin siksi, että toteutan narratiivisen analyysin ja haluan keskittyä tekstin rakenteisiin. Kuvajournalismilla on toki oma osansa narratiivisten kokonaisuuksien luojana ja uutisaiheiden kehystäjänä, joten visuaalisten elementtien tutkiminen olisi voinut tuoda lisäarvoa tähän tutkimukseen. Aineiston laajan koon vuoksi olen kuitenkin joutunut tekemään tämän rajauksen.

Aineiston keruun menetelmäksi valitsin artikkelien keräämisen valikoitujen medioiden arkistoista. Suoritin alustavan aineistonkeruun 19.10.2019 ja täydentävän aineistonkeruun 26.10.2019. Tässä vaiheessa tavoitteenani oli kerätä laajempi aineisto, josta voisin myöhemmin rajata tutkimukseni kannalta relevantin aineiston. Artikkelien ilmestymisajankohdaksi rajasin karkeasti Suomen puheenjohtajuuskauden, eli toukokuusta 2017 toukokuuhun 2019. Tein haun käyttäen medioiden omia sisäisiä hakukoneita. Niiden toimivuudessa oli paljon eroja, ja median mukaan päädyin hakemaan sisältöä eri hakusanoilla ja aihetunnisteilla.

Ensimmäiseksi hain aineistoa *Ylen* sivuilta. Käytin hakusanaa 'Arktinen neuvosto' ja rajasin haun koskemaan artikkeleja. Tulokseksi sain 76 artikkelia. Alustavan haun jälkeen rajasin aineiston uudelleen niin, että jätin lopulliseen aineistoon vain artikkelit, joissa Suomen puheenjohtajuus Arktisessa neuvostossa on oman arvioni mukaan merkittävässä osassa. Tämän rajauksen jälkeen *Ylen* aineiston kooksi muodostui 45 artikkelia, joista

valtaosa on uutisia. Artikkeleista kaksi on Suomen puheenjohtajuutta arvioivaa analyysia ja lisäksi yksi artikkeleista on *Ylen* uutis- ja ajankohtaistoiminnan blogikirjoitus.

Seuraavaksi kävin läpi arktiseen alueeseen erikoistuneita medioita. Käytin tutkimukseeni liittyviä hakusanoja (kuten ”*Finnish Chairmanship*” ja ”*Arctic Council*”) löytääkseni medioiden verkkosivujen arkistoista uutisia, jotka käsitelisivät Suomen puheenjohtajuutta vuosina 2017–2019. Etsin aineistoja kuudesta arktisesta erikoismediasta, mutta löysin mielestäni relevanttia aineistoa vain kolmesta. Nämä kolme mediaa ovat: *Arctic Today* (7 artikkelia), *High North News* (6 artikkelia) ja *Nunatsiaq News* (7 artikkelia). Rajasin aineiston jo tässä vaiheessa sisältämään vain Suomen puheenjohtajuutta käsitteleviä artikkeleita, joten myöhempää rajausta ei enää tarvinnut tehdä. Arktiset erikoismediat, joista en löytänyt mielestäni relevanttia aineistoa, mutta joiden arkistot kävin läpi, olivat: kanadalainen *Eye on the Arctic*, norjalainen *Barents Observer* ja arktiseksi vaihtoehtomediaksi itsensä määrittelevä *Icepeople*. Nämä mediat siis jäivät tämän tutkimuksen ulkopuolelle.

Käytin samaa valintaperustetta sekä *Ylen* että arktisten erikoismedioiden aineistoa valitessani, eli valitsin aineistooni vain artikkeleita, jotka käsittelevät Suomen puheenjohtajuutta Arktisessa neuvostossa. Mainitsemisen arvoista on, että tämä tarkoitti *Ylen* osalta kaikkien Arktista neuvostoa käsittelevien artikkelien valitsemista, sillä aina neuvostosta uutisoitaessa pääpaino oli juuri Suomen roolissa sen puheenjohtajana. Sen sijaan arktisissa erikoismedioissa käsiteltiin usein Arktista neuvostoa mainitsematta sen puheenjohtajamaata. Aineistooni valitsin vain ne artikkelit, joissa Suomen puheenjohtajuutta käsiteltiin. Käytännössä *Ylen* artikkeleissa valintaperusteena oli siis Arktinen neuvosto ja arktisissa medioissa Suomen puheenjohtajuus.

4.3 Narratiivinen analyysi

Tarkastelen keräämääni aineistoa narratiivisen analyysin keinoin. Aiemmissa arktisen alueen uutisoimista koskevissa tutkimuksissa on keskitytty lähinnä kehysten ja diskurssien tutkimiseen, joten halusin tässä pro gradu -tutkielmassa ottaa hieman erilaisen, narratiivisuuteen keskittyvän tutkimusotteen. Uskon pääseväni narratiiveja analysoimalla

syvemmälle arktisesta tuotettuihin mielikuviiin. Narratiivinen tutkimus on luonteeltaan tulkinnallista ja tulkintojen avulla voin ymmärtää paremmin tutkimaani aihetta.

Käytän tässä tutkimuksessa narratiivisuuteen liittyviä termejä kertomus ja tarina väljästi toistensa synonyymeinä, mutta niillä on omat vivahte-eronsa. Tarinalla tarkoitetaan kertomuksen tapahtumarakennetta eli tapahtumien kulkua. Tarinat voidaan kertoa monin tavoin ja monenlaisessa järjestyksessä. Kerronnan prosessin kautta tapahtumasta tai toiminnasta muodostuu kertomus eli narratiivi. (Heikkinen, 2018, s. 172-173.) Kaikki tarinat eivät noudata klassisen tarinan kaarta, jossa kertomuksella on alku, keskikohta ja loppu. Tarinan ja kertomuksen erojen hahmotteluun käytetään kerronnallisen diskurssin käsitettä. Se viittaa ”kertomisen tapaan, muotoon ja välineisiin, joiden avulla kertomuksia luodaan”. (Heikkinen, 2018, s. 173.) Tarina muodostuu tapahtumista, jotka tekevät mahdolliseksi erilaiset olevaiset. Olevaiset ovat joko intentionaalisia toimijoita (henkilöhahmot) tai tapahtumapaikkoja. Henkilöille tunnusomaista on, että ne pystyvät päämäärätietoiseen toimintaan. Tarinan tapahtumat voivat olla joko henkilöahmojen tekemiä tahallisia ja tarkoituksellisia tai tahattomia sattumuksia tai ilmiöitä. (Heikkinen, 2018, s. 174-175.)

Narratiivisella analyysillä kertomuksen lopputuotetta tutkimalla teen päätelmiä kerronnallisista prosesseista ja strategisista päätöksistä narratiivien takana. Narratiivisen analyysin keinoin voidaan etsiä mielenkiintoisia piirteitä kertomuksen kohteesta erittelemällä systemaattisesti sitä, millaista kuvaa kertomuksen päähenkilöstä piirretään. Kyse ei ole välttämättä suorista luonnehdinnoista, vaan pikemminkin siitä, millaisena päähenkilö näyttäytyy suhteessa kertomuksen tapahtumiin. Narratiivisen tutkimuksen haasteiksi on tunnistettu, että siinä saatetaan tehdä liian voimakkaita oletuksia tarinoiden narratiivien jäsentymisestä ja tarinoiden monisäikeinen luonne voi jäädä liian vähälle huomiolle. Huonosti muodostuneet tarinat voivat myös jäädä tutkimuksessa pois fokuksesta. (Hänninen, 2018, s. 203-205.)

Toivon löytäväni tapoja, joilla narratiiveja Suomen puheenjohtajuudesta on konstruktioitu ja mitä strategisia syitä narratiivien rakentamisen taustalla on mahdollisesti ollut. Lisäksi

hyödynän ideaa valta- ja vastakertomuksista virallisen tiedon ja sen haastamisen välineinä. Valtakertomuksella tarkoitetaan hallitsevaksi koettua tarinalinjaa tai virallista totuutta jostakin yhteisöllisestä asiasta ja vastakertomus puolestaan on valtaa pitävien narratiivia haastava kertomus, joka asemoituu tietoisesti valtakertomuksen kääntöpuoleksi (Mäkelä, 2019, s. 6). Valtakertomuksella viitataan tässä tutkimuksessa Suomen arktisella strategialla ja Arktisen neuvoston puheenjohtajuusohjelmalla tuotettuun kertomukseen Suomen arktisesta toimijuudesta. Olen tunnistanut tämän Suomen valtion tuottaman strategisen narratiivin valtakertomukseksi Suomen arktisesta toimijuudesta. Vastakertomuksen käsitteellä viitataan median tuottamiin kerronnan tapoihin, joilla haastettiin tätä valtakertomusta.

Narratiivisessa ajattelussa raportteja ja mediaesityksiä voidaan tutkia kertomuksina. Ne ovat tuotettuja tuotteita, ja sellaisina ne kytkeytyvät tutkimustiedon kertomusvarantoon ja keskusteluun, jossa todellisuutta piiritetään sanojen ja kertomusten avulla loputtomasti (Heikkinen, 2018, s. 178.) Tässä tutkielmassa miellän Suomen arktisen strategian ja puheenjohtajuusohjelman sekä puheenjohtajuuskaudesta uutisoinnin tällaisiksi kertomuksiksi. Tarkastelen aineistoni journalistisia tekstejä narratiivisuuden näkökulmasta, mutta tutkimani aineisto ei varsinaisesti edusta narratiivista journalismia, vaan suurimmaksi osin perinteistä journalistista kerrontaa. Narratiivisella journalismilla (myös *tarinallinen / kerronnallinen / kaunokirjallinen journalismi*) tarkoitetaan kaunokirjallisuuden keinoja hyödyntävää journalismia, jossa kerronnan keinot ja toimittajan rooli tapahtumien kuvailijana ovat voimakkaasti läsnä (Saarikoski, 2019, s. 8-9). Narratiivinen journalismi vastustaa ajatusta objektiivisesta totuudesta ja myötäilee enemmänkin näkemystä, jonka mukaan objektiivisuus on totuuden metsästyksiä, jossa toimittaja pyrkii totuudellisiin tulkintoihin arvioimalla aihetta kriittisesti (Reunanen & Koljonen, 2014, s. 51). Vaikka kertomuksellinen luonne on voimakkaimmillaan esillä juuri narratiivisessa journalismissa, esiintyy kertomuksellisuutta jossain määrin kaikessa journalismissa. En tee tässä tutkimuksessa eroa aineistoni eri juttutyypin kerronnallisuuden välille tai pyri löytämään narratiivista journalismia edustavia artikkeleita aineistostani. Sen sijaan tutkin aineistoani narratiivisen analyysin avulla tunnistaakseni tekstien kerronnallisia piirteitä ja siten tapoja, joilla Suomen Arktisen neuvoston puheenjohtajuutta on kuvailtu.

Analysoin tässä tutkimuksessa hallitsevia kehyksiä sekä niiden piiriin kuuluvia (ala)narratiiveja. Kehyksellä tarkoitan tuotettua temaattista asiayhteyttä. Narratiivilla tarkoitan kertomusta, tarinaa tai tapahtumaketjua, jonka rakenteeseen on yleensä upotettu sisäistä arviointia kertomuksen toimijoiden identiteetistä ja toiminnasta (ks. Heikkinen, 2018, s. 172-173). Narratiivi olisi esimerkiksi Sauli Niinistön kuvaaminen suomalaisena sankarina, joka taistelee mustan hiilen päästöjä vastaan. Kehys puolestaan olisi vaikkapa Arktisesta neuvostosta uutisointi luonnonsuojelun näkökulmasta. Analyysissa tunnistan aineistostani lukuisia narratiiveja, joilla Suomen puheenjohtajuutta on kuvattu ja jaottelen nämä narratiivit muutamien kehysten alle.

Toteutan analyysini narratiivianalyysinä. Sovellan tässä tutkielmassa muutamia narratiivianalyysin tyyppejä: 1) strategisten narratiivien analyysia, 2) aktanttianalyysia ja 3) tyyppitarinoiden rakentamista. Näillä menetelmillä etsin aineistostani hallitsevia kehyksiä ja niiden piiriin kuuluvia narratiiveja.

1) Strategisten narratiivien analyysi

Tässä tutkimuksessa tarkoitan strategisella narratiivilla valtion tavoitteellisesti tuottamaa kertomusta siitä, mistä se on kansakuntana tulossa, minne se on menossa, mitä haasteita sen täytyy matkallaan ylittää, mikä on sen toivoma loppuasetelma ja kuinka se aikoo siihen päästä (vrt. Miskimmon et al., 2012, s. 1). Strategisilla narratiiveilla poliittiset toimijat antavat merkityksen menneisyydelle, nykyisyydelle ja tulevaisuudelle saavuttaakseen ja oikeuttaakseen poliittisia tavoitteitaan. Strategiset narratiivit integroivat niin edut kuin tavoitteetkin, ne kertovat poliitikkojen toivomat lopputilat ja ehdottavat, miten kansakunta voi ne saavuttaa. (Miskimmon et al., 2012, s. 4.) Kuten olen jo aiemmin maininnut, viittaan strategisella narratiivilla tässä tutkimuksessa vain yhteen kertomukseen: Suomen arktisella strategialla ja Arktisen neuvoston puheenjohtajuusohjelmalla tuotettuun kertomukseen Suomen arktisesta toimijuudesta. Tästä kertomuksesta erottelen kehyksiä, ja niissä ilmeneviä narratiiveja eli kertomuksia. Jäljittämällä strategisia narratiiveja, voidaan selittää, kuinka valtiot pyrkivät muotoilemaan kansainvälistä järjestystä, pyrkiä poliittisiin tuloksiin ja tehostaa politiikkaa ja poliittista legitimiyyttään (vrt. Miskimmon et al., 2012, s. 1). Strategisten narratiivien analyysillä teen tulkintaa siitä, millä tavalla Suomen valtio

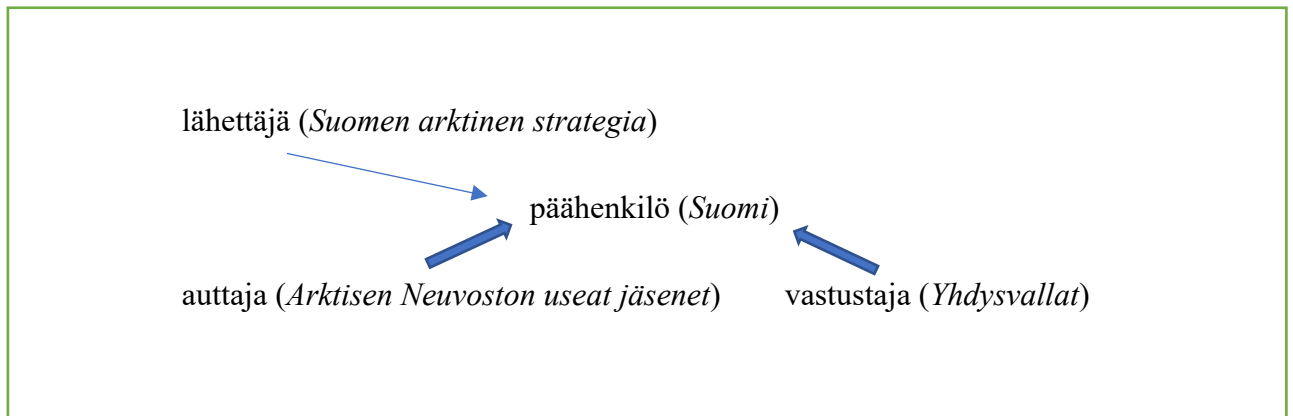
määritteli Suomen arktista toimijuutta ja kuinka Suomen valtion strateginen narratiivi otettiin viestimissä vastaan, toisinnettiinkö sitä vai luotiinko sitä vastaan vastakertomuksia.

Suomen valtio pyrki julkaisuissaan vahvistamaan Suomen toimijuutta kansainvälisen yhteistyön johtavana voimana, mutta Suomen puheenjohtajuuskausi päättyi Arktisen neuvoston pahimpaan ristiriitaan konsensuksen jäädessä puuttumaan jäsenmaiden väliltä. Tämän kannalta on erittäin mielenkiintoista selvittää, kantoiko Suomen valtion luoma strateginen narratiivi Suomen arktisesta toimijuudesta puheenjohtajuuskauden päättyessä täysin päinvastaisiin tunnelmiin. Kansainvälisen yhteistyön johtajaksi brändätty Suomi joutui puheenjohtajana todistamaan ensimmäisen kerran neuvoston historiassa yhteisen julkilausuman kaatumisen.

2) Aktanttianalyysi

Kertomuksellisista uutisteksteistä on yleensä löydettävissä voima ja vastavoima. Löytääkseni tämänkaltaisia vastakkainasetteluja ja muita kerronnallisuuden piirteitä aineistostani, käytän apunani aktanttimallia. Kyseessä on kirjallisuudentutkijan Algirdas Julian Greimasin kehittämä narratiivisen analyysin menetelmä, jota on käytetty muun muassa sosiaalitieteellisessä tutkimuksessa juuri media-aineistojen analyysiin. Aktanttianalyysissä tekstistä tunnistetaan aktantteja eli toistuvia toimijoita tai rooleja, joilla kertomusta rakennetaan. Aktanteista keskeisin on tarinan 'päähenkilö'. Muita tunnistettavia aktantteja Greimasin mallin mukaan ovat 'lähettäjä', eli taho, joka osoittaa päähenkilölle tavoittelemisen arvoisen asian, 'auttaja', joka on päähenkilön tukena tavoitteen saavuttamisessa sekä 'vastustaja', joka estää päähenkilöä saavuttamasta tavoitetta. Aktanttianalyysissä ei niinkään kiinnitetä huomiota kertomuksen rakenteeseen eikä kerronnan keinoihin, vaan tarkastellaan tarinan syvärakennetta eli dynamiikkaa tuottavia voimia. (Hänninen, 2018, s. 201.) Valitsin aktanttianalyysin osin siksi, että se antaa vapautta tarinan päähenkilön määrittelyyn. Tarinan aktantin ei tarvitse olla yksittäinen henkilö, vaan se voi olla myös kollektiivisubjekti tai muu vaikuttava voima (Hänninen, 2018, s. 201).

Tutkimusaineistossani kertomuksen päähenkilö on useimmiten neuvoston puheenjohtajamaa Suomi (sekä joissain tapauksissa Suomen edustajat, kuten presidentti Sauli Niinistö sekä ulkoministeri Timo Soini), sillä valitsin aineistooni juuri Suomen puheenjohtajuutta käsitteleviä artikkeleita. Erityisesti mielenkiintoista on tutkia, näyttäytyykö Suomi toimijan, kokijan vai kenties kohteen roolissa sekä millaisena Suomi näyttäytyy suhteessa toisiin Arktisen neuvoston ja arktisen politiikan toimijoihin. Entä millaisin narratiivein Rovaniemen huippukokouksesta on raportoitu? Esitetäänkö loppujulistuksen kaatuminen Suomen kansallisena epäonnistumisena vai kenties Yhdysvaltain öykkäröintinä ja Trumpin Yhdysvallat ensin -politiikan ilmentymänä? Seuraavassa kuviossa olen havainnollistanut yhden hypoteesini keräämäni aineiston aktanteista ja niiden tyypillisistä suhteista toisiinsa. Vastustajan rooli kaatunee monissa kertomuksissa Yhdysvalloille, joka oli pääsyylinen siihen, että Suomen puheenjohtajakauden päättänyt Rovaniemen huippukokous ei onnistunut synnyttämään yhteistä loppujulistusta. Muiden aktanttien tunnistaminen jäänee vasta aineiston myöhempään analysoimisvaiheeseen.



Kuva 2: Hypoteesi aineiston aktanteista Griemasin aktanttimallista sovellettuna.

3) Tyypitarinat

Narratiivisessa analyysissä kertomukset voidaan ryhmitellä tarinatyyppeihin. Tarinatyyppien hahmottelun jälkeen voi halutessaan rakentaa niin kutsuttuja 'tyypitarinoita', joissa yhdistellään piirteitä useista alkuperäisistä aineiston osista. Tyypitarinoiden rakentamisen haasteina on, että kertojien tunnistaminen vaikeutuu ja yhteisiä piirteitä korostava esitystapa jättää huomiotta tarinoiden yksilölliset piirteet.

(Hänninen, 2018, s. 204.) Tyypitarinoiden rakentaminen tässä tutkimuksessa auttaa minua löytämään hallitsevia ja usein toistuvia narratiiveja Suomen Arktisen neuvoston puheenjohtajuudesta. Tyypitarinoissa yhdistelen piirteitä useista alkuperäisistä aineiston osista löytääkseni hallitsevia narratiiveja Suomen arktisesta toimijuudesta. En kuitenkaan halua menettää monipuolisen aineistoni etuja, joten aion luoda tyypitarinoita erikseen jokaisesta aineistoni eri osasesta (*arktinen strategia + puheenjohtajuusohjelma, Yle, arktiset mediat*). Tyypitarinoiden rakentamisessa hyödynnän aiemmin esittelemääni aktanttimallia.

Tässä luvussa olen esitellyt tutkimuskysymykseni, aineistoni ja tutkimusmetodini. Seuraavaksi tutkin narratiivisen analyysin keinoin millaisena toimijana Suomi Arktisen neuvoston puheenjohtajana näyttäytyy aineistoni teksteissä suhteessa muihin arktisen politiikan toimijoihin. Tulkitsemalla Suomen valtion poliittisia pyrkimyksiä narratiivisen analyysin perusteella voin tehdä pyrkimyksistä narratiivien pohjalta lähinnä tulkintoja. Tämä on valitsemani lähestymistavan heikkous ja tiedostan sen. Tutkimukseni erityisyys verrattuna aiempiin arktisen alueen uutisoinnin tutkimuksiin piilee siinä, että toin esiin strategiset narratiivit arktisesta alueesta muodostettavien mielikuvien tuottamistapana. Tutkimukseni ei siten tarjoa ainoastaan tietoa siitä, miten Suomen puheenjohtajuudesta uutisoitiin, vaan tuo esiin myös rakenteellisia taustatekijöitä, jotka kehystys- ja narrativisointivalintojen takana vaikuttivat.

5 ANALYYSI

Arktinen alue on noussut ennennäkemättömän tärkeään rooliin ilmastonmuutoksen mullistamassa maailmanpolitiikassa. Arktisen alueen öljy- ja kaasuvarat eivät silti todennäköisesti aiheuta alueella sotilaallisia konflikteja lähitulevaisuudessa (Palosaari, 2013, s. 1). Sen sijaan todelliset turvallisuusongelmat arktisella alueella koskevat ilmastonmuutoksen seurauksia. Jäätiköiden sulamisella on vaikutuksensa paitsi Arktiksella, myös ympäri maapalloa. Tämän takia on ensiarvoisen tärkeää, että arktiset valtiot kykenevät keskenään sopimaan toimista, joilla ilmastokatastrofi Arktiksella voidaan välttää. Jotta tämä onnistuisi, täytyisi Arktisen neuvoston jäsenvaltioiden pystyä sopimaan käytännön ratkaisuksista sekä luoda pitkän aikavälin strategia, jolla arktiset valtiot voitaisiin sitouttaa tarvittaviin ilmastotoimiin. Suomen puheenjohtajuuskaudella Arktisessa neuvostossa yhteisymmärrystä ilmastotoimien kriittisyydestä olisi kipeimmin tarvittu. Suomen perintö puheenjohtajuuskaudelta oli niukka: yhteistä julistusta ei saatu allekirjoitettua eikä pitkän aikavälin strategian luomisessa päästy eteenpäin.

Tässä luvussa liitän aineistostani esiin nostamani kehukset ja niiden narratiivit osaksi nykyaikaisen medialogiikan muokkaamaa kuvaa arktisesta politiikasta. Tunnistan aineistostani narratiiveja, joilla Suomen puheenjohtajuutta on kuvattu ja jaottelen nämä narratiivit muutamien kehysten alle. Olen toteuttanut analyysini narratiivianalyysinä ja soveltanut siinä strategisten narratiivien analyysia, aktanttianalyysia ja tyyppitarinoiden rakentamista. Analysoidessani Suomen valtion tuottamaa valtakertomusta sekä *Ylen* että arktisten erikoismedioiden uutisointia Suomen puheenjohtajuudesta, tutkin minkälaisin narratiivein Suomen arktisesta toimijuudesta on kirjoitettu. Tutkin myös, millaisella strategisella narratiivilla Suomen valtio pyrki määrittelemään Suomen arktista toimijuutta Arktisen neuvoston puheenjohtajana ja millä tavoin tämä Suomen valtion tuottama valtakertomus vastaanotettiin *Ylellä* ja arktisissa erikoismedioissa puheenjohtajuudesta uutisoitaessa. Aiempien tutkimusten pohjalta hahmotin kolme tulkinnallista kehystä – konfliktikehys, yhteistyökehys ja ympäristökehys –, joita käytän vertailupohjana omassa analyysissäni.

Toteutin analyysin erikseen kolmelle aineiston osalle. Ensimmäiseksi kävin läpi Suomen arktisen strategian ja Suomen Arktisen neuvoston puheenjohtajuusohjelman kehukset ja niiden narratiivit. Tämän jälkeen analysoin *Ylen* ja arktisten medioiden artikkelit. Jokaisen aineiston osan kohdalla aloitin analyysin tutustumalla aineiston teksteihin saadakseni yleiskuvan siitä, millaisissa yhteyksissä Suomen puheenjohtajuudesta teksteissä puhuttiin. Lukiessani korostin teksteistä kohtia, joissa kehystämisen valinnat ja kertomisen tavat tulivat selkeimmin esille. Tämän jälkeen jaottelin aineiston aihealuokkiin sen perusteella, millaisissa yhteyksissä Suomen puheenjohtajuudesta puhuttiin. Aihealuokkien alle listasin narratiiveja eli tapoja, joilla Suomea on Arktisen neuvoston puheenjohtajana aineistossa luonnehdittu. Aihealuokista muodostin kehyskiä, jotka osoittavat laajempia temaattisia asiayhteyksiä, joiden kautta Suomen puheenjohtajuutta kuvailtiin. Monissa yksittäisissä teksteissä esiintyi useampi kehys, mutta valitsin analysoitavaksi vain muutaman pääkehysten kustakin tekstistä. Näin analyysin ulkopuolelle jäivät pienemmässä roolissa tai vain erittäin harvoin esiintyvät kehukset. Poikkeuksena analyysissä olivat Suomen puheenjohtajuusohjelma ja arktinen strategia, joista tekstien pituuden vuoksi nostin muita useampia kehyskiä analyysiin.

Muodostettuani kustakin aineiston osasta hallitsevat kehukset, otin tarkasteluun narratiivit, joita olin kuhunkin kehukseen liittänyt. Aineistosta tunnistamiani narratiiveja yhdistelemällä muodostin jokaiseen kehukseen kuusi tärkeintä (ala)narratiivia. Narratiivilla tarkoitan tässä yksityiskohtaisempaa tapaa ja toimijuutta, jolla Suomen puheenjohtajuutta aineistossa luonnehdittiin. Nämä narratiivit eivät ole suoria otteita aineistosta, vaan välittävät tiivistetysti aineiston kerronnan ja kuvailun tapoja. Tunnistamani kehukset ovat yläluokkia, joiden yksityiskohtaisemmasta sisällöstä narratiivit kertovat. Kehysten ja narratiivien tunnistamisen jälkeen muodostin vielä aktanttimallia käyttäen tyyppitarinoita aineiston eri osista osoittaakseni selkeämmin aineiston hallitsevia ja usein toistuvia kertomuksellisia rakenteita. Seuraavissa alaluvuissa perustelen aineiston osa kerrallaan, mitkä ovat tutkimukseni aineistosta esiin nousevat keskeiset kehukset ja millaisia narratiiveja ne pitävät sisällään.

Aloitan analyysin analysoimalla arktista strategiaa ja puheenjohtajuusohjelmaa. Niistä löytämieni kehysten ja narratiivien perusteella määrittelen Suomen valtion strategisen narratiivin, joka samalla on aineiston valtakertomus.

5.1 ”Arktinen Suomi arktisena osajana” – Narratiivit Suomen arktisessa strategiassa ja Arktisen neuvoston puheenjohtajuusohjelmassa

Tässä kappaleessa käsittelen Suomen arktisen strategian ja Suomen Arktisen neuvoston puheenjohtajuusohjelman narratiiveja ja kehyksiä, joissa ne ilmenevät. Olen tulkinut nämä narratiivit ja kehykset Suomen valtion tuottamaksi strategiseksi narratiiviksi ja tunnistanut sen Suomen puheenjohtajuudesta kirjoittamisen valtakertomukseksi, sillä sitä toistettiin paljon paitsi *Ylellä* myös kansainvälisissä arktisissa erikoismedioissa.

Valtakertomuksella tarkoitetaan hallitsevaksi koettua tarinalinjaa, legitimoitua ajattelutapaa tai virallista totuutta jostakin yhteisöllisestä asiasta (Mäkelä, 2019, s. 6).

Suomen arktisesta strategiasta ja Suomen Arktisen neuvoston puheenjohtajuusohjelmasta tunnistin kolme hallitsevaa kehystä, joissa kaikissa luonnehditaan Suomen arktista toimijuutta omasta näkökulmastaan (kaavio 1). Kehykset määrittelevät (ala)narratiivien temaattisen asiayhteyden. Ensimmäisessä kehyksessä korostetaan Suomen arktista erikoisosaamista, toisessa kestävän kehityksen periaatteita ja kolmannessa kansainvälistä yhteistyötä. Aineistossa nämä kehykset ovat sekoittuneet ja tätä tutkimusta varten olen erotellut ne omiksi kehyksikseen. Jokaisesta kolmesta kehyksestä olen nostanut esille kuusi tärkeintä (ala)narratiivia. Narratiivilla tarkoitan tässä tapaa ja toimijuutta, jolla Suomea on Arktisen neuvoston puheenjohtajana aineistossa luonnehdittu (erona strategisen narratiivin käsitteeseen, jota käytän viitatakseni kokonaisuutena Suomen valtion tuottamaan kertomukseen Suomen arktisesta toimijuudesta). Nämä narratiivit eivät ole suoria otteita aineistosta, mutta ne välittävät tiivistetysti aineiston kerronnan ja kuvailun tapoja. Näiden kehysten ja narratiivien pohjalta luon aktanttimallia käyttäen kaksi tyyppitarinaa, joissa yhdistelen palasia eri kehyksistä ja narratiiveista. Pysin näin löytämään Suomen valtion tuottamasta aineistosta hallitsevia ja usein toistuvia narratiiveja, joilla Suomea Arktisen neuvoston puheenjohtajamaana luonnehditaan.

<u>Arktinen Suomi arktisena huippuosaajana</u>	<u>Kestävän kehityksen periaatteita kunnioittava Suomi</u>	<u>Kansainvälistä arktista yhteistyötä ja vakautta johtava Suomi</u>
Suomi on keskeinen ratkaisujen tuottaja erilaisiin arktisen kehityksen pulmakysymyksiin niin innovatiivisten tuotteiden, kuin toimintatapojen ja tutkimuksenkin kautta	Suomi kannustaa hankkeisiin ja toimiin, joilla vähennetään päästöjä, helpotetaan sopeutumista ja lisätään tietoisuutta ilmastonmuutoksesta	Suomi vahvistaa Arktista neuvostoa ja arktisia yhteistyön muotoja sekä purkaa kansainvälisen kaupan esteitä
Suomi vahvistaa asemaansa kansainvälisenä arktisena huippuosaajana (mm. puhdas teknologia, viestintäyhteydet, kylmän ilmanalan teknologiat ja palvelut, merikuljetukset, energia-ala, biotalous, matkailu, asuminen ja rakentaminen sekä kaivosteollisuus)	Suomi edesauttaa kestävää inhimillistä kehitystä . Suomi selvittää, miten kestävän kehityksen tavoitteiden avulla voidaan vahvistaa arktisen alueen yhteisöjen taloudellista ja sosiaalista kehitystä sekä kulttuurista itseilmaisua	Suomi edistää arktisen alueen vakautta ja turvallisuutta . Arktisen globaalin merkityksen kasvu on huomioitu, mutta mahdolliset konfliktit uskotaan voivan ratkaista neuvottelemalla
Suomi kasvattaa arktista matkailuliiketoimintaa ja Suomen arktista matkailubrändiä kestäväällä tavalla	Suomi edistää yhteistyötä neuvoston kahden päätehtävän ympäristönsuojelun ja kestävän kehityksen saralla	Suomi vastaa ilmastonmuutoksen ja ympäristönsuojelun haasteisiin kansainvälisen yhteistyön kautta. Ilmatieteen alan yhteistyöllä Suomi parantaa ilmatoriskien hallintaa
Suomi säilyy tulevaisuudessakin arktisen meriteollisuuden ja varustamotoiminnan johtavana asiantuntijamaana	Suomi valjastaa arktisen alueen taloudellisen potentiaal in kestäväan kehityksen rajoissa	Suomi tukee EU:n arktisen politiikan vahvistamista ja EU:n tarkkailija-asemaa Arktisessa neuvostossa
Suomi turvaa arktisen väestön terveyden ja hyvinvoinnin edellytykset sekä työvoiman saatavuuden. Hyvinvointia edistetään suomalaisella koulutusosaamisella ja mielenterveyspalveluilla	Suomi edistää arktisen luonnon monimuotoisuuden seurantaa ja raportointia ja panostaa öljyvahinkojen riskien vähentämiseen ja vahinkojen torjuntaan	Suomen syventää kahdenvälisiä arktisia kumppanuuksiaan ja ulkopoliittista asemaansa arktisena maana
Suomi varmistaa turvallisen ja ympäristöystävällisen merenkulun arktisilla merialueilla	Suomi käyttää arktisen alueen uusiutuvia luonnonvaroja kestävästi ja hyödyntää niiden tarjoamia ekosysteemipalveluita	Valtiotason kansainvälisen yhteistyö alkanut alun perin Suomen aloitteesta (Rovaniemi-prosessi), mikä korostaa Suomen ensiarvoisen tärkeää asemaa yhteistyön ylläpitävänä voimana

Kaavio 1: Kooste kolmesta pääkehiksestä ja niiden narratiiveista Suomen arktisessa strategiassa ja Arktisen neuvoston puheenjohtajuusohjelmassa.

Seuraavaksi muodostan Greimasin aktanttimalia käyttäen kaksi tyypitarinaa osoittaakseni hallitsevia ja usein toistuvia narratiiveja Suomen arktisessa strategiassa ja Arktisen neuvoston puheenjohtajuusohjelmassa. Tyypitarinoissa tunnistan narratiiveista tarinan 'päähenkilön' eli keskeisimmän aktantin, 'lähettäjän', eli tahon, joka osoittaa päähenkilölle tavoittelemisen arvoisen asian, 'auttajan', joka on päähenkilön tukena tavoitteen saavuttamisessa sekä 'vastustajan', joka estää päähenkilöä saavuttamasta tavoitettaan. Tyypitarinoissa yhdistelen piirteitä useista alkuperäisistä aineiston osista löytääkseni hallitsevia narratiiveja Suomen arktisesta toimijuudesta. En käy läpi kaikkia mahdollisia tyypitarinoita, vaan keskityn niistä muutamiin, jotka parhaiten kuvaavat aineistoani. Täsmennän kunkin tyypitarinan kohdalla, mihin hallitseviin kehyksiin ja sen alanarratiiveihin se erityisesti pohjautuu.

1. Tyypitarina: **Suomi on johtava toimija politiikassa ja turvallisuuspolitiikan vahvistajana**

Tämä tyypitarina pohjautuu kolmanteen kehykseen: Kansainvälistä arktista yhteistyötä ja vakautta johtava Suomi. Alanarratiiveista se on ottanut eniten vaikutteita toisesta narratiivista, jossa Suomen kerrotaan edistävän arktisen alueen vakautta ja turvallisuutta. Tyypitarinassa tarinan 'päähenkilö' on puheenjohtajamaa Suomi. Suomen johtoasema arktisessa politiikassa ei näyttäydy vain kaksivuotisena puheenjohtajuuskautena, vaan pohjautuu aina 90-luvun Rovaniemi-prosessiin saakka.

"Valtiotason kansainvälinen arktinen yhteistyö juontaa juurensa ensimmäisestä arktisesta ministerikokouksesta, joka pidettiin Rovaniemellä 1991. Tässä kokouksessa hyväksyttiin Arktinen ympäristönsuojelustrategia, joka puolestaan johti Arktisen neuvoston perustamiseen 1996." (Ulkoministeriö, 2017, s. 19)

Tehtävä, jota päähenkilö kerronnallisessa mielessä tavoittelee, on arktisen politiikan johtava asema. Tässä tyypitarinassa 'lähettäjä', eli taho, joka osoittaa päähenkilölle eli Suomelle tavoittelemisen arvoisen asian, onkin itse asiassa mennyt Suomi itse. Rovaniemi-

prosessi ja sen ajama arktinen integraatio näyttäytyy Suomen puheenjohtajuuskaudelle kuin menneisyyden haamuna, jonka saavuttamattomia odotuksia Suomi on edelleen velvollinen pyrkimään täyttämään. Tällä en tarkoita, että Suomi ei haluaisi näin toimia, päinvastoin, mutta Suomen itse pyörimään asettaneet rattaat vaativat Suomelta tiettyä sitoutuneisuutta arktisen yhteistyön sanansaattajana.

'Auttajana', joka näyttäytyy Suomen tukijana tavoitteen saavuttamisessa, onkin tässä tyyppitarinassa yllättäen Yhdysvallat, muutoin aineistossa vihollisen roolin niskoilleen saava toimija. Suomea edeltänyt puheenjohtajamaa Yhdysvallat nimittäin käynnisti puheenjohtajuutensa aikana neuvoston pitkän aikavälin strategian suunnittelun, jota Suomi halusi omalla puheenjohtajuuskaudellaan jatkaa. Suomi kannattaa sellaisten strategisten tavoitteiden asettamista, jotka ulottuisivat kaksivuotista puheenjohtajuuskautta pidemmälle. Kansainvälisen tilanteen salliessa näitä tavoitteita suunniteltiin vahvistettaviksi arktisessa huippukokouksessa, jonka järjestämisestä Suomi joutui kuitenkin lopulta luopumaan kiristyneen kansainvälispoliittisen tilanteen takia. Yhdysvaltain auttajanrooli ei siis ole yksioikoinen, vaan osittain maa lienee tässäkin tyyppitarinassa osin Suomen 'vastustaja', joka estää päähenkilöä saavuttamasta tavoitetta.

Toisaalta 'vastustajan' roolin voisi antaa yleiselle poliittiselle tilanteelle, joka esti Suomea järjestämästä arktista huippukokousta. Samoin kiristyneen kansainvälisen tilanteen ja arktisen alueen korostuneen maailmanlaajuisen merkityksen takia Suomen kaudella ei tehty suuria harppauksia kohti syvempää arktista yhteistyötä.

*"Keskeytymättömällä ja aktiivisella kansainvälisellä yhteistyöllä
kyetään neuvotteluteitse ratkaisemaan esiin nousevat ristiriitatilanteet.
Arktinen alue säilyy turvallisuuspoliittisesti vakaana, joskin kasvavien
intressien alueena." (Valtioneuvosto, 2016, s. 2)*

Aineistossa osattiin ennustaa arktisen alueen kasvava maailmanpoliittinen merkitys Suomen puheenjohtajuuskaudella, mutta uhkakuvia arktisista konflikteista ei maalailtu. Ylläoleva maininta on yksi harvoista myönnytyksistä arktisten konfliktien

mahdollisuudelle. Arktisen strategian päivityksessä huomioitu seikka kuitenkin lakaistaan näennäisen pienellä vaivalla maton alle vakuuttamalla, että arktisena johtajana Suomi onnistuisi selvittämään minkä tahansa arktisten valtioiden välille syntyvän ristiriidan neuvottelemalla. Sotilaallisen konfliktin mahdollisuutta ei mainita.

Ensimmäisen tyyppitarinan suhdetta myöhempisiin tapahtumiin arvioiden voisi sanoa, että arktiset maat polarisoituivat Suomen kaudella ideologisesti kauemmaksi toisistaan kuin kertaakaan kylmän sodan loppumisen jälkeen. On totta, että kireistäkin poliittisista tilanteista huolimatta yhteistyötä tehtiin arktisen luonnonsuojelun saralla, mutta kiistat ilmastonmuutoksen tiedostamisesta ja kansainvälisiin ilmastopöytäkirjoihin sitoutumisesta repivät Suomen puheenjohtajuuskaudella suuria aukkoja arktisten valtioiden yhteistyöhön.

2. Tyyppitarina: **Suomi yhteisten ongelmien ratkaisijana, arktisen pelastajana**

”Suomen puheenjohtajuus Arktisessa neuvostossa 2017–19 perustuu vahvaan arktiseen perinteeseen ja asiantuntemukseen.” (Ulkoministeriö, 2017, s. 19)

Tämä tyyppitarina pohjautuu kehykseen ”Kestävän kehityksen periaatteita kunnioittava Suomi”. Kehyksen narratiiveissa korostetaan Suomen roolia kestävän kehityksen ratkaisujen tuottajana arktisen kehityksen pulmiin. Jo Suomen puheenjohtajuusohjelman nimi, *Yhteisiä ratkaisuja etsimässä* (englanniksi *Exploring common solutions*, ruotsiksi *Gemensamma lösningar*), korostaa tätä narratiivia. Puheenjohtajuusohjelma on itsessään hyvin ratkaisukeskeinen ja Suomi kuvataan siinä vahvasti juuri yhteisten ongelmien ratkaisijana ja siten Arktiksen (tai miksei koko maailman) pelastajana. Suomen ratkaisuja Arktiksen pelastusrenkaiksi ilmastonmuutoksen sulattaessa viimeisetkin mannerjäät ovat muun muassa puhdas teknologia, paremmat viestintäyhteydet, energia-alan kasvattaminen, arktinen turismi, kaivosteollisuus sekä suomalainen opettajakoulutus.

Tavoitteita tässä tyyppitarinassa on runsaasti. Pääpiirteittäin päähenkilö Suomi haluaa tässä narratiivissa vahvistaa asemaansa ja mainettaan arktisena huippuosajana ratkaisemalla laajan joukon arktisia ongelmia ja kehittämällä arktista aluetta. Samalla Suomi pyrkii itse

hyötymään taloudellisesti valjastamalla käyttöönsä arktiset luonnonvarat ja alueen taloudellisen potentiaalin yhä korostaen kestävä kehityksen periaatteita ja ympäristön reunaehdoja.

Päähenkilö Suomi toimii jälleen omana lähettäjänään, kirjaamalla Suomen puheenjohtajuuskaudelle enemmän tavoitteita kuin maan olisi mahdollista saavuttaa kahdessa vuodessa yksinkertaisemmassakin poliittisessa tilanteessa. Pelkästään Suomen arktisessa strategiassa 2013 tavoitteita on listattu runsaan kymmenen sivun verran. Tavoitteiden toteutukseen tosin suhtaudutaan strategiassa varauksella niin taloustilanteen kuin aikataulukin puitteissa. Kyseessä on pidemmän aikavälin toimenpidekooste, jonka toteutus aloitettiin jo ennen Suomen puheenjohtajuutta.

”Alueen taloudellinen potentiaali olisi valjastettava tuomaan hyvinvointia arktisen alueen asukkaille ja yhdyskunnille sekä takaamaan toimeentulo ja sosiaalinen kehitys. Kestävä talouskehitys on yhdyskuntien vahvuuden avainkysymys.” (Valtioneuvosto, 2016, s. 1)

Narratiivi korostaa samaan aikaan sekä kestävä talouskehityksen että kestävä ihmisen kehityksen tärkeyttä. Suomi myös julistaa haluavansa kasvattaa arktista matkailuliiketoimintaansa ja arktista matkailubrändiään, mutta korostaa tekevänsä tämän kestäväällä tavalla. Suomen arktista strategiaa ja puheenjohtajuusohjelmaa voisi pitää manifesteina arktisten luonnonvarojen kilpajuoksulle, ellei taloudellisia tavoitteita olisi niin onnistuneesti verhoitu kestävä kehityksen raameihin. Se, kuinka kestävä minkään maantieteellisen alueen taloudellisen potentiaalin valjastaminen todellisuudessa voi olla, on kyseenalaista, varsinkin kun kyse on ekosysteemiltään niin herkästä alueesta kuin Arktis.

’Auttajan’ ja ’vastustajan’ rooleja tästä narratiivista on hankalampi löytää. Auttajaksi sijoittaisin ehkä kaikki potentiaalit vientikohteet, joihin Suomen erikoishienoja arktisia innovaatioita saataisiin myytyä. Vastustajaksi haluaisin leimata ilmastonmuutoksen, joka tuo Suomen taloudellisille tavoitteille ainaisen ja hyvin rajoittavan kestävä kehityksen ja

luonnon reunaehtojen normit noudatettaviksi. Kestävä kehitys jos mikä on omiaan hidastamaan kilpajuoksua arktisille luonnonvaroille.

Tässä alaluvussa olen eritellyt Suomen omia narratiiveja maan kaudesta Arktisen neuvoston puheenjohtajana. Korostan, että nämä narratiivit ovat pitkälti tavoitepohjaisia, sillä ne on tuotettu ennen Suomen puheenjohtajuuskauden alkua. Myöhemmin hyödynnän näiden narratiivien tavoitepohjaisuutta vertailllessani narratiiveja mediassa esitettyihin narratiiveihin ja voin näin arvioida Suomen puheenjohtajuuskauden mahdollisia onnistumisia ja epäonnistumisia. Seuraavaksi käsitelen Suomen puheenjohtajuudesta mediassa tuotettuja narratiiveja.

5.2 ”Arktiset suhteet eivät ole syväjäässä” – Narratiivit *Ylen* uutisissa

Tässä alaluvussa käsitelen *Yle Uutisten* narratiiveja Suomen puheenjohtajuudesta ja kehyksiä, joissa ne ilmenevät. Jaoin aineiston uutisissa esiintyneet narratiivit neljän pääkehyksen alle (kaavio 2). Kehykset luovat niissä esiintyville narratiiveille omat temaattiset asiayhteytensä. Ensimmäinen kehys keskittyy Suomen ilmastonmuutoksen vastaisiin toimiin ja kestävän kehityksen tavoitteisiin. Ennen kaikkea tämä ensimmäinen kehys kuitenkin kiteytyy presidentti Sauli Niinistön ja mustan hiilen ympärille. *Yle* nostaa Suomen ympäristötoimista toistuvasti esiin juuri Niinistön varoitukset mustasta hiilestä ja tämän aiheesta käymät keskustelut Yhdysvaltain Donald Trumpin ja Venäjän Vladimir Putinin kanssa.

Toisessa kehyksessä keskitytään arktisen alueen talousmahdollisuuksiin. Kehyksen vallitseva narratiivi on, että sekä luonto että liike-elämä voivat olla molemmat voittajia arktisen luonnon suojelussa. Vastustavaa näkökantaa esitetään huomattavasti niukemmin, ja lähinnä Saamelaiskäräjien haastateltavien taholta. Kehyksessä käsitellään jonkin verran Suomen tavoitteita ajaa läpi arktinen vapaakauppasopimus kansainvälisen kaupan rajoitteiden purkamiseksi, mutta suurimman huomion vie kuitenkin aihe, joka ei edes liity Arktiseen neuvostoon: Koillisväylä. Pohjoisen jäämeren ratahankkeen mahdollisuudet nostetaan esiin lähes jokaisessa arktisen alueen talousnäkyviä käsittelevässä uutisessa.

Ratahankkeen puolustajina ja esiintuojina esiintyvät erityisesti Suomen ulkoministeri Timo Soini ja Arktisen talousneuvoston puheenjohtaja Tero Vauraste.

Kolmas kehys koostaa yhteen narratiiveja Suomen arktisesta huippuosaamisesta ja kyseisen osaamisen viennistä. Kehyksen narratiiveissa korostuvat Suomen osaaminen jäänmurron, koulutuksen ja meteorologisen yhteistyön saralla. Ottaen huomioon kuinka suurina prioriteetteina koulutus ja meteorologia olivat Suomen puheenjohtajuusohjelmassa, uutisointi niissä *Ylellä* oli yllättävän vähäistä.

Aineiston neljäs ja viimeinen kehys käsittelee Suomea Arktisen neuvoston puheenjohtajana erittäin epävarmassa poliittisessa tilanteessa. Venäjän ja Yhdysvaltain kiristyneet välit esitettiin Suomen kautta varjostavana uhkana jo ennen puheenjohtajuuskauden alkua ja kauden aikana kehыksen narratiiveissa toivottiin viimeiseen asti, että neuvoston työ säästyisi suurvaltapolitiikan jalkoihin jäämiseltä. Tämä toivo kuitenkin kuivui kasaan Rovaniemellä Yhdysvaltain ulkoministerin Mike Pompeon pitämän puheen jälkeen. Puheessa Pompeo muun muassa varoitteli arktisia maita Venäjän ja Kiinan aikeista Arktiksella ja toi siten Arktisen neuvoston toiminnasta ulosrajatut turvallisuuspoliittiset kysymykset vahvasti neuvoston ytimeen.

Aineistossa nämä kehыkset ovat sekoittuneet ja tätä tutkimusta varten olen erottelut ne omiksi kehыksikseen. Jokaisesta kolmesta kehыksestä olen nostanut esille kuusi tärkeintä (ala)narratiivia. Narratiivit eivät ole suoria otteita aineistosta, vaan olen niillä pyrkinyt välittämään aineistossa käytettyjä kerronnan ja kuvailun tapoja.

<u>Suomi edesauttamassa puhdasta arktista luontoa</u>	<u>Suomi hyödyntämässä arktisen alueen talousmahdollisuuksia</u>	<u>Suomi johtavana arktisena osajana</u>	<u>Suomi epävarman poliittisen tilanteen uhrina</u>
Mustan hiilen eli nokipäästöjen vähentäminen. Vahva Sauli Niinistö -keskeisyys	Koillisväylä: Jäämeren ratahankkeet mahdollisuudet. Äänessä erityisesti Timo Soini ja Tero Vauraste	Suomen arktinen huippuosaaminen	Suomi sai puheenjohtajuuden todella vaikkeassa poliittisessa tilanteessa
Ilmastomuutoksen vastaiset toimet ja kestävä kehitys Suomen puheenjohtajuuden keskeisenä teemana	Arktisen matkailun kasvattaminen, rajat ylittävä matkailuyhteistyö ja arktisen brändin vahvistaminen	Suomi toi koulutuksen arktiseksi aiheeksi: harvaan asuttujen alueiden kasvatus-tiede, Arktisen alkuperäiskansojen tiede- ja osaamiskeskus, etäopetusta ja digitaalisia opetusmenetelmiä	Suomi haluaa kaikin tavoin edistää arktisen alueen säilymistä yhteistyön alueena kansainvälisistä jännitteistä huolimatta
Presidentti Sauli Niinistön osallistuminen kansainvälisiin ilmastokokouksiin, foorumeihin ja kongresseihin	Suomen tavoitteena luoda uusia liiketoimintamahdollisuuksia Arktikselle	Suomi maailman johtavana maana jäänmurrossa . Arktisen neuvoston puheenjohtajuus avaa ovia jäänmurtajatietämyksen myymiseen	Säästykö Arktinen neuvosto suurvaltakistoilta? Usko, että riitakumppanitkin voivat tavata arktisen yhteistyön nimissä
Luonnonsuojelu-tavoitteiden korostaminen Suomen puheenjohtajuuskaudella Arktisessa neuvostossa	Arktinen vapaakauppasopimus: Suomi ajaa kansainvälisen kaupan esteiden purkamista, jotta arktinen vienti saataisiin vetämään	Puheenjohtajakautteen liittyviä Arktisen alueen kokouksia järjestetään eri puolilla Suomea, mahdollisuus näyttää Suomen osaamista	Rovaniemen julkilausuman kaatumisen esitettiin yllättävän käänteinä, koska aivan loppuun asti kerrottiin, että kyllä Suomi neuvottelee kompromissin
Arctic Youth Summit: Suomi kouluttaa nuorista ympäristövaikuttajia	Suomi aikoo tehdä suomalaisyritysten arktisen liiketoiminnan kannalta tärkeitä infrastruktuuri-investointeja	Kansainvälisen yhteistyön ja tutkimuksen eteenpäinvieminen meteorologian saralla	Rovaniemellä Arktinen neuvosto muuttui suurvaltakilvoittelun näyttämöksi yhteistyöjärjestön sijaan
Suomi korostaa Pariisin sopimuksen tärkeyttä, Yhdysvaltojen kanta ilmastomuutokseen on epäselvä. Venäjä ilmaissut epäilevänsä onko ilmastomuutos ihmisen aiheuttama	Sekä luonto että liike-elämä voivat olla voittajia arktisen luonnon suojelussa. Vastustusta Saamelaiskäräjiltä, joiden mukaan kulutusta ja kestävä kehitystä ei tulisi rinnastaa samalle viivalle	Mahdollisissa Arktisen alueen kriiseissä Suomella olisi sovittelijan rooli	Jossain määrin Suomi sai jatkettua neuvoston työtä poliittisesta tilanteesta huolimatta. Arktista huippukokousta ei järjestetty

Kaavio 2: Kooste neljästä pääkehiksestä ja niiden narratiiveista Suomen puheenjohtajuudesta Ylen uutisissa.

Seuraavaksi luon kolme tyyppitarinaa yhdistelemällä kaaviossa esittelemiäni kehyksiä ja narratiiveja. Tyyppitarinoissa sovellan Greimasin aktanttimalia. Pyrin tunnistamaan tarinoista tarinan 'päähenkilön', 'lähettäjän', eli tahon, joka osoittaa päähenkilölle tavoittelemisen arvoisen asian, 'auttajan', joka on päähenkilön tukena tavoitteen saavuttamisessa sekä 'vastustajan', joka estää päähenkilöä saavuttamasta tavoitettaan.

1. Tyyppitarina: **Ajoporon tavoin eteenpäin ajettava Jäämeren ratahake**

Ensimmäiseksi tyyppitarinaksi *Ylen* uutisoinnista nostan Jäämeren ratahankkeen eli Koillisväylän. Tyyppitarina pohjautuu kehykseen ” Suomi hyödyntämässä arktisen alueen talousmahdollisuuksia” (kaavio 2). Kehyksen narratiiveista tyyppitarinassa olen hyödyntänyt ensimmäistä, Koillisväylää käsittelevää alanarratiivia sekä kolmatta, Arktisen liiketoimintamahdollisuuksia kuvailevaa alanarratiivia.

Lyhyesti itse Koillisväylästä: Jäämeren rata on ollut suunnitteilla vuosikymmeniä. Taustalla ovat odotukset Koillisväylän laivaliikenteen kasvusta Kaukoidästä Pohjois-Norjaan. Rata helpottaisi fossiilisten polttoaineiden kuljetusta tulevaisuudessa Jäämeren satamista Eurooppaan. Rataan liittyen Norja ja Suomi ovat selvittäneet rautatieyhteyttä Rovaniemeltä Kirkkoniemeen. Koillisväylän ei pitäisi missään määrin kuulua Arktisesta neuvostosta uutisointiin. Jäämeren rata ei nimittäin kuulu Arktisen neuvoston toiminnan alle, vaan pohjoisen politiikan myötä liikenne- ja viestintäministeriölle. Koillisväylän eteenpäin ajaminen ei myöskään ollut missään vaiheessa virallisesti Suomen agendalla Arktisen neuvoston puheenjohtajana. Neuvostosta uutisointiin aihe kiemurteli talousasioiden kautta ja erityisesti ulkoministeri Timo Soinin ja Arktisen talousneuvoston puheenjohtajan Tero Vaurasteen jatkuvasta lobbauksesta radan puolesta. Jäämeren rata, joka yhdistäisi Jäämeren sataman Suomen rataverkkoon ja siitä mahdollisesti Suomenlahden rautatietunnelin kautta koko eurooppalaiseen rataverkkoon, olisi Soinin mukaan kaupallisesti Suomelle hyvin merkittävä:

”– Tämä on tulevaisuuden hanke ja mitä nopeammin se ymmärretään meillä ja maailmalla, sen parempi. Sehän hyödyttäisi monia maita. – –

Etelässä me näimme, kuinka Kouvolasta lähti juna Kiinaan. Kyllä näissä radoissa ja meriväylissä on tulevaisuus, Soini uskoo.” (Yle Uutiset 2017u)

Ylen vahva uutisointi Koillisväylän mahdollisuuksista vahvisti voimakkaasti narratiivia pohjoisen talousmahdollisuuksista. Junaradan haitoista poroteollisuudelle ei mainittu. Arktisen alueen alkuperäiskansoja ratahanke on huolestuttanut muun muassa perinteisten elinkeinojen kuten poronhoidon vaarantumisen takia, mutta heidän huolelleen ei *Yle* ole paljoa palstatilaa antanut. Soinin ja Vaurasteen puheet radan taloudellisista hyödyistä saivat huomattavasti enemmän mediahuomiota *Ylellä*. Tämä tuo esiin vahvan ristiriidan Suomen kestävän kehityksen tavoitteisiin kuuluvan prioriteetin eli alkuperäiskansojen äänen kuulemisen kanssa. ”Soini haluaa junaradan” on hallitseva narratiivi Koillisväylästä kirjoitettaessa muiden äänien vaimentuessa taustalla.

Aineistosta nousee esiin vain yksi *Ylen* sisältö, jossa vastakkainenkin ääni pääsee kuuluviin: Pasi Peiposen kirjoittama *Ylen* blogikirjoitus *Matkustin Jäämeren rataa pitkin - pähkähullussa ratahankkeessa lukee Made by China* (Yle Uutiset 2017n):

”Riskejä on valtavasti. Jäämeren ratahanke onkin täysin pähkähullu ja hullunrohkea hanke. Silti ratahanketta ajetaan nyt kuin ajoporoa eteenpäin, varoituksista huolimatta” (Yle Uutiset 2017n)

Tässäkään kirjoituksessa ei varsinaisesti siis anneta ääntä suoraan saamelaisille, vaikka heidän osoittamaansa vastarintaa osittain tuodaankin esille. Peiponen tuo humoristisessa kirjoituksessaan esiin ratahankkeen hyötyjä ja haittoja, mahdollista hintalappua ja aikataulua sekä käsittelee ratahankkeen kohtaamaa vastarintaa ja osin myös puolustusta pohjoisen Suomen asukkaiden keskuudessa. Jäämeren rannalle päästyään Peipponen kokee kuitenkin valaistuvansa ja päättyy samaan lopputulemaan kuin Soini ja Vauraskin: Arktinen rata olisi suuri taloudellinen mahdollisuus Suomelle. ”Täällä on tulevaisuus, tavalla tai toisella”, Peipponen (Yle Uutiset 2017n) kirjoittaa.

Koillisväylän tarinan 'päähenkilöitä' ovat radan äänekkäät puolestapuhujat; Timo Soini ja Tero Vauraste. Tehtävä, jota päähenkilö kerronnallisessa mielessä tavoittelee, on Suomen saama taloudellinen hyöty Jäämeren radasta. Entä 'lähettäjä', eli taho, joka osoittaa päähenkilöille näiden tavoitteleman asian? Kenties Kiina, Koillisväylän lähtömaa, jonka leiman "Made by China" Peiponenkin on blogikirjoituksessaan junahankkeeseen iskenyt. Kantava ajatus on, että rata tulee joka tapauksessa. Se, haluaako Suomi olla yksi hankkeen hyötyjistä, on itsestämme kiinni. 'Auttajan' rooli putoaa Suomen kumppanin Norjan harteille, ja luonnollisia 'vastustajia', joiden ääni ei tosin paljoa pääse kuuluviin, ovat saamelaiset.

2. Tyypitarina: **Mustan hiilen vähentäminen paras ase ilmastonmuutoksen torjumiseen arktisella alueella**

"Presidentti Niinistö pitää mustan hiilen käytön vähentämistä nopeimpana keinona hidastaa ilmastonmuutosta pohjoisilla alueilla. Hän on puhunut asiasta henkilökohtaisesti niin Vladimir Putinin kuin Donald Trumpinkin kanssa.

– Se on varsin helppo konkretisoida. Kaikki tietävät, mitä tapahtuu, jos valkoisen päälle tulee mustaa ja aurinko paistaa" (Yle Uutiset 2018i)

Tässä tyypitarinassa painottuu ensimmäinen kehys " Suomi edesauttamassa puhdasta arktista luontoa" ja erityisesti sen ensimmäinen, mustaa hiiltä käsittelevä alanarratiivi (kaavio 1) Suomen puheenjohtajuuskaudella ilmastonmuutoksen vastaisten toimien ja kestävä kehityksen oli tarkoitus toimia Arktisen neuvoston keskeisenä teemana Suomen kaudella. Uutisoinnissa huomio kuitenkin kiinnittyi ennen kaikkea yhteen ainoaan ilmastoasiaan: mustan hiilen ongelmaan. Presidentti Sauli Niinistö nosti aktiivisesti mustan hiilen ongelmaa esiin Suomen puheenjohtajuuskaudella. Lobbaus näyttäytyy kuitenkin yhden miehen sankaritarinana sen sijaan, että Niinistö olisi esitetty ajamassa Suomen virallisiksi prioriteeteiksi puheenjohtajuusohjelmaansa kirjaamia asioita. *Ylen* uutisoinnissa nostetaan esille, kuinka Niinistö on keskustellut mustasta hiilestä useasti kahdenkeskisissä keskusteluissa niin presidentti Putinin kuin presidentti Trumpinkin kanssa. *Ylen* uutisoinnissa tämä näyttäytyy suomalaisena onnistumisena, vaikka konkreettiset teot ongelman ratkaisemiseksi puuttuvat. *Ylen* uutisoinnista saa sen kuvan, että sekä Donald

Trump että Vladimir Putin ovat Niinistön ansiosta kääntyneet hyvin myönteisiksi mustan hiilen päästöjä laskemista kohtaan.

Mustan hiilen eli noen vähentämispaineesta on puhuttu Arktisessa neuvostossa myös Suomea edeltäneellä Yhdysvaltain puheenjohtajuuskaudella. Musta hiili lämmittää arktista aluetta ja koko maapallon ilmastoa. Sen päälähde on ylijäämäkaasun polttaminen savuna ilmaan tuotantopaikalla. Fairbanksin kokouksessa 2017 Arktinen neuvosto pääsi sopuun mustan hiilen päästöjen vähentämisestä noin kolmanneksella vuoteen 2025 mennessä. (Yle Uutiset 2017k.) Nokipäästöjen vähentämistä on vaadittu siis jo ennen kuin presidentti Niinistö otti asian puheeksi Valkoisessa talossa. Kyseessä ei siis ole täysin uusi, Niinistön tai edes Suomen keksimä ratkaisu ilmastonmuutoksen hillintään arktisella alueella kuten *Ylen* uutisoinnista voisi äkkiseltään kuvitella. Niinistö nosti asian kuitenkin aivan uudelle tasolle vahvalla henkilöbrändillään.

Tätä tyyppitarinaa tähdittää siis IPCC:n ilmastoraportista huolestunut presidentti Sauli Niinistö ja hänen yhden miehen urotekonsa nokipäästöjen vähentämiseksi. Kansainvälisten sopimusten tai suurten kokousten sijaan Niinistö tuntuu lobbauksessaan omaksuneen presidenttien Trumpin ja Putinin suosiman tavan tehdä kahdenvälisiä sopimuksia suurmiesten kesken. Musta hiili on myös varsin konkreettinen, helposti kenen tahansa ymmärrettävissä oleva luontoa saastuttava tekijä. Noen vähentämispaineesta puhuminen ei siis vaatinut Niinistöltä ihmetekoja ihmisen aiheuttamaan ilmastonmuutokseen kriittisesti suhtautuvien Trumpin ja Putinin suhteen.

Tyyppitarinan tehtävä, jota 'päähenkilö' kerronnallisessa mielessä tavoittelee, on hidastaa ilmastonmuutosta pohjoisilla alueilla vähentymällä mustan hiilen käyttöä. 'Päähenkilön' ollessa presidentti Niinistö, tarinan 'lähettäjän' rooli kaatunee yleisesti Suomen puheenjohtajuudelle, sillä periessään puheenjohtajuuden Yhdysvalloilta Suomi ilmoitti ilmastonmuutoksen torjunnan kaikkein tärkeimmäksi puheenjohtajuustavoitteekseen. 'Auttajia' eli päähenkilön tukijoita ovat kenties muut Pohjoismaat, jotka jo valmiiksi ovat huomattavasti pienempiä mustan hiilen päästäjiä kuin Suomi. 'Vastustajan' roolin asettaisin suurvaltajohtajien Trumpin ja Putinin harteille. Vastustajina heidät on esitetty

käännynnäisinä ja harhaoppisina, joita Niinistö pyrkii ojentamaan oikealle tielle eli vähentämään mustan hiilen päästöjään.

3. Tyypitarina: **Suomi ja epävarmuus, Rovaniemi silti yllätys**

Tyypitarina pohjautuu neljänteen kehykseen, ”Suomi epävarman poliittisen tilanteen uhrina” (kaavio 2). Neljännestä kehyksestä – uhrikehystä – tähän tyypitarinaan ovat vaikuttaneet kaikki sen alanarratiivit. Tyypitarina käsittelee sitä vaikeaa kansainvälispoliittista tilannetta, jossa Suomi puheenjohtajuutensa aloitti, ja joka varjosti Suomen kautta sen koko kaksivuotisen keston ajan. Jo ennen kuin Suomi virallisesti oli ottanut vastaan Arktisen neuvoston puheenjohtajuuden, *Ylellä* murehdittiin useiden asiantuntijoiden johdolla, kuinka suurvaltakiistat onnistuttaisiin pitämään poissa Arktisen politiikan keskiöstä. Kysymys kuului, kuinka Yhdysvallat ja Venäjä saataisiin toimimaan yhdessä niin, että poliittiset riidat eivät tulisi Arktisen neuvoston toimintaan mukaan (Yle Uutiset 2017j). Haasteena olivat erityisesti Yhdysvaltojen ja Venäjän kireät keskinäiset välit, mutta myös suurvaltojen nihkeä suhtautuminen ilmastonmuutoksen vastaiseen työhön. *Ylen* varhaisesta uutisoinnista sai jopa käsityksen, että Suomen puheenjohtajuuden pelättiin epäonnistuvan, ja tulevia vaikeuksia yritettiin selitellä ennakkoon, jotta vastoinkäymisiä ei nähtäisi Suomen vikana.

”– Suomen kannalta ei ole tarkoituksenmukaista ajautua törmäyskurssille Yhdysvaltojen kanssa, mutta emme myöskään ole luopumassa omista tavoitteistamme ja sitoumuksista” –Timo Soini (Yle Uutiset 2017a)

”Soini aprikoi keväällä, ettei tässä maailmantilanteessa tiedä, onko edessä tyyni purjehdus vai ahtojäitä. Ainakaan vielä suurvaltakiistat eivät ole täydellä voimalla iskeneet Arktisen neuvoston virkamiestyöhön” (Yle Uutiset 2017u)

”Presidentti Sauli Niinistö arvioi aiemmin toukokuussa, että ilmastonmuutoksen torjuntaa voi olla haastavaa pitää esillä neuvoston toiminnassa, kun Yhdysvaltojen lisäksi Venäjä on ilmaissut epäilevänsä, että ilmastonmuutos olisi ihmisen aiheuttama” (Yle Uutiset 2017h)

Suomen puheenjohtajuuskauden edetessä *Ylen* narratiiveissa voi kuitenkin aistia muutoksen. Ensimmäisen puheenjohtajuusvuoden onnistuttua jokseenkin hyvin usko Rovaniemen ulkoministerikokouksen onnistumiseen kasvaa. Otsikoissa väläytellään jopa arktisen huippukokouksen järjestämistä Suomessa.

”Suomen onnistumiseksi voikin laskea sen, että Arktinen neuvosto on pystynyt toimimaan normaalisti. Suomen johdolla Arktinen neuvosto on tarjonnut alustan maiden väliselle keskustelulle.” (Yle Uutiset 2018b)

Huippukokoushaaveista jouduttiin lopulta luopumaan Suomen puheenjohtajuuskauden käydessä vähiin, mutta erityisesti ulkoministeri Timo Soini esiintyi *Ylen* uutisissa hyvin tyytyväisenä Suomen puheenjohtajuuden sujumisesta. Soinin kerrottiin iloitsevan siitä, että suurvaltojen yhteistyö toimii Suomelle tärkeällä foorumilla Arktisessa neuvostossa:

”– Suhteet ovat kylmät, mutta eivät syväjäässä. Arktisella alueella, missä on kaikkein vilpoisinta, niin siellä työryhmät istuvat ja toimivat. Se on todella iloinen ja hyvä asia, että syväjäässä ei olla, Soini myhäili.” (Yle Uutiset 2018c)

Suomen puheenjohtajuuden alkutaipaleen varovaisemman uutisoinnin jälkeen Rovaniemen ulkoministerikokousta lähestyttiin *Ylen* uutisissa rohkein mielin. Haastavasta poliittisesta tilanteesta huolimatta Suomen kauden kerrottiin menneen hyvin, ja kauden päättävän yhteisen loppujulistuksen ennakoitiin refleктоivan tätä. Kun lopulta oli karu totuus, että Rovaniemen loppujulistusta ei tulisi syntymään, esitettiin julistuksen kaatuminen *Ylellä* yllättävän käänteenä. Aivan loppuun asti kerrottiin asiantuntijoiden johdolla, että Suomi onnistuu neuvottelemaan kompromissin. Tässä *Ylen* uutisointi poikkeaa huomattavasti arktisten erikoismedioiden uutisoinnista.

Toisin kuin arktiset erikoismediat, *Yle* ei valmistellut lukijoitaan mahdollisuuteen, ettei yhteisymmärrystä Rovaniemellä löytyisi. Sen sijaan *Yle* antoi lukijoilleen loppuun asti lupauksen siitä, että kompromissi Rovaniemellä saataisiin toteutumaan. Arktiset mediat olivat huomattavasti aiemmin valmiita ennustamaan, ettei yhteistä loppujulistusta tulla saamaan aikaiseksi. Seuraavat kolme uutista ovat samalta päivältä, 6. toukokuuta 2019,

mutta ne kertovat hyvin erilaista tarinaa. *Yle* esittää Rovaniemen julistuksen jo lähes allekirjoitettuna, ainoastaan sanamuodoista tulnaisiin enää neuvottelemaan. *Yle* jopa kuvailee julistusta Suomen puheenjohtajuuskauden onnistumisen peilinä, mitä en usko, että suomalainen julkisen palvelun media olisi tehnyt, jos julistuksen olisi tuolloin uskottu kaatuvan. *Nunatsiaq News* sen sijaan kertoi samana päivänä, että kiistat ilmastonmuutoksesta saattavat estää yhteisen julistuksen muodostamisen:

”Suomen arktinen suurlähettiläs Aleksi Härkönen on kuitenkin kertonut neuvottelujen edistyneen ja suhtautuu toiveikkaasti yksimielisyyden löytymiseen tekstistä” (Yle Uutiset 2019f)

”Suomen Arktisen neuvoston kaksivuotinen puheenjohtajuuskausi päättyy julistukseen, joka toimii samalla myös suuntaa antavana seuraavalle puheenjohtajamaalle Islannille. Julistusta voidaan pitää jonkinlaisena arviona Suomen onnistumisesta puheenjohtajana.” (Yle Uutiset 2019e)

”Arctic Council may issue no joint declaration due to disagreements over climate change” (Nunatsiaq News 2019c)

Yle Uutiset (2019k) kuvaili Suomen puheenjohtajuuskauden lopun ilmapiiriä “arktiseksi puhuriksi” joka alkoi puhaltaa vasta ulkoministerikokousta edeltävänä päivänä, kun Yhdysvallat nousi dominoimaan konsensukseen pohjaavaa arktista yhteistyötä. Yhdysvaltain ulkoministeri Mike Pompeon pitämä puhe Yhdysvaltojen arktisesta linjauksesta iski odottamattoman naulan Suomen puheenjohtajuuden arkkuun. Pompeon puhe antoi kuvan siitä, miten presidentti Donald Trumpin hallinto näkee arktisen alueen: ”aarreaittana, josta suurvallat käyvät kilpailua” (*Yle Uutiset* 2019k). Yllätyksenä tämä tuntui tulevan vain *Yle Uutisille*. Arktiset erikoismediat olivat ottaneet Rovaniemen julistuksen toteutumisesta huomattavasti epäilevämmiin kannan paljon aikaisemmin, vaikka *Ylen* ja niiden uutisointi pohjautuikin osin samojen suomalaisten haastateltavien lausuntoihin. *Yle* tuntui uskovan Suomen optimistisiin lupauksiin paremmin.

Rovaniemen kokous päättyi *Ylen* mukaan yllätykseen, mutta myös pettymykseen.

Epäonnistumista ei juurikaan kaunistella. Se tulee selväksi esimerkiksi uutisista

”Sovinnollinen yhteistyö Arktisessa neuvostossa koki kolauksen – Tutkija:

”Voimapolitiikka on tullut myös arktiselle alueelle” (*Yle Uutiset* 2019m) ja

”Huippukokous Rovaniemellä päättyi dramaattisesti: Yhteistä loppujulistusta ei tule” (*Yle*

Uutiset 2019j). Suomen tavoite, eli pitää neuvosto toimintakykyisenä ja neuvoston toiminta erillään suurvaltapolitiikasta, epäonnistui. Koska neuvosto on konsensusta tarvitseva toimielin, yhteisen julkilausuman puuttuminen voidaan melko yksioikoisesti tulkita epäonnistumiseksi. Viimeisen niitin julkilausuman arkkuun iski Yhdysvaltain ulkoministeri Mike Pompeo, joka keskittyi puheenvuorossaan Rovaniemellä varoittamaan sekä Kiinan että Venäjän vaikutusvallan kasvusta arktisella alueella, mikä oli ennenkuulumatonta Arktisessa neuvostossa, joka tähän asti oli pysynyt vahvasti irrallaan geostrategisesta suurvaltapolitiikasta. Puhe nähtiin myös selkeänä näyttönä Suomen tavoitteiden epäonnistumisesta.

Huomioitavaa on, että vaikka ulkoministerikokouksen lopputulema oli *Ylen* uutisoinnissa paitsi yllättävä, myös epätoivottu, kovin suurena tragediana Rovaniemen julistuksen puuttumista ei kuitenkaan esitetä. Tässä tulee esille toinen suuri ero *Ylen* ja arktisten erikoismedioiden välillä. Arktisen tulevaisuuden ollessa vaakalaudalla *Yle* keskittyy huolehtimaan ennemminkin siitä, ovatko kansainväliset delegaatiot viihtyneet Suomen järjestämässä ulkoministerikokouksessa. *Yle* nosti ingressiinsä esimerkiksi seuraavan lauseen, joka ei olisi tullut kuulonkaan arktisten erikoismedioiden uutisoinnissa:

”Arktisen neuvoston kokoussaldo jäi laihaksi, mutta Soini jaksoi hauskuuttaa kokousvieraita” (Yle Uutiset 2019m)

Soini myös kertoi *Ylelle* olevansa tyytyväinen huippukokouksen antiin eikä toimittajien uteluista huolimatta suostunut osoittamaan syyllistä loppujulistuksen puuttumiselle. Kautta linjan Soini kuvailee puheenjohtajuutta ja Rovaniemen kokousta onnistuneeksi. Soinin jatkuva kiistäminen siitä, että hän olisi pettynyt lopputuloksiin tosin hieman epäillään uutisissa, kuten analyysissä puheenjohtajuuskauden onnistumisesta:

”Voisi helposti ajatella, että puhetta johtaneelle Timo Soinille (sin.) kokous oli pettymys, vaikka hän sen painokkaasti ja useaan otteeseen kiisti” (Yle Uutiset 2019k)

Greimasin aktanttimallin mukaista tarinaa *Ylen* uutisten kokonaisuudesta on hankalaa luoda. Tyyppitarinan tehtävä, jota 'päähenkilö' eli Suomi kerronnallisessa mielessä tavoittelee, on olla ajautumatta törmäyskurssille Yhdysvaltojen kanssa, mutta samalla pitää kiinni puheenjohtajuusohjelmansa tavoitteista. 'Päähenkilön' ollessa Suomi, 'lähettäjän' kenties Suomen puheenjohtajuusohjelma, ja 'auttajia' muut neuvoston maat Yhdysvaltoja lukuun ottamatta, 'vastustajan' roolin jako muuttuu vaikeaksi. Julistuksen puuttuminen kehystetään eittämättä epäonnistumisena, joskaan ei kovin vakavana sellaisena, mutta syyllistä ei juuri etsitä. Syyttävää sormea ei *Ylellä* osoiteta ainakaan Suomen puheenjohtajuuden suuntaan, mutta yllättävää kyllä, myös Yhdysvaltojen syyttelyä esiintyy *Ylen* aineistossa erittäin vähän. Yksittäisten syyllisten sijaan Rovaniemen julistuksen kaatuminen esitetään ennemminkin monimutkaisen poliittisen tilanteen seurauksena:

"Eri asia sitten on, olisiko kukaan onnistunut paremmin nykyisessä kansainvälisessä ilmapiirissä." (Yle Uutiset 2019k)

Tässä alaluvussa olen eritellyt *Ylen* narratiiveja Suomen puheenjohtajuuskaudesta Arktisessa neuvostossa. Toisin kuin aineiston ensimmäisen osan narratiivit, jotka olivat pitkälti tavoitepohjaisia, nämä *Ylellä* kerrotut tarinat Suomen puheenjohtajuudesta maalavat kuvan koko kaksivuotisesta kaudesta. Puheenjohtajuuden mittaan vaihtelevat narratiivit luovat siten erinomaisen mahdollisuuden vertailla narratiiveja Suomen tavoitteista ja Suomen teoista puheenjohtajana. Tämän tutkielman johtopäätöksissä hyödynnän näitä eroavia narratiiveja arvioidakseni Suomen puheenjohtajuuskauden onnistumisia ja epäonnistumisia. Sitä ennen käsittelen kuitenkin vielä aineistoni kolmannen ja viimeisen osan.

5.3 "Moraalinen epäonnistuminen puheenjohtajana" – Narratiivit arktisten erikoismedioiden uutisissa

Tässä alaluvussa käsittelen Arktisten erikoismedioiden narratiiveja Suomesta arktisen neuvoston puheenjohtajana. Viimeinen osa analysoitavaa aineistoani koostuu kolmesta arktisesta mediasta keräämästäni uutisartikkelista. Nämä kolme mediaa ovat: *Arctic Today* (7 artikkelia), *High North News* (6 artikkelia) ja *Nunatsiaq News* (7 artikkelia).

Kuten aiemmissakin aineiston osissa, olen eritellyt narratiivit muutaman tunnusomaisen kehysten alle (kaavio 3). Tästä aineistosta tunnistin neljä vallitsevaa kehystä, joissa kaikissa luonnehditaan Suomea neuvoston puheenjohtajana eri näkökulmasta. Jokainen kehys antaa siis narratiiveilleen oman temaattisen asiayhteytensä. Ensimmäisessä kehyksessä Suomen puheenjohtajuutta käsitellään Suomen ympäristötavoitteiden ja kestävä kehityksen tavoitteiden kautta. Toisessa Suomen puheenjohtajuus nähdään alusta asti alavireisenä kokonaisuutena, joka huipentui yhteisen loppujulistuksen kaatumiseen. Kolmannessa kehyksessä puidaan Suomen mahdollisuuksia ylläpitää rauhaa arktisten valtioiden välillä kansainvälisen yhteistyön avulla. Neljäs ja viimeinen kehys heijastelee Suomen omia tavoitteita maan asetettua kaudelleen tavoitteeksi vahvistaa brändiään arktisena osaajana. Kuten aiemmissakin aineiston osissa, nämä kehukset ovat uutisteksteissä osin sekoittuneet ja tätä tutkimusta varten olen erottelut ne omiksi kehyksikseen. Osa uutisista on kuitenkin edustanut vahvasti vain yhtä tunnistamistani kehyksistä, ja vain harvoissa oli mainittu kaikki neljä kehystä.

Jokaisesta neljästä kehyksestä olen jälleen nostanut esille kuusi minusta tärkeintä narratiivia eli tapaa tai toimijuutta, jolla Suomen puheenjohtajuutta on aineistossa luonnehdittu. Näiden kehysten ja narratiivien pohjalta luon aktanttimallia käyttäen kaksi tyyppitarinaa, joissa yhdistelen palasia eri kehyksistä ja narratiiveista.

<u>Suomi ilmastokeptisyyden lopettajana</u>	<u>Suomi epäonnistuneena puheenjohtajana</u>	<u>Suomi yhteistyön lähettiläänä</u>	<u>Suomi arktisena erikoisosajana</u>
Suomi jatkaa Obaman hallinnon aikaista painotusta ympäristönsuojelussa ja ilmastonmuutoksen torjunnassa . Pariisin ilmastopöytäkirjan kulmakivenä.	Suomi hoiti joitain asioita puheenjohtajana hyvin, mutta tärkein, eli konsensuksen ylläpitäminen arktisten maiden kesken epäonnistui	Suomen ennakoitiin kaudellaan ylläpitävän rauhaa Arktiksella kansainvälisen yhteistyön kautta ja pitävän täten alueen vapaana konflikteista	Meteorologinen tutkimus ja yhteistyö Suomen suurin saavutus puheenjohtajana
Suomen huoli USA:n kielteisestä suhtautumisesta ilmastonmuutoksenvastaisiin toimiin jo ennen Suomen puheenjohtajuuskauden alkua	Yhteisen loppujulistuksen puuttuminen oli moraalinen epäonnistuminen Suomelle - pääsyyllinen kuitenkin USA:n muuttunut ulkopolitiikka	Kaikkien jäsenmaiden ulkoministerit olivat paikalla arktisessa ulkoministerikokouksessa vasta toista kertaa neuvoston historiassa. Suomi onnistui pitämään kaikki osapuolet mukana keskusteluissa	Suomi halusi turvata arktisen yhteisöjen tulevaisuuden parantamalla alueen telekommunikaatioyhteyksiä ja taloudellista kehitystä
Toivo, että Suomen vahva puheenjohtajuusohjelma yhdistäisi Arktista neuvostoa huolimatta USA:n ja Venäjän välisistä jännitteistä ja ilmastokeptisyydestä	Suomella ei ollut tarpeeksi kunnianhimoisia tavoitteita puheenjohtajuuskaudelleen, joten saavutuksetkin jäivät vähäisiksi	Suomen tavoitteena oli edistää kaupan rajoitteiden purkamista arktisten maiden välillä	Suomi loistaa teknologiassa koska se on arktinen maa , ei siitä huolimatta
Kestävän kehityksen liiketalousmahdollisuudet Arktiksella	Puheenjohtajan lausunnon julkaiseminen oli Suomelta hieno ratkaisu yhteisen loppujulistuksen kaaduttua	Suomi painotti kilpajuksen arktisille luonnonvaroilta olevan utopiaa	Suomen maine koulutuksen mallimaana: tavoitteet parantaa toisen asteen koulutusmahdollisuuksia arktisella alueella
Tuloksena raportteja ja tutkimustuloksia ympäristönsuojelun saralla, ei sitovia sopimuksia	Suomi ei epäonnistunut ainoastaan konsensuksen ylläpitämisessä vaan totaalisesti myös neuvoston pitkän aikavälin strategian luomisessa	Rovaniemen ministerikokouksessa Suomi korosti arktista yhteistyötä , kun taas USA painotti arktisten konfliktien uhkaa	Suomi astui virkaansa toivoen vahvistavansa brändiään arktisenä osajana
Suomi keskittyi kaudellaan luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen, ilmansaasteiden vähentämiseen ja ilmastonmuutokseen sopeutumiseen	Suomen puheenjohtajuuskausi oli alavireinen jo ennen lopullista epäonnistumista	Muistelu Suomen menneisyydestä arktisen yhteistyön vahvana eteenpäin viejänä (Rovaniemi-prosessi)	Suomen arktisella tietotaidolla tartutaan ilmastonmuutoksen haasteisiin

Kaavio 3: Kooste neljästä pääkehiksestä ja niiden narratiiveista Suomen puheenjohtajuudesta Arktisten erikoismedioiden uutisissa.

Seuraavaksi luon kaksi tyyppitarinaa edellä mainittuja kehyksiä ja narratiiveja yhdistelemällä. Tyyppitarinoissa hyödynnän Greimasin aktanttimallia.

1. Tyyppitarina: **Yhdysvaltojen varjo Suomen puheenjohtajuuden yllä**

Tämä tyyppitarina pohjautuu ensimmäiseen ja toiseen kehykseen, ”Suomi ilmastokestävyyden lopettajana” ja ” Suomi epäonnistuneena puheenjohtajana” (kaavio 3). Kehyksessä korostuvat ensimmäisen kehyksen kolme ensimmäistä alanarratiivia ja toisen kehyksen kaksi ensimmäistä narratiivia.

Arctic Todayn, High North Newsin ja Nunatsiaq Newsin uutisoinnin perusteella Suomen puheenjohtajuuskautta Arktisen neuvoston johdossa varjosti lähinnä yksi asia – Yhdysvallat. Selvimmin Yhdysvaltojen rooli korostuu ministerikokouksen yhteisen loppujulistuksen kaatumisessa. Kansainväliset ilmastopöytäkirjat ovat olleet presidentti Donald Trumpin hallinnon aikana Yhdysvalloille vaikea pala. Jo vuonna 2017 Alaskan Fairbanksissa pidetyssä ministerikokouksessa Trumpin hallinto halusi lieventää Pariisin sopimusta koskevaa kohtaa loppujulistuksessa, jonka jo osa ministereistä oli hyväksynyt. Loppujulistuksessa todettiin lopulta ainoastaan, että Pariisin sopimus on voimassa ja yhteisiä toimia sen toteuttamiseksi tarvitaan.

Yhdysvaltojen rooli Suomen puheenjohtajuuden arvioinnissa on kuitenkin monisäikeisempi kuin nopeasti olettaisi. Useammassakin aineiston uutisessa Suomen puheenjohtajuuskauden onnistumista verrataan aiempien puheenjohtajamainien saavutuksiin Arktisen neuvoston johdossa. Ja Suomea edeltänyt puheenjohtajamaa, joka luovutti johtajuuden Suomelle Alaskan ministerikokouksessa, oli juuri Yhdysvallat. Ennen Trumpin nousua valtaan Yhdysvallat toi puheenjohtajamaana Arktisen neuvoston toimintaan pitkäjänteisyyttä. Barack Obaman hallinnon johdolla aloitettiin monia paikallisia projekteja ilmastonmuutosta vastaan. Yhdysvallat teki töitä ilmastonmuutoksen alueellisen torjumisen puolesta ja vei eteenpäin hanketta mustan hiilen ja metaanipäästöjen vähentämiseksi. (Yle Uutiset 2017e). Esimerkiksi *High North News* (2019a) kirjoittaa, ettei Suomen kausi ollut ”mahtava puheenjohtajuus, kuten edellinen, Yhdysvaltain puheenjohtajuus 2015-2017”. Tuolloin suurvallan johdossa olleesta Obamasta tuli

ensimmäinen Yhdysvaltain presidentti, joka astui jalkansa arktiselle alueelle. Monessa uutisessa nostetaan esille Obaman hallinnon aikaiset useat konkreettiset teot ja aloitteet muun muassa arktisen ympäristönsuojelun saralla, joita Suomen puheenjohtajuuskaudella yksinkertaisesti jatkettiin. Vastaavia suuria tekoja ympäristön eteen Suomen puheenjohtajuuskaudella ei nähty.

Myönnytyksiäkin vertailussa Suomen ja Yhdysvaltojen puheenjohtajuuksien välillä annettiin. *High North News* (2019a) myönsi, että suurien ratkaisujen puuttuessaakin ”Suomen puheenjohtajuus on ollut erittäin tehokas puheenjohtajuus. Kulissien takana työryhmissä on tehty paljon erittäin tärkeää työtä Suomen johdolla”. Myös *Arctic Today* (2019c) kirjoitti, että Suomen puheenjohtajuuskausi olisi ansainnut päätökseen yhteisen loppujulistuksen ja että Suomi suoriutui tehtävästään niin hyvin kuin mahdollista senhetkisessä maailmanpoliittisessa tilanteessa:

“The Finnish chairmanship did not get the ending it would have deserved in the form of a ministerial declaration. However, Finland succeeded as well as was possible in the current world situation” (Arctic Today 2019c)

Yhdysvaltojen Suomen puheenjohtajuuskauden ylle langettama varjo on kerronnallisesti erittäin kutkuttava, edes mainitsematta kuinka ironisen käänteen presidentinvaihdos Yhdysvaltojen arktiseen politiikkaan, ja samalla Suomen kauteen Arktisen neuvoston johdossa, teki. Puheenjohtajana kaudestaan kenties tyydyttävästi suoriutunut Suomi ei kyennyt yltämään Yhdysvaltojen ”mahtavan puheenjohtajuuden” tasolle Arktisen neuvoston johtajana, ja samalla suurimpana syntipukkina Suomen epäonnistumiseen näyttäytyi sama Yhdysvallat.

Tyypitarinan ’päähenkilönä’ näyttäytyvä Suomi saa ’vastustajakseen’ kaksikasvoisen vihollisen Yhdysvallat. Tyypitarinan tehtävä, jota päähenkilö kerronnallisessa mielessä tavoittelee, on ympäristön suojeleminen Arktiksella. Yhtäältä Yhdysvallat näyttäytyy myös tarinan ’lähettäjänä’, eli tahona, joka osoittaa Suomelle tavoittelemisen arvoisen asian, ympäristösopimusten ylläpitämisen arktisella alueella. Tämä ’lähettäjänä’ toimiva Yhdysvallat eroaa kuitenkin tarinan ’vastustajana’ olevasta Yhdysvalloista siinä, että sen

johdossa on presidentti Barack Obama. Rovaniemen ministerilausunnon kaatavan Yhdysvaltain hallintoa puolestaan johtaa Pariisin ilmastopimuksesta irtautunut presidentti Donald Trump. Toissijaisena 'vastustajana' voidaan pitää Venäjää, jota useissa uutisteksteissä tituleerataan kansainvälisen ilmastopoliitikan villiksi kortiksi. Loput kuusi Arktisen neuvoston jäsenvaltiota ovat tarinan 'auttajia', jotka toimivat Suomen tukena ilmastotavoitteiden saavuttamisessa tai edes niistä maininnan saamisessa ministerikokouksen loppujulistukseen. Yhteisen julistuksen kaaduttua nämä auttajat tukevat Suomea päätöksessä tehdä oma erillinen, puheenjohtajan lauselmansa, jossa ilmastomuutoksen vastaiset toimet ja kansainväliset ilmastopimukset nostetaan tärkeään asemaan. Erityisen selkeästi narratiivin roolit tulevat esiin esimerkiksi tässä *Arctic Todayn* (2017b) katkelmassa, jossa kuvaillaan Suomen yrittävän päihittää Yhdysvaltojen ja Venäjän ilmastokriittisyyttä sitoutumalla puheenjohtajana vahvasti ilmastomuutoksen vastaisiin toimiin:

“Finland as seeking to combat the “threat of the US and Russia tearing up commitments to combat global warming.” (Arctic Today 2017b)

Suomen vertailu Yhdysvaltoihin puheenjohtajanaan sai arktisten erikoismedioiden uutisoinnissa palstatilaa muissakin merkityksissä kuin yksinkertaisessa paremmuuskilpailussa. Suuremmassa mittakaavassa muutos nähtiin puheenjohtajuuden siirtymisenä Pohjois-Amerikasta (Kanada 2013–2015, Yhdysvallat 2015–2017) Eurooppaan (Suomi 2017–2019, Islanti 2019–). *High North Newsin* (2017a) mukaan Suomella ei puheenjohtajana ole Amerikan pohjoisosien kaltaisia sosiaalis-taloudellisia haasteita. Puheenjohtajuuden siirtyessä Suomeen tullaan Arktisessa neuvostossa ”keskittymään enemmän liiketoimintaan, suomalaiseen osaamiseen ja suomalaiseen teknologiaan”. Puheenjohtajuuskauden alkupuolen uutisointi Arktisissa erikoismedioissa heijastelikin narratiiveiltaan Suomen puheenjohtajuudelleen itse asettamia tavoitteita. Suomi pohjoisena maana ja Suomi pohjoisena osaajana pohjusti narratiivin, jossa Suomi esitettiin pohjoisena liiketoiminnan keskuksena. Koulutukseen keskittymistä pidettiin puheenjohtajamaalle erikoisena prioriteettina, mutta se tunnuttiin hyväksyvän Suomen vahvan koulutusosaamis-brändin takia. Meteorologian esille nostamista pidettiin puheenjohtajuuskauden alussa kurioositeettina, mutta myöhemmässä uutisoinnissa Suomen

meteorologisen yhteistyön ja tutkimuksen saralla ottamia edistysaskelia pidettiin Suomen suurimpana yksittäisenä saavutuksen Arktisen neuvoston puheenjohtajana.

2. Tyypitarina: **Alavireisen puheenjohtajuuskauden dramaattinen lopetus**

Seuraava tyypitarina heijastelee edellistä siinä mielessä, että siinä korostetaan Suomen vähäisiä onnistumisia Arktisen neuvoston johdossa. Tämä tyypitarina pohjaa kehykseen ”Suomi epäonnistuneena puheenjohtajana” ja se edustaa kehyksen kaikkia alanarratiiveja (kaavio 3). Suomen puheenjohtajuuskauden päättänyt Rovaniemen ministerikokous esitetään tässä tyypitarinassa totaalisenä ja moraalisenä epäonnistumisena ja syyllisenä siihen pidetään Yhdysvaltain ilmastokriittisyyden lisäksi myös Suomea. Tyypitarinan tehtävä, jota ’päähenkilö’ eli Suomi kerronnallisessa mielessä tavoittelee, on selvittää kunnialla puheenjohtajuuskaudestaan Arktisessa neuvostossa toteuttaen mahdollisuuksien mukaan puheenjohtajuusohjelmansa tavoitteita. ’Päähenkilö’ on Suomi, ’lähettäjä’ jälleen Suomen puheenjohtajuusohjelma sekä arktinen strategia, ja ’auttajia’ muut neuvoston maat Yhdysvaltoja lukuun ottamatta. ’Vastustajan’ rooli kaatuu ilmastokriittiselle, Trumpin hallituksen johtamalle Yhdysvalloille mutta myös Suomelle itselleen. Suomella ei katsota olleen tarpeeksi kunnianhimoisia tavoitteita puheenjohtajuuskaudelleen, joten sen saavutuksetkin jäivät vähäisiksi.

Suomi lähti puheenjohtajuuskauteensa vahvalla yhteistyöteemalla. Aineiston artikkeleissa haastateltujen suomalaisedustajien mukaan mahdolliset arktiset konfliktit ja erimielisuudet pidettäisiin Suomen kaudella loitolla kansainvälisen yhteistyön avulla. Rauhanomaisen yhteistyön luvattiin jatkuvan niin arktisten maiden välillä kuin arktisten ja ei-arktistenkin maiden kesken. Loppujen lopuksi Suomi kuitenkin epäonnistui ei ainoastaan konsensuksen – ja samalla myös yhteisen julistuksen – kaatuessa, vaan totaalisesti myös neuvoston pitkän aikavälin strategian luomisessa. Muun muassa *High North Newsin* (2019b) Rovaniemen ministerikokousta edeltävässä uutisessa mainitaan, että jos arktiset valtiot eivät Suomen johdolla pääse yhteisymmärrykseen ilmastomuutoksen vastaisista toimista, voidaan tätä pitää moraalisenä epäonnistumisena:

*“It would be a moral failure if the Arctic states do not reach agreement on a statement about climate in their joint declaration, expert says”
(High North News 2019b)*

Kahden suurimman epäonnistumisensa eli loppujulistuksen ja pitkän aikavälin strategian puuttumisen lisäksi Suomi saa tässä narratiivissa kritiikkiä kaikin puolin alavireisestä kaudestaan. Puheenjohtajana Suomi ei saavuttanut mitään uusia sitovia sopimuksia, vaan ”keskittyi kaudellaan biodiversiteetin ylläpitämiseen, ilmansaasteiden estämiseen ja ilmastonmuutokseen sopeutumiseen” (Nunatsiaq News 2019a). Näistä kieltämättä hyvistä toimista huolimatta Suomen kautta kuvaillaan aineistossa hiljaiseksi. Esimerkiksi *High North News* (2019a) kuvailee Suomen kauden olleen niin hiljainen, että ajoittain on vaikuttanut, ettei mitään ole saavutettu sitten 2017 toukokuun:

“Compared to previous chairmanships, Finland’s could be viewed as relatively quiet and, at times, it even seems that not much has been achieved since May 2017” (High North News 2019a)

Suomen puheenjohtajuuskauden alavireisyyttä pohditaan arktisissa erikoismedioissa myös Suomen arktisen historian kautta. Ainakin *High North News* (2017a) nosti Suomen puheenjohtajuuden onnistumista arvioivassa analyysissään esille Suomen 90-luvulla alullepaneman Rovaniemi-prosessin, joka oli Arktisen neuvostoon syntyyn johtanut kipinä. Sittemmin Suomen johtajuus pohjoisella alueella on kuitenkin muuttunut *High North Newsin* mukaan hiljaisemmaksi:

“Finland used to be a leader in regional cooperation. But in the 2000s it became much quieter” (High North News 2017a)

Vielä lopuksi nostan esille Suomen oman suhtautumisen puheenjohtajuuskautensa yllättävään loppuun. Suomea Rovaniemen ministerikokouksessa edustanut ulkoministeri Timo Soini kertoi haastattelussa olevansa tyytyväinen puheenjohtajuuskauden päättäneeseen ministerikokoukseen ja kommentoi, että tulokset olisivat voineet olla huonommatkin:

“I am happy with the result. The result could have been worse,” Soini said after the meeting, as he handed the chairmanship of the Arctic Council for the next two years to Iceland” (Arctic Today 2019b)

Kommentti antaa katkeran maun Suomen puheenjohtajuuskaudelleen asettamista tavoitteista ja niiden vähäisestä toteutumisesta. Kun uutista lukee kertomuksena, välittää se kuvan, että Suomi pesi mieluusti kätensä epäonnistuneesta tehtävästä hymyissä suin vain, koska sai sen vietyä loppuun.

Tässä analyysiluvussa olen tarkastellut Suomen puheenjohtajuusohjelman ja arktisen strategian sekä *Yle Uutisten* ja arktisten erikoismedioiden kehyksiä ja narratiiveja Suomesta arktisen neuvoston puheenjohtajana. Analyysi osoitti, että median narratiivit Suomen puheenjohtajuudesta Arktisessa neuvostossa korostivat Suomen valtion strategisen narratiivin mukaisesti neuvoston keskeisiä tehtäviä: arktista osaamista, ympäristönsuojelua ja kansainvälistä yhteistyötä. Tutkimuksesta kävi ilmi, että Suomen valtion tuottamaa strategista narratiivia toistettiin mediassa paljon puheenjohtajuuskaudesta uutisoitaessa. Rovaniemen ministerikokouksen raportoinnissaan sekä *Yle* että arktiset erikoismediat olivat kuitenkin valmiita haastamaan Suomen valtion strategista narratiivia ja kritisoimaan Suomen puheenjohtajuutta. Aiemman tutkimuksen tuloksista poiketen konfliktikehys ei painottunut uutisoinnissa. Arktisten sotilaallisten konfliktien mahdollisuudesta ei ollut aineistossa yhtäkään mainintaa ja poliittisten vastakkainasettelujen maalaamista esiintyi vain vähän.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

”Not an unexpected outcome” (High North News 2019d)

Tässä pro gradu -tutkielmassa halusin Suomen Arktisen neuvoston puheenjohtajuuden kontekstissa analysoida, kuinka valtiot tuottavat strategisia narratiiveja ja pyrkivät niillä vaikuttamaan saamansa mediahuomion luonteeseen. Tutkimuksen viitekehyksenä olivat strategiset narratiivit kansainvälisen politiikan tutkimuksesta, mediatekstien kehystäminen ja narrativisointi journalistiikan ja viestinnän tutkimuksesta sekä arktista aluetta käsittelevä tutkimus rauhan- ja konfliktitutkimuksen kentältä. Aineistoni pohjalta selvitin, millaisen strategisen narratiivin avulla Suomen valtio pyrki määrittelemään, kuinka arktinen poliittinen järjestelmä toimii ja mikä Suomen rooli siinä on. Aloitin tutkimuksen lähtöolettamalla, että median narratiivit arktisesta alueesta etsivät parhaillaan uusia muotoja pyrkiessään sopeutumaan arktisen alueen muuttuvaan todellisuuteen. Olen hahmotellut, millaisia nuo narratiivit olivat Suomen Arktisen neuvoston puheenjohtajuudesta uutisoitaessa.

Tässä luvussa kokoan tutkimustuloksiani yhteen. Arvioin, millaisella strategisella narratiivilla Suomen valtio määritteli Suomen arktista toimijuutta ja kuinka paljon *Yle* ja arktiset erikoismediat toistivat tätä valtakertomusta. Pohdin, missä määrin uutisointi Suomen puheenjohtajuudesta heijasteli Suomen valtion tuottamaa valtakertomusta ja missä määrin mediat haastoivat sitä omilla vastakertomuksillaan. Lisäksi vertailen löytämiäni narratiiveja ja kehyksiä aiempaan tutkimukseen. Tutkin, korostuiko konfliktikehys aiemman tutkimuksen ehdottamalla tavalla arktisesta alueesta uutisoitaessa myös Suomen puheenjohtajuuskaudella vai käytettiinkö uutisoinnissa enemmän Suomen valtion tuottaman valtakertomuksen kanssa linjassa olevia yhteistyökehystä ja ympäristökehystä. Pohdin myös, nousiko aineistosta esiin uusia kehyksiä, joita aiemmassa tutkimuksessa ei ole tunnistettu. Tämän jälkeen pohdin tutkimukseni relevanssia tutkimuskentälle, arvioin tutkimustani kriittisesti ja ehdotan mahdollisia aiheita jatkotutkimukselle.

6.1 Tulokset

Toteutin analyysini narratiivianalyysinä ja sovelsin siinä strategisten narratiivien analyysia, aktanttianalyysia ja tyyppitarinoiden rakentamista. Näillä menetelmillä etsin aineistostani hallitsevia kehyksiä ja niiden piiriin kuuluvia narratiiveja. Kehyksellä tarkoitan mediaesitykselle tuotettua temaattista asiayhteyttä ja narratiivilla tarkoitan kertomusta, tarinaa tai tapahtumaketjua (ks. Heikkinen, 2018, s. 172-173). Mediaesityksen narratiiviseen rakenteeseen on yleensä upotettu sisäistä arviointia kertomuksen toimijoiden identiteetistä ja toiminnasta. Tunnistin aineistostani hallitsevia kehyksiä sekä tarkastelin narratiiveja, joita olin kussakin kehyksessä esiintyi.

Arktinen strategia ja puheenjohtajuusohjelma	Arktinen Suomi arktisena huippuosajana	Kestävän kehityksen periaatteita kunnioittava Suomi	Kansainvälistä arktista yhteistyötä ja vakautta johtava Suomi	
Ylen Uutisten artikkelit	Suomi johtavana arktisena osajana	Suomi edesauttamassa puhdasta arktista luontoa	Suomi hyödyntämässä arktisen alueen talousmahdollisuuksia	Suomi epävarman poliittisen tilanteen uhrina
Arktisten erikoismedioiden artikkelit	Suomi arktisena erikoisosajana	Suomi ilmastokeptisyyden lopettajana	Suomi yhteistyön lähettiläänä	Suomi epäonnistuneena puheenjohtajana

Kaavio 4: Kooste aineiston kehyksistä. Samantapaiset kehykset ovat taulukossa päällekkäin.

Ensimmäiseksi selvitin Suomen arktista strategiaa ja Arktisen neuvoston puheenjohtajuusohjelmaa tutkimalla, millaisella strategisella narratiivilla Suomen valtio määritteli Suomen arktista toimijuutta ja Arktisen neuvoston puheenjohtajuutta. Tunnistin Suomen valtion tuottaman strategisen narratiivin Suomen puheenjohtajuudesta kirjoittamisen valtakertomukseksi, koska siinä esitetty kuva Suomesta arktisena toimijana otettiin hyvin vastaan paitsi *Ylellä* myös kansainvälisissä arktisissa erikoismedioissa. Valtakertomuksella tarkoitan hallitsevaksi koettua tarinalinjaa, legitimoitua ajattelutapaa tai virallista totuutta jostakin yhteisöllisestä asiasta (Mäkelä, 2019, s. 6). Suomen valtion

arktisella strategialla ja puheenjohtajuusohjelmalla tuottama valtakertomus muodostuu kolmesta kehyksestä Suomesta 1) arktisena huippuosajana, 2) kestävän kehityksen kunnioittajana sekä 3) yhteistyön ja vakauden ajajana (kaavio 4). Näistä kehyksistä kaksi jälkimmäistä vastaavat luvussa kolme esittelemiäni aiemman tutkimuksen tunnistamia arktisen alueen mediakehyksiä, ympäristökehystä ja yhteistyökehystä.

Strategisessa narratiivissaan Suomi halusi esittää itsensä kansainvälistä arktista yhteistyötä ja vakautta johtavana arktisena toimijana. Tavoiteltu arktisen politiikan johtoasema ei näyttäytynyt vain kaksivuotisena puheenjohtajuuskautena, vaan pohjautui aina 90-luvun Rovaniemi-prosessiin saakka. Samalla Suomi pyrki vahvistamaan mainettaan arktisena huippuosajana esittämälle ratkaisuehdotuksia arktisille ongelmille hyötyen samalla itse taloudellisesti. Yleinen poliittinen tilanne näyttäytyi narratiiveissa toisaalta syynä sille, miksi Suomen johtoasemaa arktisissa suhteissa tarvittiin, mutta samalla Suomen 'vastustajana'. Arktisten valtioiden väliset jännitteet muun muassa estivät Suomea järjestämästä toivomaansa arktista huippukokousta. 'Vastustajana' näyttäytyi myös ilmastotavoitteissa vastaan haraava Yhdysvallat, kun taas Suomen 'auttajina' toimivat muut Arktisen neuvoston jäsenmaat, jotka Suomen tavoin olisivat kaivanneet tiukempaa sitoutumista ilmastomuutoksen vastaisiin toimiin.

Määriteltyäni Suomen valtion tuottaman strategisen narratiivin, tutkin sen vastaanottoa mediassa. Tarkastelin, missä määrin *Yle* ja arktiset erikoismediat tuottivat vastakertomuksia Suomen arktisen strategian ja puheenjohtajuusohjelman linjaamalle strategiselle narratiiville, jota kutsun valtakertomukseksi. Suomen valtion tuottama strateginen narratiivi otettiin hyvin vastaan paitsi *Ylellä*, myös kansainvälisissä arktisissa erikoismedioissa. Valtakertomuksen kuvaa arktisesta Suomesta ympäristönsuojelun, yhteistyön ja arktisen osaamisen toimijana toisinnettiin paljon aineiston uutisteksteissä, mutta myös vastakertomuksia tälle narratiiville tuotettiin etenkin puheenjohtajuuden loppupuolella. *Ylen* ja arktisten erikoismedioiden uutisaineistostani löysin sekä aiemman tutkimuksen pohjalta odottamiani kehyksiä että uusia kehyksiä.

Ylen osuudesta aineistosta tunnistin neljä hallitsevaa kehystä: ympäristökehysten, arktisen erikoisosaamisen kehysten, talouskehysten sekä uhrikehysten (kaavio 4). Näistä ympäristökehys ja arktisen erikoisosaamisen kehys olivat yhteisiä valtakertomuksen kanssa. Nämä kaksi toisintavat melko tarkasti Suomen valtion strategista narratiivia Suomen arktisesta toimijuudesta. Näiden lisäksi aineistossa esiintyvät talouskehys sekä hieman monimutkaisempi uhrikehys. Talouskehys tiivistyi *Ylen* aineistossa ennen kaikkea kahteen henkilöön: Jäämeren radan äänekkäisiin puolestapuhujiin Timo Soiniin ja Tero Vaurasteen. Uhrikehysten narratiiveissa Suomi esitetään epäonnistuneen puheenjohtajuudessa monimutkaisen kansainvälisen poliittisen tilanteen takia. Suomi kuvataan uhrina, joka parhaimmista aikomuksistaan huolimatta ei kyennyt saavuttamaan lukuisia tavoitteitaan Arktisen neuvoston puheenjohtajana eikä tuomaan neuvoston jäsenmaita yhteisymmärrykseen Rovaniemen ministerikokouksessa. Seuraava lainaus tiivistää uhrikehysten narratiivit osuvasti: ”Eri asia sitten on, olisiko kukaan onnistunut paremmin nykyisessä kansainvälisessä ilmapiirissä” (Yle Uutiset 2019k). Suomen myönnetään epäonnistuneen, mutta kehysten narratiivit esittävät Suomen uhrina, ei aktiivisena toimijana, joka olisi mitenkään voinut vaikuttaa lopputulemaan. Yhteislausuman kaatuminen Rovaniemellä oli jotakin, joka *tapahtui* Suomelle, se ei tapahtunut Suomen *takia*.

Aineiston kolmas osa, arktisten erikoismedioiden osa, on kenties aineiston mielenkiintoisin. Ennako-oletukseni oli, että median *Yle* olisi herkempi toisintamaan Suomen valtion strategisia narratiiveja, ja siten odotukseni mahdollisista vastakertomusten tuottajista kohdistuivat arktisiin viestimiin. Arktisten erikoismedioiden uutisista nostin esiin neljä hallitsevaa kehystä, joita lyhyesti kutsun ympäristökehykseksi, yhteistyökehykseksi, arktisen erikoisosaamisen kehykseksi sekä epäonnistumiskehyykseksi (kaavio 4). Arktisista erikoismedioista tunnistamani kehukset jakaantuvat *Yleä* selkeämmin puheenjohtajuuskauden alku- ja loppupuolen kehyyksiksi. Suomen aloitettua Arktisen neuvoston puheenjohtajana arktisissa erikoismedioissa korostuivat Suomen valtion strategisen narratiivin kolme kehystä: ympäristökehys, yhteistyökehys ja arktisen erikoisosaamisen kehys. Verrattuna Suomen arktiseen strategiaan, puheenjohtajuusohjelmaa tai *Ylen* uutisiin, olivat näiden kehysten sisällöt kuitenkin tunnistettavasti erilaisia. Ympäristökehysten narratiiveissa Pariisin sopimukseen sitoutuneesta Suomesta maalailtiin vastavoimaa Yhdysvaltojen ja Venäjän kriittiselle

suhtautumiselle ilmastonmuutoksen vastaisiin toimiin. Yhteistyökehyyksen narratiiveissa korostui samankaltainen asettelu, jossa pienen Suomen toivottiin ylläpitävän rauhaa arktisella alueella suurvaltojen välisten jännitteiden kiristyessä. Kehyksen narratiiveissa jopa muisteltiin 90-luvun Rovaniemi-prosessia ja Suomen menneisyyttä aktiivisena arktisen yhteistyön vahvana eteenpäin viejänä. Puheenjohtajuuskauden loppupään kehys, epäonnistumisen kehys, oli kenties seurausta näiden korkeiden odotusten kaatumisesta. Kun Suomesta oli ensin toiveikkaasti maalailtu kuva arktisen pelastajana, suurvaltapolitiikan liennyttäjänä ja arktisen rauhan takaajana, oli pudotus Rovaniemen ministerikokouksen todellisuuteen kova.

Aineistoni mediateksteistä nousi esiin kaksi kehystä, joiden sisältämät narratiivit tulkitsen vastakertomuksiksi Suomen vastakertomuksiksi Suomen arktisen strategian ja puheenjohtajuusohjelman linjaamalle strategiselle narratiiville Suomen toimijuudesta Arktisen neuvoston puheenjohtajana. Nämä kehykset ovat arktisten erikoismedioiden 'epäonnistumiskehys' ja *Ylen* 'uhrikehys', joilla molemmilla kuvattiin sekä Rovaniemen epäonnistunutta ministerikokousta sekä arvioitiin Suomen puheenjohtajuuskauden onnistumista kokonaisuudessaan. Siinä missä Suomen valtion tuottama valtakertomus maalasi Suomesta kuvaa kestävään kehitykseen sitoutuneena arktisena erikoisosaajana, joka johtaisi kansainvälistä arktista yhteistyötä ja rauhaa Arktiksella, tyrmäsivät vastakertomukset lähes kaikki nämä narratiivit.

Aiemman tutkimuksen pohjalta en osannut odottaa, että talouskehys tai arktisen erikoisosaamisen kehykset nousisivat aineistossa niin suureen rooliin. Osaltaan näiden kehysten käyttöä selittänevät Suomen arktisen strategian ja puheenjohtajuusohjelman vahva painotus suomalaisen osaamisen, kuten puhtaan teknologian ja opettajakoulutuksen, viennistä arktisella alueella. Toinen, valtakertomuksen (ja itse asiassa koko arktisen neuvoston vaikutusvallan) ulkopuolelta uutisteksteihin päätynyt tekijä on Jäämeren ratahanke, joka osaltaan korosti erityisesti talouskehyyksen käyttöä arktista neuvostoa koskeneissa uutisissa. *Ylen* ja arktisten medioiden Suomen puheenjohtajuutta käsittelevistä kehyksistä yhteistyökehys on linjassa sekä Philip Steinbergin (2014), että Andrew Chaterin ja Mathiu Landriaultin (2016) Arktisesta neuvostosta uutisointia koskevien tutkimusten

kanssa. Myös ympäristökehys oli aiemman tutkimuksen pohjalta odottamani kehys ja linjassa muun muassa Mari Riitalan (2019) pro gradu -tutkielman löydösten kanssa.

Aiempi arktisen alueen uutisoinnista tehty tutkimus osoittaa, että arktisesta alueesta kirjoitetaan usein mahdollisia konflikteja korostaen. Muun muassa Teemu Palosaari (2012) on tunnistanut potentiaaliset konfliktit hallitsevaksi kehukseksi arktisesta alueesta kirjoitettaessa. Arktisen tutkijoiden mukaan sotilaallisen konfliktin uhka Arktiksella on kuitenkin vähäinen. Siksi halusin tutkia, korostuiko konfliktikehys aiemman tutkimuksen ehdottamalla tavalla myös uutisoinnissa Suomen puheenjohtajuuskaudesta Arktisessa neuvostossa. Tutkimukseni aineistossa konfliktikehys puuttuu kuitenkin lähes kokonaan. Aineistoni ensimmäisessä osassa, Suomen valtion tuottamassa valtakertomuksessa konfliktikehys loistaa poissaolollaan. Edes Suomen roolia rauhan ylläpitäjänä ei kehystetä konfliktien uhkaa mainiten vaan rauhan ylläpitämisen näkökulmasta. Konfliktikehys puuttui myös aineistoni mediateksteistä. Niin *Ylen* kuin arktisten erikoismedioidenkin artikkeleissa kerrottiin arktisen poliittisen tilanteen jokseenkin kiristyneen, mutta aihetta käsiteltiin lähes yksinomaan ilmastonmuutoksen hallinnan näkökulmasta. Suomen toivottiin tuovan ilmastotoimiin kriittisesti suhtautuvat Yhdysvallat ja Venäjä saman neuvottelupöydän ääreen, jotta arktiset valtiot pääsisivät yhteisymmärrykseen tarvittavista toimista ilmastonmuutoksen suhteen. Konfliktien uhkilla ei varoiteltu eikä arktisen kilpajuoksunkaan narratiiveja ollut mainittavasti esillä. Rovaniemen ministerikokouksesta kirjoitettaessa poliittisen vastakkainasettelun narratiiveja oli läsnä, mutta niitä käytettiin vähemmän kuin kokouksen tapahtumat olisivat mahdollistaneet.

Osa aineistosta tunnistamistani hallitsevista kehyksistä on keskenään samankaltaisia, mutta sanallistamalla olen pyrkinyt tuomaan esiin niiden välisiä hienovaraisia eroja (kaavio 4). Aineiston jokaisesta osasta löytyy Suomen arktista erikoisosaamista käsittelevä kehys, mutta niiden narratiiveissa on huomattavia eroja. Suomen valtion kehys ”Arktinen Suomi arktisena huipposaaajana” korostaa Suomea keskeisenä ratkaisujen tuottajana arktisessa kehityksessä. *Ylen* kehys ”Suomi johtavana arktisena osajana” puolestaan nostaa esille jäänmurtajaosaamista ja yleisesti Suomen paremmuutta verrattuna toisiin arktisiin osajiin. Arktisten erikoismedioiden tuottamassa kehyksessä ”Suomi arktisena erikoisosaajana” korostuvat Suomen itse asettamat tavoitteet omalle puheenjohtajuuskaudelleen. Kehys

heijastelee pitkälti Suomen arktisen strategian ja puheenjohtajuusohjelman kansainväliselle medialle markkinoimaa narratiivia, mutta toistaa sitä laimennettuna, ikään kuin toisen käden huhupuheena faktan sijasta. Suomen arktisen strategialla ja puheenjohtajuusohjelmalla tuotettiin ensimmäiset narratiivit Suomen puheenjohtajuudesta ennen puheenjohtajuuden varsinaista alkamista, ja näitä narratiiveja tosinnettiin runsaasti sekä *Ylen* että arktisten erikoismedioiden uutisissa erityisesti puheenjohtajuuskauden alkupuolella, kuten esittelemäni arktiseen erikoisosaamiseen, ympäristöön sekä yhteistyön liittyvät kehykset osoittavat.

6.2 Pohdinta

Tässä pro gradu -tutkielmassa osoitin, kuinka valtio voi strategisten narratiivien avulla vaikuttaa saamaansa mediahuomioon ja pyrkiä siten oikeuttamaan omia toimiaan ja politiikkaansa. Analysoin strategisen narratiivien vastaanottoa Suomen valtion määrittelemän Suomen arktisen toimijuuden ja Suomen Arktisen neuvoston puheenjohtajuudesta uutisoinnin kontekstissa. Valtakertomusta – alun perin Suomen arktisessa strategiassa ja puheenjohtajuusohjelmassa määriteltyä strategista narratiivia – ylläpidettiin puheenjohtajuuden aikana muun muassa suomalaispoliitikkojen medialle antamalla lausunnoilla ja haastatteluilla. Suomen arktista toimijuutta tietynlaiseksi rakentavalla strategisella narratiivilla pyrittiin kenties tuomaan suomalaisia yhteen tuottamalla valtion toimista halutunlaista imagoa. Toisaalta tällä strategisella narratiivilla pyrittiin varmasti myös vaikuttamaan kansainväliseen yleisöön luomalla Suomen toimista yhteistyötä, arktista osaamista ja kestävästä kehityksestä korostavaa vaikutelmaa. Aineistostani tein havainnon, että *Yle* piti pitkään kiinni Suomen valtion tuottamasta strategisesta narratiivista. Arktiset erikoismediat sen sijaan olivat aiemmin valmiita hylkäämään valtakertomuksen ja tuomitsemaan Suomen Arktisen neuvoston puheenjohtajuuskauden epäonnistumiseksi. Pohdin tässä alaluvussa mahdollisia syitä vastakertomusten eroihin. Etsin myös selityksiä konfliktikehyksen puuttumiseen aineistostani.

Tunnistin kaksi vastakertomusta Suomen valtion tuottamalle valtakertomukselle Suomen toimijuudesta Arktisen neuvoston puheenjohtajana. Nämä kehykset ovat *Ylen* 'uhrikehys' ja arktisten erikoismedioiden 'epäonnistumiskehys'. Arktisten medioiden epäonnistumiskehystä voi verrata *Ylen* uhrikehukseen, mutta näillä kahdella on kaksi

suurta eroa. Ensinnäkin, *Ylen* kehys antoi ymmärtää Suomen olleen syytön puheenjohtajuuskautensa tehottomuuteen ja Rovaniemen julistuksen kaatumiseen. Epäonnistujana Suomi on kuvattu uhrina, ei aktiivisena, kohtaloonsa vaikutteena toimijana. Arktisten medioiden epäonnistumiskehys on kritiikissään armottomampi. Suomen puheenjohtajuuskautta kuvaillaan tehottomaksi, tavoitteettomaksi ja kokonaisuudessaan epäonnistuneeksi. Yhteisen loppujulistuksen puuttuminen esitetään Suomen moraalisen epäonnistumisena. Pääsyyliseksi Rovaniemen julistuksen kaatumisessa osoitetaan Yhdysvaltojen muuttunut ulkopoliittikka, mutta Suomi jää kritiikin määrässä vain niukasti toiseksi. Erot *Ylen* ja arktisten medioiden vastakertomuksissa voinee perustella haastateltavien valinnoilla. Arktisten erikoismedioiden riippumattomuus ja kansainvälisyys näkyi haastateltavien valinnoissa. Siinä missä *Yle* haastatteli Rovaniemen kokouksen lopputulemasta suomalaisia asiantuntijoita ja poliitikkoja, arktiset erikoismediat antoivat äänen muille kuin suomalaisille arktisen asiantuntijoille ja tutkijoille. Nämä asiantuntijat arvioivat Suomea puheenjohtajana kriittisemmin kuin suomalaiset haastateltavat. *Ylen* 'uhrikehystä' ja arktisten erikoismedioiden 'epäonnistumiskehystä' erottaa siis ensinnäkin se, kenen syytä Suomen epäonnistumisen annettiin ymmärtää olevan. Toinen merkittävä ero näiden kahden kehyksen välillä on aika.

Luvussa 5 toin esille, että *Ylen* ja arktisten erikoismedioiden uutisissa oli aikaeroavaisuutta Rovaniemen ulkoministerikokouksen lopputulemasta uutisoitaessa. *Yle* ei valmistellut lukijoitaan mahdollisuuteen, ettei yhteisymmärrystä Rovaniemellä löytyisi, vaan antoi lukijoilleen loppuun asti lupauksen siitä, että kompromissi Rovaniemellä saataisiin toteutumaan. Sen sijaan arktiset mediat olivat huomattavasti aiemmin valmiita ennustamaan, ettei yhteistä loppujulistusta tulla saamaan aikaiseksi. Erot *Ylen* ja arktisten medioiden vastakertomuksissa voinee perustella osaltaan viestimien erilaisilla medialogiikoilla. *Yleisradio* on Suomen eduskunnan alaisuudessa toimiva valtakunnallinen julkisen palvelun viestintäyhtiö, jonka tavoitteena on tuoda lukijoilleen kattava kuva Suomesta (Yle.fi, 2019). Se ei ole valtiomedia siinä mielessä, että se olisi hallituksen suorassa ohjauksessa. *Ylen* pääomistajana on kuitenkin Suomen valtio, joten ei olisi *Ylen* intressien mukaista välittää Suomesta kuvaa epäonnistujana. *Ylen* toimittajat saattoivat myös ajatella yleisöään kirjoittaessaan Suomen toimista positiivisin ja optimistisin narratiivein: suomalaiset eivät haluaisi lukea epäonnistuneensa puheenjohtajana. Arktiset erikoismediat eivät ole vastaavalla tavalla kytkeytyneet mihinkään yksittäiseen valtioon,

vaan arktisella asiantuntemuksellaan ne pyrkivät tuottamaan uutisia arktisista asioita kansainväliselle yleisölle. Niissä kenties koettiin velvollisuudeksi kertoa arktisen alueen ihmisille mahdollisimman varhain, että yhteistä julistusta ei ehkä saada allekirjoitettua. *Yle* puolestaan on ehkä ollut taipuvaisempi luottamaan Suomen edustajiin näiden kertoessa, että loppujulistuksen eteen tehdään kovasti työtä ja tavoitteena on saada se allekirjoitetuksi.

Analyysin suurin yllätys oli konfliktikehyksen lähes täysi puuttuminen. Aiemman tutkimuksen perusteella konfliktikehystämisen on vahvasti liitetty arktisesta alueesta uutisointiin ja lievemässä mittakaavassa myös Arktisesta neuvostosta uutisointiin. Konfliktikehystämistä on kahdenlaista, sitä haluan korostaa. Lievemässä muodossa konfliktikehystämistä esiintyy politiikasta uutisoitaessa, mikä tarkoittaa, että politiikasta kirjoitetaan valtataisteluja ja ristiriitoja korostaen. Arktisen neuvoston erimielisyyksien kuvailun mediateksteissä ajattelen edustavan tätä politiikan julkisuuden tutkijoiden hahmottelemaa, lievempää konfliktikehystä. Tällaista konfliktikehystämistä omassa aineistossanikin oli jonkin verran läsnä, mutta huomattavasti vähemmän kuin olisin odottanut etenkin Rovaniemen ulkoministerikokouksen dramaattisten käännteiden vuoksi. Konkreettisemmassa muodossaan konfliktikehystämällä voidaan tarkoittaa sotilaallisten konfliktien spekulointia tilanteessa, jossa todellisen konfliktin uhka ei ole todennäköinen. Aiempi tutkimus (ks. Palosaari, 2012) antoi ymmärtää, että arktisen konfliktikehyksissä korostetaan vahvemmin nimenomaan sotilaallisen konfliktin mahdollisuutta. Tämän pro gradu -tutkielman aineistossa sotilaallisen konfliktin mahdollisuuksiin liittyvää konfliktikehystä ei esiintynyt.

Konfliktikehyksen puuttumista saattaa osaltaan selittää se, että valitsin tutkimukseni aineistoon Arktista neuvostoa ja erityisesti Suomen puheenjohtajuutta neuvostossa käsitteleviä artikkeleita, enkä yleisesti arktista aluetta käsitteleviä artikkeleita. Tämä ei kuitenkaan täysin selitä, miksi konfliktikehyksiä ei käytetty enemmän kirjoitettaessa arktisesta politiikasta, joka Suomen puheenjohtajuuskaudella koki haastavimmat hetkensä kylmän sodan päättymisen jälkeen. Aiempi arktisesta tehty tutkimus ehdottaisi, että poliittiset vastakkainasettelut ovat esillä arktisesta kirjoitettaessa, mutta omassa aineistossani niitä ei juuri ollut havaittavissa. Jopa Rovaniemen ulkoministerikokouksesta uutisoitaessa varottiin osoittelemasta liikaa syytteleviä sormia ja luomaan siten

vastakkainasetteluja. Pientä pesäeroa toki tehtiin ilmastotoimiin Suomen tavoin sitoutuvien arktisten maiden ja ilmastopolitiikaltaan kriittisemmän Yhdysvaltojen välille. Tätä vastakkainasettelua pyrittiin kuitenkin häivyttämään niin *Ylen* kuin arktisten erikoismedioidenkin artikkeleissa. Yhteisen loppujulistuksen kaatumisen aiheuttanut Yhdysvallat olisi ollut helppoa kehystää tarinan 'pahikseksi' ja poliittisen tilanteen huomioon ottaen tämä olisi ollut jopa perusteltua. Yhdysvallat asettui tietoisesti muita arktisia valtioita vastaan kieltäytyessään allekirjoittamasta julistusta, jossa ilmastonmuutos olisi edes mainittu. Yhdysvalloista ei kuitenkaan maalattu aineiston narratiiveissa ilmastotoimien 'pahista', vaikka Rovaniemen kaatunut loppujulistus olisi siihen antanut aihetta. Sen sijaan Yhdysvaltojen roolia loppujulistuksen kaatumisessa häivytetttiin syyttämällä monimutkaista poliittista tilannetta, mikä narratiivisuuden näkökulmasta on paljon heikompi 'pahis'. Luvussa kolme yhdistin konfliktikehystämisen journalistiseen tarinankerrontaan ja tekstien houkuttelevuuden lisäämiseen. Suomen puheenjohtajuuskausi tarjosi täydellisen potentiaalin konfliktikehysten käyttämiselle, sillä ensimmäistä kertaa Arktisen neuvoston historiassa yhteinen loppujulistus kaatui eikä uutta kyetty muodostamaan. Nyt jos koskaan olisi ollut peruste käyttää politiikan vastakkainasetteluja korostavaa konfliktikehystä arktisesta politiikasta uutisoitaessa. Näin ei kuitenkaan tehty.

Syynä yleiseen vastahakoisuuteen leimata Yhdysvaltoja Arktisen neuvoston vastarannaksi ilmastoasioissa on kenties Suomen kautta neuvostossa edeltänyt, Yhdysvaltojen puheenjohtajuuskausi. Obaman hallituksen alaisena aloittanut Yhdysvallat teki puheenjohtajana monia merkittäviä pitkän aikavälin ilmastotoimia Arktisessa neuvostossa. Siihen verrattuna Suomi ei kyennyt yltämään Yhdysvaltojen ”mahtavan puheenjohtajuuden” tasolle Arktisen neuvoston johtajana – vaikka suurimpana syynä Suomen epäonnistumiseen näyttäytyi sama Yhdysvallat. Osasyynä vastakkainasetteluja karttavaan uutisointiin lienee myös Rovaniemen ulkoministerien kokouksen jälkeinen lehdistötilaisuus. Tilaisuudessa kerrottiin Yhdysvaltojen torjuneen julistukseen ehdotetut ilmastonmuutokseen liittyvät asiat, mutta vastakkainasettelun sijaan ulkoministerit nostivat puheissaan esille arktisen yhteistyön tärkeyttä. Tämä näyttää välittyneen tiedotustilaisuuden pohjalta kirjoitettuihin uutisiin.

6.3 Arviointi ja jatkotutkimus

Tämä tutkimus on paljolti vastannut aiempien mediatutkijoiden tutkimustuloksia mutta osin myös avannut uusia näkökulmia arktisesta uutisointiin. Siinä missä ympäristöaiheet ja kansainvälinen yhteistyö korostuivat tämän tutkimuksen aineistossa aiempien tutkimusten tapaan, ei tämän aineiston analyysi vastaa monen muun tutkijan näkemystä siitä, että arktisesta alueesta kirjoitetaan konfliktien uhkaa korostaen. Edellä olen tuonut esiin mahdollisia syitä tälle tutkimustulokselle.

Työn ongelmakohtiin kuuluneen analyysikäsitteiden runsaus ja niiden päällekkäisyys, mikä aiheutti työhön tiettyä vaikeaselkoisuutta. Toivon runsaan käsitteistön kuitenkin kuvailleen tutkimani aiheen monimutkaista luonnetta ja eri tulkinnallisia ulottuvuuksia. Lähestyin uutisointia Arktisesta neuvostosta narratiivisuuden näkökulmasta, johon yhdistin kehysten tarkastelun. Jos olisin valinnut metodikseni esimerkiksi diskurssianalyysin tai kehysanalyysin kiinnittämättä huomiota aineiston narratiivisiin piirteisiin, olisin voinut saada hieman eriäviä tutkimustuloksia. Uskon, että metodista riippumatta tutkimustulosteni suuret linjat olisivat silti olleet samat. Koen myös näiden toisiaan lähellä olevien analyysikäsitteiden, kuten narratiivien, kehysten, strategisten narratiivien ja valta- sekä vastakertomusten yhdistämisen yhdeksi työni saavutukseksi.

Strategisen narratiivin käsitteen suhdetta varsinaisiin analyysikäsitteisiin olisin voinut miettiä tarkemmin. Työssäni on lievää epäselvyyttä siinä, onko strateginen narratiivi enemmänkin tulkinnallinen näkökulma kuin varsinainen analyysikäsite. En voi myöskään millään todistaa, että analysoimani Suomen valtion tuottama kertomus Suomen puheenjohtajuudesta on nimenomaan strateginen narratiivi eikä vain narratiivi. Tämä tulkinnallinen kysymys koskee kuitenkin kaikkea strategisten narratiivien tutkimusta. Käytän strategisen narratiivin määritelmänä Miskimmonin ja kumppaneiden (2012, s. 1) määritelmää, jonka mukaan strateginen narratiivi on ”poliittisten toimijoiden tapa rakentaa yhteisiä merkityksiä kansainväliseen politiikkaan ja muotoilla kotimaisten ja kansainvälisten toimijoiden käsityksiä, uskomuksia ja käyttäytymistä”. Suomen arktisen strategian ja puheenjohtajuusohjelman muodostama kokonaisuus, jota nimitän strategiseksi narratiiviksi, on 1) poliittisten toimijoiden rakentama, 2) merkityksiä kansainväliseen politiikkaan luova ja 3) käsityksiä Suomen arktisesta toimijuudesta muotoileva. Vaikka en

siis voikaan mitenkään todistaa, että Suomen valtio on tarkoituksellisesti tuottanut tämän aineiston strategiseksi narratiiviksi, koen sen vastaavan strategisen narratiivin määritelmää tarpeeksi tarkasti voidakseen tulla analysoiduksi sellaisena.

Tutkimukseni eroaa aiemmista arktisen alueen uutisoinnin tutkimuksista juuri siinä suhteessa, että toin esiin strategiset narratiivit arktisesta alueesta muodostettavien mielikuvien tuottamistapana. Selvitin, kuinka arktisen kontekstissa valtiot voivat strategisten narratiivien avulla vaikuttaa arktisen politiikkansa saamaan mediahuomioon ja pyrkiä siten oikeuttamaan omia toimiaan ja politiikkaansa. Analysoin tätä Suomen valtion määrittelemän Suomen arktisen toimijuuden ja Suomen Arktisen neuvoston puheenjohtajuudesta uutisoinnin kontekstissa. Näin tutkimukseni ei tarjoa ainoastaan tietoa siitä, miten Suomen puheenjohtajuudesta uutisoitiin, vaan tuo esiin myös rakenteellisia taustatekijöitä, jotka kehystysvalintojen takana ovat vaikuttaneet. Olen tuonut esille, että median kehystämisen- ja narrativisointipäätöksiin arktisesta alueesta eivät vaikuta vain toimittajat, vaan strategisten narratiivien kautta myös valtiot ja niiden poliittiset toimijat.

Ongelmia työssäni liittyy myös siihen, että tekstianalyysin perusteella teen päätelmiä Suomen valtion poliittisista pyrkimyksistä sekä osin myös medioiden tavoitteista. Tulkitsen pyrkimyksiä narratiivien analyysin perusteella, vaikka pyrkimyksistä voin tehdä narratiivien pohjalta lähinnä tulkintoja. Tämä on valitsemani lähestymistavan heikkous. Viitekehyksenä tutkimukselleni toimii osaltaan kansainvälinen politiikka ja sen strategiset narratiivit. Tätä kansainvälisen politiikan teoriaa työssä ei kuitenkaan juurikaan ole, vaan lähinnä kuvailen arktisen alueen roolia kansainvälisessä politiikassa. Työn rajallisen mitan takia en kuitenkaan ole voinut tuoda kaikkea mahdollista saatavilla olevaa teoriakehystä itse tutkimukseen, sillä eri tieteenaloilta ammentavan tutkimukseni viitekehyksenä olivat strategisten narratiivien lisäksi mediatekstien kehystäminen ja narrativisointi journalistiikan ja viestinnän tutkimuksesta sekä arktista aluetta käsittelevä tutkimus rauhan- ja konfliktitutkimuksen kentältä.

Arktisesta alueesta ja Arktisesta neuvostosta uutisointia on tutkittu jonkin verran. Suurin osa tutkimuksesta on kuitenkin keskittynyt joko suurten kansainvälisten viestimien uutisten

analysointiin ja/tai niiden vertailuun kansallisen tason uutisointiin. Paikkasin tässä tutkimuksessa tutkimusaukkoa analysoimalla arktisiin asioihin erikoistuneiden kansainvälisten medioiden uutisointia Arktisesta neuvostosta. Tätä pidän työni saavutuksena. Arktisten erikoismedioiden tarjoama arktinen erikoistietämys tuo arktisesta uutisointiin oman hyvin mielenkiintoisen vivahteensa, joka mielestäni olisi myös jatkotutkimuksen arvoinen.

Jatkotutkimusten kannalta mielenkiintoista olisi myös vertailla Rovaniemen ulkoministerikokouksen epäonnistumista Suomen tekeillä olevaan uuteen arktisen politiikan strategiaan, jonka on tarkoitus valmistua vuoden 2021 alkuun mennessä. Tuleva strategia kuvaa Suomea kokoaan suurempana arktisena toimijana, joka voisi toimia välittäjänä muiden arktisten valtioiden välillä, jotta arktinen alue pidetään sotilaallisten jännitteiden ulkopuolella (Valtioneuvosto, 2020).

Luvussa 3 esittelemäni journalismin kriittisyysihanteiden toteutuminen median konfliktikehysten tuotannossa on myös teema, joka olisi erinomainen jatkotutkimuksen aihe. Toimittajien aktiivisesti kehystävä ote herättää kysymyksen siitä, onko raportointi totuudenmukaista ja objektiivista. Tutustuttuani konfliktikehysten käyttämisen syihin ja käytäntöihin journalismissa, kaipaisin tieteellistä rajanvetoa siihen, mihin saakka konfliktikehystämistä voidaan pitää totuuden metsästyksenä. Kuinka liioittelevaa ja spekuloiivaa kieltä käyttämällä toimittajat voivat vielä päästä veräjämästä vetoamalla siihen, että ovat pyrkineet totuudellisiin tulkintoihin arvioimalla uutisoimaansa aihetta kriittisesti? Missä tilanteissa voidaan yhä sanoa, että kyse on yhä tulkitsevasta esitystavasta, jolla toimittaja tuo esiin tilanteen ”totuuden”?

Mielenkiintoista olisi myös tutkia, onko konfliktikehyksestä todella luovuttu arktisesta politiikasta kirjoittaessa ja jos näin on, mitkä tekijät kehyksestä luopumiseen ovat vaikuttaneet. Mitkä syyt ovat saaneet toimittajat luopumaan kehyksestä, jota on pitkään käytetty houkuttelemaan lukijoita arktisten uutisten pariin ja jonka käyttö olisi nyt ollut perustellumpaa kuin se on ehkä koskaan aiemmin Arktisesta neuvostosta kirjoitettaessa ollut?

On mainittava, että vaikka konfliktikehykset eivät nousseet esiin tämän aineiston mediateksteissä tämä ei tarkoita, että konfliktien uhka arktisella alueella olisi katoamassa. Arktiset jännitteet ovat viime vuosina kiristyneet, minkä takia konfliktikehysten palaamista arktisesta alueesta kirjoittamiseen voi odottaa – jos niiden käyttö Suomen puheenjohtajuuskaudella todella lopetettiin. Tätä kirjoittaessani 2020 alkuvuodesta tutkijat ja turvallisuuspolitiikkaan erikoistuneet toimittajat katsovat tilanteen arktisella alueella muuttuneen vaarallisemmaksi. Arktisten konfliktien uhka nosti päätään esimerkiksi Pohjois-Norjan Tromssassa pidetyssä Arctic Frontiers -konferenssissa, jossa kokoontui joukko asiantuntijoita, poliitikkoja ja tutkijoita keskustelemassa arktisen alueen tulevaisuudesta. Pohjoismaisten poliitikkojen vakuuttaessa, että konfliktit pysyvät kaukana Arktikselta, osa asiantuntijoista oli konferenssissa sitä mieltä, että Pohjoismaat ovat jo jääneet arktisessa politiikassa puristuksiin suurvaltojen vahvistaessa asemiaan arktisella alueella. (Yle Uutiset, 2020.)

Arktisen alueen politiikka vaikuttaa olevan jatkuvassa murroksessa pyrkiessään sopeutumaan arktisen alueen ja kansainvälisen politiikan muuttuvaan todellisuuteen. Samaten arktisesta kirjoittamisen tavat ovat etsineet omaa tyyliään tässä muutoksessa. Tämä pro gradu -tutkielma osoittaa, että median narratiivit Suomen puheenjohtajuudesta Arktisessa neuvostossa korostivat neuvoston keskeisiä tehtäviä: arktista osaamista, ympäristönsuojelua ja kansainvälistä yhteistyötä ja että kiristyneestä poliittisesta tilanteesta huolimatta konfliktipainotteisesta uutisoinnista arktisen kontekstissa luovuttiin. Tämä luo toivoa, että arktisesta alueesta kirjoitettaisiin tulevaisuudessakin entistä enemmän todellisten toimien eikä kuvitteellisten konfliktien kautta.

KIRJALLISUUS

- Bartholomé, G., Lecheler, S., & de Vreese, C. (2015). Manufacturing Conflict? How Journalists Intervene in the Conflict Frame Building Process. *The International Journal of Press/Politics*, 20(4), s. 438–457.
- Chater, A., & Landriault, M. (2016). Understanding Media Perceptions of the Arctic Council. *Arctic Yearbook*, (2016), s. 61–74.
- Graczyk, P., & Koivurova, T. (2015). The Arctic Council. Teoksessa G. Hønneland, & L. C. Jensen (toim.), *Handbook of the politics of the arctic* (s. 298–328). Northampton, MA: Edward Elgar.
- Hänninen, V. (2018). Narratiivisen tutkimuksen käytäntöjä. Teoksessa V. Raine (Toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 2, näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin* (5., uudistettu ja täydennetty painos, s. 188-208). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Heikkilä, M., & Laukkanen, M. (2013). *Arktinen kutsuu: Suomi, EU ja arktinen alue*. Rovaniemi; Helsinki: Lapin yliopisto, Arktinen keskus.
- Heikkinen, H. (2018). Kerronnallinen tutkimus. Teoksessa R. Valli (toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin. 2, näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin* (5. painos. toim., s. 170–187). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Heininen, L. (2011). Arktisen alueen muuttuva geopolitiikka ja valtioiden arktiset / pohjoiset strategiat ja politiikat. Teoksessa T. Palosaari, & L. Heininen (toim.), *Jää poltellessa: Suomi ja arktisen alueen tulevaisuus* (s. 37–64). Tampere: Tampere University Press.
- Herkman, J. (2011). *Politiikka ja mediajulkisuus*. Tampere: Vastapaino.
- Huggan, G. (2016). Introduction: Unscrambling the Arctic. Teoksessa G. Huggan, & L. Jensen (toim.), *Postcolonial Perspectives on the European High North: Unscrambling the Arctic* (s. 1–30). London: Palgrave Macmillan.

- Järvenpää, P., & Ries, T. (2011). The Rise of the Arctic on the Global State. Teoksessa J. Kraska (toim.), *Arctic Security in an Age of Climate Change* (s. 129–144). GB: Cambridge University Press.
- Keski-Nisula, M. (2017). Ilmastonmuutos ja suomen arktinen identiteetti verkkomediassa (pro gradu -tutkielma, Vaasan yliopisto).
- Koivurova, T. (2017). Ilmastonmuutos ja sen vaikutukset arktisella alueella. Teoksessa E. Yrjö-Koskinen (toim.), *Arktinen murros: Ilmastonmuutos ja luonnonvarojen käyttö pohjoisilla napa-alueilla* (s. 11–38). Helsinki: Into.
- Koivurova, T., Qin, T., Nykänen, T., & Duyck, S. (2017). Arctic law and governance: The Role of China, Finland and the EU. Oxford: Hart Publishing.
- Koivurova, T., Śmieszek, M., Stępień, A., Mikkola, H., Käpylä, J., & Kankaanpää, P. (2017). *Suomen puheenjohtajuus arktisessa neuvostossa (2017–2019) muutoksen ja epävarmuuden aikakaudella*. Valtioneuvoston kanslia.
- Miskimmon, A., & O’Loughlin, B. (2017). Understanding International Order and Power Transition: A Strategic Narrative Approach. Teoksessa B. O’Loughlin, A. Miskimmon & L. Roselle (toim.), *Forging the World: Strategic Narratives and International Relations* (s. 276–310). Ann Arbor: University of Michigan Press.
- Miskimmon, A., O’Loughlin, B., & Roselle, L. (2012). *Forging the world: Strategic narratives and international relations*. Ann Arbor: University of Michigan Press.
- Palosaari, T. (2011). CO2 ja A8+ Jäämeren sulamisen kansainvälispoliittiset vaikutukset. Teoksessa T. Palosaari, & L. Heininen (toim.), *Jäitä poltellessa: Suomi ja arktisen alueen tulevaisuus* (s. 81–106). Tampere: Tampere University Press.
- Palosaari, T. (2012). The Amazing Race: On Resources, Conflict, and Cooperation in the Arctic. *Nordia Geographical Publications* 40(4), s. 13–30.
- Palosaari, T. (2013). Arktinen paradoksi: Polttamalla öljyä saamme lisää öljyä. *Ydin* 47(3), s. 70–75.
- Palosaari, T., & Tynkkynen, N. (2015). Arctic Securitization and Climate Change. Teoksessa G. Hønneland, & L. C. Jensen (toim.), *Handbook of the Politics of the Arctic* (s. 87–105). Northampton, MA: Edward Elgar.

Pietikäinen, S. (2017). Arktinen alue kaipaa vahvaa EU-politiikkaa. Teoksessa E. Yrjö-Koskinen (Toim.), *Arktinen murros* (s. 39–60). Helsinki: Into.

Reunanen, E., & Koljonen, K. (2014). Toimittajan sanansijat. Tampere: Tampere University Press.

Riitala, O. (2019). ”Jos menetämme arktisen alueen, menetämme koko maapallon”: Arktisen alueen kehystäminen mediassa (pro gradu -tutkielma, Helsingin yliopisto).

Roselle, L., Miskimmon, A., & O’Loughlin, B. (2014). Strategic narrative: A new means to understand soft power. *Media, War & Conflict*, 7, s. 70–84.

Saarikoski, S. (2019). Eettiset esteetikot? Narratiivinen journalismi osana toimittajaprofessiota Suomessa (pro gradu -tutkielma, Helsingin yliopisto).

Semetko, H., & Valkenburg, P. (2000). Framing European Politics: A Content Analysis of Press and Television News. *Journal of Communication*, 50(2), s. 93–109.

Seppänen, J., & Väliverronen, E. (2012). *Mediayhteiskunta* (2. painos). Tampere: Vastapaino.

Sirén, T. (2011). Psykologiset operaatiot osana informaatio-operaatioita 2030. Teoksessa T. Sirén (toim.), *Strateginen kommunikaatio ja informaatio-operaatiot 2030* (s. 199–218). Helsinki: Juvenes Print Oy.

Sirén, T., Huhtinen, A., & Toivettula, M. (2011). Informaatiosodankäynnistä kokonaisvaltaiseen strategiseen kommunikaatioon. Teoksessa T. Sirén (toim.), *Strateginen kommunikaatio ja informaatio-operaatiot 2030* (s. 1–23). Helsinki: Juvenes Print Oy.

Steinberg, P. E. (2014). Covering Kiruna: A Natural Experiment in Arctic Awareness. *Polar Geography*, 37(4), s. 273–297.

Stokke, O. S. (2007). International Institutions and Arctic Governance. Teoksessa O. S. Stokke, & G. Hønneland (toim.), *International Cooperation and Arctic Governance: Regime Effectiveness and Northern Region Building* (s. 164–185). London: Routledge/Taylor & Francis Group.

Väliverronen, E. (2009). *Journalismi murroksessa*. Helsinki: Gaudeamus.

Internetlähteet:

Arctic council. (2017) Haettu osoitteesta: <https://arctic-council.org/index.php/en/>. Viitattu 19.10.2019

Arctic today. (2019) Haettu osoitteesta: <https://www.arctictoday.com/about-us/>. Viitattu 19.10.2019

Arktinen keskus (2018) Arktinen alue. Haettu osoitteesta: <https://www.arcticcentre.org/FI/arktinenalue>. Viitattu 19.10.2019

High North News. Haettu osoitteesta: <https://www.highnorthnews.com/en>. Viitattu 19.10.2019

Mäkelä, M. (2019). Näkökulmia organisaatiotarinkerrontaan: Koetut ja kerrotut konfliktit. PowerPoint-diasarja. Haettu osoitteesta: <https://events.tuni.fi/uploads/2019/09/d8e54e98-esitykset.pdf>. Viitattu 25.2.2020

Nunatsiaq news. Haettu osoitteesta: <https://nunatsiaq.com/about/>. Viitattu 19.10.2019

Ulkoministeriö (2019) Keskeiset arktiset toimijat, Arktinen neuvosto. Haettu osoitteesta: <https://um.fi/arktiset-toimijat#Arktinenneuvosto>. Viitattu 19.10.2019

Ulkoministeriö (2017) Yhteisiä ratkaisuja etsimässä – Suomen puheenjohtajuusohjelma arktisessa neuvostossa 2017–2019. Haettu osoitteesta: <https://um.fi/documents/35732/0/Suomen%20Arktisen%20neuvoston%20puheenjohtajuusohjelma.pdf/66a75656-ffa8-4bc8-0efd-207280fbdc2?t=1533129385720>. Viitattu 4.12.2019

Valtioneuvosto (2013) Suomen arktinen strategia 2013. Valtioneuvoston periaatepäätös 23.8.2013. Haettu osoitteesta: <https://vnk.fi/documents/10616/334509/Arktinen+strategia+2013/fc8d6442-daa6-4e94-b774-84b863393977>. Viitattu 4.12.2019

Valtioneuvosto (2016) Valtion linjaus arktisen strategian päivityksen painopisteistä. Haettu osoitteesta: <https://vnk.fi/documents/10616/334509/Arktisen+strategian+p%C3%A4ivitys+FIN.pdf/842d4b06-0be3-41c9-bcf7-a93943a63a8b/Arktisen+strategian+p%C3%A4ivitys+FIN.pdf>. Viitattu 4.12.2019

Valtioneuvosto (2020) Suomi kokoaan suurempi arktinen maa – mahdollisuus ja haaste.

Haettu osoitteesta: https://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/10616/suomi-kokoaan-suurempi-arktinen-maa-mahdollisuus-ja-haaste. Viitattu 26.2.2020

Yle Uutiset 2019k, *Analyysi: Trumpilainen ulkopolitiikka jyräsi Rovaniemellä – Arktisella neuvostolla on nyt valkoinen hetki*. 7.5.2019. Haettu osoitteesta:

<https://yle.fi/uutiset/3-10770651>. Viitattu 4.12.2019

Yle Uutiset 2019l, *Mihin ilmastonmuutoksen torjunta jäi? Grönlannissa asunut tutkija*

Lotta Manninen ja Ylen toimittaja Saana Uosukainen vastaavat yleisön kysymyksiin Arktisen neuvoston kokouksesta. 7.5.2019. Haettu osoitteesta: [https://yle.fi/uutiset/3-](https://yle.fi/uutiset/3-10769169)

[10769169](https://yle.fi/uutiset/3-10769169). Viitattu 4.12.2019

Yle Uutiset 2020, *"Enää ei voida luottaa siihen, että suurvaltojen konfliktit eivät ulotu arktiselle alueelle"* – Pohjoismaiden mielestä alueella ei kuitenkaan ole hätää. 6.2.2020.

Haettu osoitteesta: <https://yle.fi/uutiset/3-11194976>. Viitattu 19.2.2020

AINEISTO

Arctic Today:

Arctic Today 2017a, *As Finland prepares to take over Arctic Council, Trump presidency has some worried about its future*. 15.3.2017. <https://www.arctictoday.com/as-finland-prepares-to-take-over-arctic-council-trump-presidency-has-some-worried-about-its-future/>. Viitattu 19.10.2019

Arctic Today 2017b, *Climate concerns top Arctic Council coverage*. 12.5.2017. <https://www.arctictoday.com/climate-concerns-top-arctic-council-coverage/>. Viitattu 19.10.2019

Arctic Today 2017c, *Finland will work to keep tensions low in the Arctic*. 7.6.2017. <https://www.arctictoday.com/finland-will-work-to-keep-tensions-low-in-the-arctic/>. Viitattu 19.10.2019

Arctic Today 2017d, *Environment, education top agenda at first Arctic Council meeting under Finnish leadership*. 27.10.2017. <https://www.arctictoday.com/environment-education-top-agenda-at-first-arctic-council-meeting-under-finnish-leadership/>. Viitattu 19.10.2019

Arctic Today 2017e, *As Finland prepares to take over Arctic Council, Trump presidency has some worried about its future*. 15.3.2017 <https://www.arctictoday.com/as-finland-prepares-to-take-over-arctic-council-trump-presidency-has-some-worried-about-its-future/>. Viitattu 19.10.2019

Arctic Today 2019a, *The Week Ahead: Not-so-short-livtoim*. 14.1.2019. <https://www.arctictoday.com/the-week-ahead-not-so-short-lived/>. Viitattu 19.10.2019

Arctic Today 2019b, *For the first time ever, an Arctic Council ministerial meeting has ended without a joint declaration*. 7.5.2019. <https://www.arctictoday.com/for-the-first-time-ever-an-arctic-council-ministerial-meeting-has-ended-without-a-joint-declaration/>. Viitattu 19.10.2019

Arctic Today 2019c, *Did Finland fail as Arctic Council chair?* 14.5.2019. <https://www.arctictoday.com/did-finland-fail-as-arctic-council-chair/>. Viitattu 19.10.2019

Hight North News:

High North News 2017a, *What to Expect From Finland's Arctic Council Leadership.*

15.5.2017. <https://www.hightnorthnews.com/en/what-expect-finlands-arctic-council-leadership>. Viitattu 19.10.2019

High North News 2017b, *Finland will work to keep tensions low in the Arctic.*

7.6.2017. <https://www.hightnorthnews.com/en/finland-will-work-keep-tensions-low-arctic>. Viitattu 19.10.2019

High North News 2019a, *Arctic Council: Finnish Chairmanship Last SAO*

Meeting. 15.3.2019. <https://www.hightnorthnews.com/en/arctic-council-finnish-chairmanship-last-sao-meeting>. Viitattu 19.10.2019

High North News 2019b, *No Declaration on Climate Changes will be a Moral*

Failure. 26.4.2019. <https://www.hightnorthnews.com/en/no-declaration-climate-changes-will-be-moral-failure>. Viitattu 19.10.2019

High North News 2019c, *What the Arctic Council has Accomplished during the Two-year*

Finnish Chairmanship. 2.5.2019. <https://www.hightnorthnews.com/en/what-arctic-council-has-accomplished-during-two-year-finnish-chairmanship>. Viitattu 19.10.2019

High North News 2019d, - *Not an unexpected outcome.* 8.5.2019.

<https://www.hightnorthnews.com/en/not-unexpected-outcome>. Viitattu 19.10.2019

Nunatsiaq News:

Nunatsiaq News 2017a, *At Alaska gathering, U.S. passes Arctic Council chairmanship to Finland.* 8.5.2017.

https://nunatsiaq.com/stories/article/65674at_alaska_gathering_us_passes_arctic_council_to_finland/. Viitattu 26.10.2019

Nunatsiaq News 2017b, *Finland urges focus on cooperation, climate change at Arctic Council.*

11.5.2017. https://nunatsiaq.com/stories/article/65674at_arctic_council_meeting_finland_urges_focus_on_cooperation_climate_c/. Viitattu 26.10.2019

- Nunatsiaq News 2017c, *Six things you need to know about the Arctic Council*. 18.5.2017. https://nunatsiaq.com/stories/article/65674six_things_you_need_to_know_about_the_arctic_council/. Viitattu 26.10.2019
- Nunatsiaq News 2019a, *Arctic Council to hold big gathering in Rovaniemi, Finland, next week*. 30.4.2019. <https://nunatsiaq.com/stories/article/arctic-council-to-hold-big-gathering-in-rovaniemi-finland-next-week/>. Viitattu 26.10.2019
- Nunatsiaq News 2019b, *The U.S. is fighting against climate change language in Arctic Council declaration, reports say*. 3.5.2019. <https://nunatsiaq.com/stories/article/the-u-s-is-fighting-against-climate-change-language-in-arctic-council-declaration-reports-say/>. Viitattu 26.10.2019
- Nunatsiaq News 2019c, *Arctic Council may issue no joint declaration due to disagreements over climate change*. 6.5.2019. <https://nunatsiaq.com/stories/article/disagreements-over-climate-change-could-kill-the-arctic-councils-joint-declaration/>. Viitattu 26.10.2019
- Nunatsiaq News 2019d, *Why the work of the Arctic Council will continue even without consensus on climate change*. 10.5.2019. <https://nunatsiaq.com/stories/article/why-the-work-of-the-arctic-council-will-continue-even-without-consensus-on-climate-change/>. Viitattu 26.10.2019

Ulkoministeriö:

- Ulkoministeriö (2017) *Yhteisiä ratkaisuja etsimässä – suomen puheenjohtajuusohjelma arktisessa neuvostossa 2017–2019*. <https://um.fi/documents/35732/0/Suomen%20Arktisen%20neuvoston%20puheenjohtajuusohjelma.pdf/66a75656-ffa8-4bc8-0efd-207280fbdcb2?t=1533129385720>. Viitattu 4.12.2019

Valtioneuvosto:

Valtioneuvosto (2013) *Suomen arktinen strategia 2013. Valtioneuvoston periaatepäätös*

23.8.2013. <https://vnk.fi/documents/10616/334509/Arktinen+strategia+2013/fc8d6442-daa6-4e94-b774-84b863393977>. Viitattu 4.12.2019

Valtioneuvosto (2016) *Valtion linjaus arktisen strategian päivityksen*

painopisteistä. <https://vnk.fi/documents/10616/334509/Arktisen+strategian+p%C3%A4ivitys+FIN.pdf/842d4b06-0be3-41c9-bcf7-a93943a63a8b/Arktisen+strategian+p%C3%A4ivitys+FIN.pdf>. Viitattu 4.12.2019

Yle:

Yle Uutiset 2017a, *Soini: Trumpin valinta on tuonut uudenlaista epävarmuutta.* 3.5.2017.

<http://yle.fi/uutiset/3-9593689>. Viitattu 4.12.2019

Yle Uutiset 2017b, *Lavrov tapaa tänään Sauli Niinistön ja Timo Soinin – listasimme*

vierailun viisi puheenaihetta. 4.5.2017. <http://yle.fi/uutiset/3-9593554>. Viitattu 4.12.2019

Yle Uutiset 2017c, *Suomi nostaa koulutuksen arktiseksi aiheeksi – Arktisen neuvoston*

valtikka siirtyy pian Suomelle. 9.5.2017. <http://yle.fi/uutiset/3-9598170>. Viitattu 4.12.2019

Yle Uutiset 2017d, *Öljyä, kaasua ja kaapeleita – Jäämeri on iso bisnes.*

9.5.2017. <http://yle.fi/uutiset/3-9597878>. Viitattu 4.12.2019

Yle Uutiset 2017e, *Alaskan osto oli hyvä diili Yhdysvalloille – Riitakumppanitkin voivat*

tavata arktisen yhteistyön nimissä. 10.5.2017 <https://yle.fi/uutiset/3-9601683>. Viitattu 4.12.2019

Yle Uutiset 2017f, *Tero Vauraste valittiin Arktisen talousneuvoston puheenjohtajaksi*

Alaskassa. 10.5.2017. <http://yle.fi/uutiset/3-9603998>. Viitattu 4.12.2019

- Yle Uutiset 2017g, *Arktinen neuvosto: Yhdysvallat sai viime hetkillä läpi lievemmän loppulausuman ilmastonmuutoksesta*. 11.5.2017. <http://yle.fi/uutiset/3-9608516>. Viitattu 4.12.2019
- Yle Uutiset 2017h, *Soini korosti ministerikokouksessa Pariisin ilmastopöytäkirjan tärkeyttä*. 11.5.2017. <http://yle.fi/uutiset/3-9608461>. Viitattu 4.12.2019
- Yle Uutiset 2017i, *Arktisen keskuksen johtaja: Puheenjohtajuus lisää painetta sopia kiistat saamelaisten kanssa*. 11.5.2017. <http://yle.fi/uutiset/3-9607842>. Viitattu 4.12.2019
- Yle Uutiset 2017j, *Suomesta tulee tänään Arktisen neuvoston puheenjohtaja – "Miten saada Yhdysvallat ja Venäjä tekemään yhteistyötä?"*. 11.5.2017. <http://yle.fi/uutiset/3-9605910>. Viitattu 4.12.2019
- Yle Uutiset 2017k, *Ministeri Mykkänen: Uhanalaisimmat paikat arktisella alueella rauhoitettava öljyn- ja kaasunporaukselta*. 30.5.2017. <http://yle.fi/uutiset/3-9637881>. Viitattu 4.12.2019
- Yle Uutiset 2017l, *Lapin rajat ylittävä matkailuyhteistyö kiinnostaa Alaskassa asti*. 30.5.2017. <http://yle.fi/uutiset/3-9639688>. Viitattu 4.12.2019
- Yle Uutiset 2017m, *"Yhdysvaltain irtisanoutuminen ilmastopöytäkirjasta vaikeuttaa Arktisen neuvoston työtä"*. 2.6.2017. <http://yle.fi/uutiset/3-9646303>. Viitattu 4.12.2019
- Yle Uutiset 2017n, *Peiponen: Matkustin Jäämeren rataa pitkin - päähähuulla ratakankkeessa lukee Made by China*. 7.8.2017. <https://yle.fi/uutiset/3-9757776>. Viitattu 4.12.2019
- Yle Uutiset 2017o, *Presidentti Niinistö tulevasta Trumpin tapaamisesta: Itämeren tilanne nousee varmasti esille*. 26.8.2017. <https://yle.fi/uutiset/3-9799547>. Viitattu 4.12.2019
- Yle Uutiset 2017p, *Analyysi: Kun tarkka juristi kohtasi suurisuun*. 29.8.2017. <https://yle.fi/uutiset/3-9802486>. Viitattu 4.12.2019
- Yle Uutiset 2017q, *Niinistö varoitti mustan hiilen vaaroista ja kertoi Trumpin lähtevän päästötalkoisiin – ympäristötutkijat hämmentyivät*. 30.8.2017. <https://yle.fi/uutiset/3-9805981>. Viitattu 4.12.2019

- Yle Uutiset 2017r, *Arktinen neuvosto istuttaa valtiot saman pöydän ääreen Ouluun – "Ympäristöhaasteethan eivät pysähdy millään rajalla"*.
24.10.2017. <https://yle.fi/uutiset/3-9892860>. Viitattu 4.12.2019
- Yle Uutiset 2017s, *Suomi on Pohjoismaiden suurin nokipölyn päästäjä – yksittäinenkin ihminen voi vaikuttaa*. 9.11.2017. <https://yle.fi/uutiset/3-9923657>. Viitattu 4.12.2019
- Yle Uutiset 2017t, *Arktinen alkuperäiskansojen tiede- ja osaamiskeskus Inariin*. 10.11.2017.
https://yle.fi/uutiset/osasto/sapmi/arktinen_alkuperaiskansojen_tiede- ja_osaamiskeskus_inariin/9926361. Viitattu 4.12.2019
- Yle Uutiset 2017u, *Ulkoministeri Timo Soini haluaa junaradan Jäämerelle – "Mitä nopeammin sen tärkeys ymmärretään meillä ja maailmalla, sen parempi"*.
15.11.2017. <https://yle.fi/uutiset/3-9932601>. Viitattu 4.12.2019
- Yle Uutiset 2017v, *Suomi havittelee Arktista vapaakauppasopimusta – "Miljardibisnes rakentamiseen, energia- ja meriteollisuuteen"*. 2.12.2017. <https://yle.fi/uutiset/3-9960016>. Viitattu 4.12.2019
- Yle Uutiset 2018a, *Toteutuivatko Suomen suuret haaveet Arktisen neuvoston puheenjohtajana? Selvitimme karikot ja onnistumiset*. 22.1.2018.
<https://yle.fi/uutiset/3-10034402>. Viitattu 4.12.2019
- Yle Uutiset 2018b, *Toteutuivatko Suomen suuret haaveet Arktisen neuvoston puheenjohtajana? Selvitimme karikot ja onnistumiset*.
22.1.2018. <https://yle.fi/uutiset/3-10034402>. Viitattu 4.12.2019
- Yle Uutiset 2018c, *Soini USA:ssa: Suomi on saamassa hyvän suurlähettilään*. 9.2.2018.
<https://yle.fi/uutiset/3-10069293> Viitattu 4.12.2019
- Yle Uutiset 2018d, *Presidentit Niinistö ja Trump keskustelivat puhelimesta arktisesta alueesta*. 23.4.2018. <https://yle.fi/uutiset/3-10173736>. Viitattu 4.12.2019
- Yle Uutiset 2018e, *Niinistö FT:lle: Isot ja vahvat johtavat nyt maailmanpolitiikkaa – huono uutinen EU:lle*. 4.6.2018. <https://yle.fi/uutiset/3-10236535>. Viitattu 4.12.2019
- Yle Uutiset 2018f, *Ulkoministeri Soini: Pelkkä tapaaminenkin on jo saavutus, Ukrainan kriisi jumissa*. 15.7.2018. <https://yle.fi/uutiset/3-10305887>. Viitattu 4.12.2019

- Yle Uutiset 2018g, *Arktiset parlamentaarikot haluavat alkuperäiskansat mukaan päätöksentekoon – Saamelaiset pelkäävät kilpajuoksua arktisen alueen resursseista.* 19.9.2018. <https://yle.fi/uutiset/3-10411120>. Viitattu 4.12.2019
- Yle Uutiset 2018h, *Niinistö vierailee Rovaniemellä.* 4.10.2018. <https://yle.fi/uutiset/3-10438255>. Viitattu 4.12.2019
- Yle Uutiset 2018i, *Ilmastoraportista huolestunut presidentti Niinistö kannustaa kaikkia pohtimaan omia ostoksiaan: "Ei se ole mikään kärsimys tai rasite ajatella hankintojen järkevyyttä".* 9.10.2018. <https://yle.fi/uutiset/3-10447661>. Viitattu 4.12.2019
- Yle Uutiset 2018j, *Nuoret saavat arktista ympäristöoppia Rovaniemellä.* 10.10.2018. <https://yle.fi/uutiset/3-10448141>. Viitattu 4.12.2019
- Yle Uutiset 2018k, *Arktiset ympäristöministerit lupaavat vähentää mustaa hiiltä – Tanska kieltää vanhat uunit.* 12.10.2018. <https://yle.fi/uutiset/3-10453861>. Viitattu 4.12.2019
- Yle Uutiset 2019a, *Presidentti Sauli Niinistö osallistuu Arktiseen foorumiin Pietarissa.* 1.3.2019. <https://yle.fi/uutiset/3-10668666>. Viitattu 4.12.2019
- Yle Uutiset 2019b, *Arktisen alueen kriiseissä on Suomella sovittelijan rooli – konfliktinratkaisua voi treenata vaikka simulaatiopelissä.* 9.4.2019. <https://yle.fi/uutiset/3-10728181>. Viitattu 4.12.2019
- Yle Uutiset 2019c, *Vuoden tärkeimmän kansainvälisen huippukokouksen järjestelyjä tehty jo vuosia – Arktisten valtioiden ulkoministerit kerääntyvät Rovaniemelle.* 30.4.2019. <https://yle.fi/uutiset/3-10759958>. Viitattu 4.12.2019
- Yle Uutiset 2019d, *Washington Post: Yhdysvallat haluaa poistaa ilmastonmuutoksen Rovaniemen kokouksen julkilausumasta.* 3.5.2019. <https://yle.fi/uutiset/3-10764849>. Viitattu 4.12.2019
- Yle Uutiset 2019e, *Arktisen neuvoston kokous alkaa Rovaniemellä – näitä kolmea asiaa kannattaa seurata.* 6.5.2019. <https://yle.fi/uutiset/3-10768730>. Viitattu 4.12.2019
- Yle Uutiset 2019f, *Arktisen neuvoston ulkoministerit kokoontuvat tänään Rovaniemelle.* 6.5.2019. <https://yle.fi/uutiset/3-10768594>. Viitattu 4.12.2019

- Yle Uutiset 2019g, *Nämä asiat kiinnostavat ulkoministeritapaamisessa Rovaniemellä: Pompeon ja Lavrovin keskustelu sekä Yhdysvaltojen kanta ilmastonmuutokseen.* 6.5.2019. <https://yle.fi/uutiset/3-10766037>. Viitattu 4.12.2019
- Yle Uutiset 2019h, *USA:n Pompeo varoitti Kiinan ja Venäjän aikeista arktisilla alueilla – Lavrov sivuutti puheet: "Arktiset asiat esillä huomenna".* 6.5.2019. <https://yle.fi/uutiset/3-10769321>. Viitattu 4.12.2019
- Yle Uutiset 2019i, *Saamelaiskäräjät: Kaikkien arktisten valtioiden sitouduttava ilmastonmuutokseen liittyvään työhön.* 7.5.2019. <https://yle.fi/uutiset/3-10769338>. Viitattu 4.12.2019
- Yle Uutiset 2019j, *Huippukokous Rovaniemellä päättyi dramaattisesti: Yhteistä loppujulistusta ei tule – katso tiedotustilaisuus tästä.* 7.5.2019. <https://yle.fi/uutiset/3-10769955>. Viitattu 4.12.2019
- Yle Uutiset 2019k, *Analyysi: Trumpilainen ulkopolitiikka jyräsi Rovaniemellä – Arktisella neuvostolla on nyt valkoinen hetki.* 7.5.2019. <https://yle.fi/uutiset/3-10770651>. Viitattu 4.12.2019
- Yle Uutiset 2019l, *Mihin ilmastonmuutoksen torjunta jäi? Grönlannissa asunut tutkija Lotta Manninen ja Ylen toimittaja Saana Uosukainen vastaavat yleisön kysymyksiin Arktisen neuvoston kokouksesta.* 7.5.2019. <https://yle.fi/uutiset/3-10769169>. Viitattu 4.12.2019
- Yle Uutiset 2019m, *Sovinnollinen yhteistyö Arktisessa neuvostossa koki kolauksen – Tutkija: "Voimapolitiikka on tullut myös arktiselle alueelle".* 7.5.2019. <https://yle.fi/uutiset/3-10770977>. Viitattu 4.12.2019